

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskernes Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

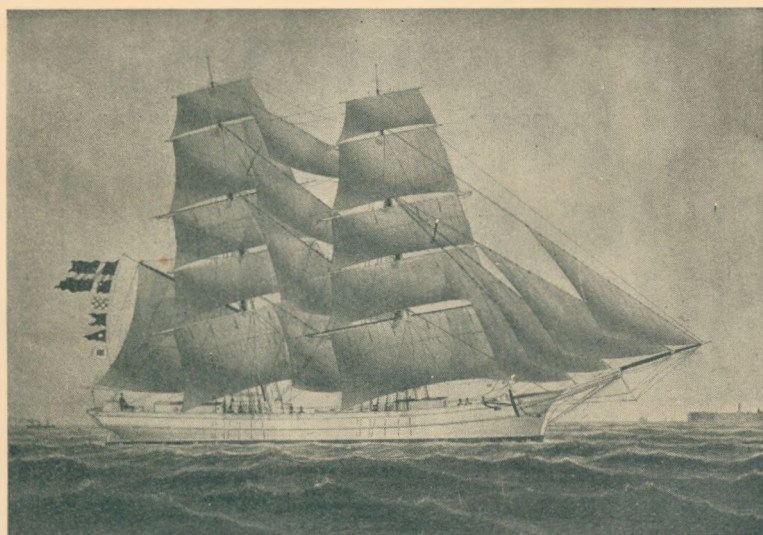
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

N. M. KROMANN

FANØS HISTORIE

III. BINDS I. DEL

PRIS 3,75 KRONER

ESBJERG

EGET FORLAG

1934

KLAUSUL.

Mit igennem en lang Aarrække indsamlede Materiale til „Fanøs Historie“, Optagelse af Fotografier og Anskaffelse af flere Hundreder Klicheer til Billederne m. v. har bragt mig en saa betydelig Udgift — omend denne er bleven noget reduceret ved Tilskud fra flere Sider —, at jeg ikke vil kunne vente Dækning heraf, uden et tilstrækkeligt Antal Købere melder sig til Bogen. Jeg tillader mig derfor at henstille til Køberne af Bogen velvilligst at imødekomme min Anmodning om ikke at udlaane den, men gøre laansøgende opmærksomme paa, at alt det udkomne af Bogen kan faas paa en Gang paa lempelige Betalingsvilkkaar ved Henvendelse til mig.

Oplæsning i Radioen forbudt.

N. M. Kromann.

Foruden den i 2. Binds 2. Halvbind omtalte Understøttelse fra et Par Subskribenter og Den Hjelmstjerne-Rosencroneske Stiftelse har jeg siden modtaget Bidrag fra 2 Subskribenter, der ønsker at være anonyme, under Mærkerne A. N. og S., for hvilke Beløb forbindtligst takkes, ligesom jeg takker alle dem, der fortsætter Subskriptionen. Kun 3 har sagt af.

Omslagets Billeder:

- Paa 1. Binds 1. Halvbind: En lille Pige fra Sønderho.
„ 1. „ 2. „ Skolepiger fra Nordby.
„ 2. „ 1. „ Konfirmandinde fra Nordby.
„ 2. „ 2. „ Brud fra Sønderho. Efter Maleri af Jul. Exner, ca. 1880.
„ 2. „ Sluftefte: Forfatteren i en Sønderho-Skippercs Dragt fra omkring 1800.
„ 3. „ 1. Del: Briggen „Familiens Haab“ af Sønderho.

FANØS HISTORIE

N. M. KROMANN

FANØS HISTORIE

III. BIND

EGET FORLAG · ESBJERG 1934

BOGTRYKKER K. ROSENDAHL • ESBJERG

SKIBSFARTEN.

OPRINDELSEN til Fanøs Sejlskibsflaade daterer sig ikke længere tilbage end til Tiden lige efter 1741, det Aar, da Beboerne købte Deres Ø af Kronen. Før dette Aar var det ikke Fanøboerne tilladt at drive Koffardifart. De var henvist til saa godt som udelukkende at leve af Fiskeriet. Ribe Borgere havde lige fra Erik Menveds Tid haft Eneret paa at drive Sejlads paa Byens Strømme og herved, hævdede de, at Fanø var beliggende. Ethvert lille Forsøg fra Fanøboernes Side paa at hjemføre Varer fra de Steder, hvor de kom med deres aabne Baade og Smaaeverter for at afsætte deres Fisk, blev straks, naar det opdagedes, ubarmhjertigt paataalt af Ripenserne.

Var det end Fanøboerne forment at drive Fragtfart for egen Regning, kunde dog ingen lægge dem Hindringer i Vejen for, at de søgte Erhverv paa Søen som almindelige Matroser, og dette har unge Mennesker ogsaa benyttet sig af fra langt tilbage i Tiden. Hertil gaves dem Lejlighed paa forskellig Vis. Med de mange Hollændere, der i det 16. og 17. Aarhundrede med egne Skibe hentede Stude i Ribe, tog de ofte Hyre, og naar Kongen sendte sine Mænd til Fanø for at udskrive Mandskab til Flaaden, var de unge stukket af til Holland og dér taget Hyre.*) Om en Mand, Hans Pedersen Fanning, der i 1530 slog sig ned i Ribe og dér blev Raadmand og senere Borgmester, ved vi, at han var født paa Fanø, og at han som Sømand havde befaret „alle Have“. En anden i Ribe Bys Historie kendt Mand, Jørgen Hansen med Tilnavnet Ostindiefarer, der ligeledes var født paa Fanø, havde som Sømand i 16 Aar faret paa Vestindien. Han løste i 1650 Borgerskab i Ribe og betalte dette, der ellers kun kostede 5 Rdl., med 50 Rdl., et Bevis paa, at han ved sin Fart var blevet en velstaaende Mand. Og Hans Jessen, der døde i Sønderho 1710, 84 Aar gammel, benævntes som „forhen Styrmand i hollandsk Tjeneste“.

*) En Horsens Købmand Rasmus Toxen beretter om en Rejse, han gjorde fra Hjerting til Holland i 1739 med en Hjerting Skipper, at denne havde 50 Matroser med, der vilde til Amsterdam og dér søge Hyre, hvor til de ankom 2. Paaskedag (Jydske Saml. 3. R. 5. B. Side 580).

Om Birkefoged Morten Hansens Søn Morten berettes (Tingbogen), at han sejlede fra Holland og tog Hyre i Amsterdam 1690 med en Kaper, „men da der blev gjort Landgang paa et fremmed Sted, blev han dér ihjelslaet, hvilken Efterretning bragtes til Fanø af en Sømand Mikkell Madsen, der ogsaa havde været med Kaperen og nu hjembragte hans Ejendele og Kontanter.“

En vemodig Efterretning tilkendegiver en Mand fra Sønderho i 1700, da han paa Fanø Birketing begærer indført i Tingbogen et Brev, han har faaet fra sin Søn, der som Sømand er bleven taget til Fange af Sørøvere. Indførslen i Tingbogen lyder saaledes:

„Aar 1700 den 2. September mødte paa Fanø Birketing Thomas Nielsen af Sønderho og begærede Tingsvidne med hans Søns store Elendighed, som er Fange i Tyrkiet, med det Brev, som var kommet fra hans Søn, og saa at samme Brev blev forkyndt og formelder, som efterfølger:

Algier, 22. November 1699.

Med al Godheds Ønske, hjertekjære Fader Thomas Nielsen.

Dersom I lider vel og er ved godt Helbred, skulde det være mig af Hjertet kær. For min Person takker jeg Gud for godt Helbred, som formodentlig vil lade det continuere.

Hjertekære Fader, nu gives det Eder tilkende, at jeg rejste fra Amsterdam med et hollandsk Skib til Condert(?) og blev, Gud bedre det, paa Hjemrejsen opbragt af en algiersk Kaper og her gjort til en Slave og solgt. Gud ved, om jeg i min Livstid kommer herfra. Jeg er solgt for 200 Rigsdaler. Fader! dersom I kunne forskaffe 400 Rigsdaler, tror jeg, om Gud vil, at kunne komme løs. Beder for Guds Skyld I vil se og hjælpe mig af denne R. (ulæseligt), men hvor vil saa mange Penge komme fra? Jeg ved Eders Tilstand. Vel, jeg skal ikke tvivle paa, I gør Eders Bedste at bede Godtfolk derom. Fader, naar I har saa mange Penge til mig, saa bliver der vel nok et Raad i Hamborg, at I kan faa Pengene hertil. Jeg lever her, Gud bedre det, i en stor Elendighed (ulæseligt), den Mad jeg faar, kan jeg ikke holde Livet ved og maa med Magt lære Skibstømrer, som er et tungt Arbejde. Fader, dersom det behager Eder at skrive mig til, saa kan I beskikke Brevet til den engelske Konsul, kaldet Robert Coll, det skal I gøre ved en Købmand i Hamborg, som handler paa Livorno, saa kommer det vel med Guds Hjælp hid. Min Husbond hedder Pend Mar. Fader, saasnart I kommer til Hamborg, saa forglem dog ikke at skrive mig til igen og se til, at jeg kan faa Brevet hertil med det første, hvorefter jeg hjertelig længes og skriv, hvordan det gaar mine Brødre og Søstre, og at de og vil hjælpe mig, saa meget som deres Evner er.

Dersom Gud vil, jeg kommer løs, vil jeg gerne betale det igen. Beder endnu, I vil gøre eders bedste at hjælpe mig af denne Elendighed. Naar I

skriver mig til, saa lad mig vide, hvordan det staar til i Landet, om der er bedre Tider, end da jeg drog derfra.

Hermed beskikker jeg Eder under Guds Beskærmelse til langvarig Sundhed. End, hils mine Brødre og Søstre og endnu en Gang være I hilset fra mig. Eders tjenstvillige Søn
Hans Thomsen."

I 1711 anmeldes til Birkefogden, at Matros Niels Mortensen, der sejlede fra Holland, var død om Bord i *Skibet A Rey Gaspare*, ført af Kaptajn *Pieter Freych* paa Skibets sidste Rejse. Anmelderen, der havde sejlet med nævnte Skib, berettede, at den afdøde var født i Sønderho, havde levet som et retskaffent Menneske og et sandt Guds Barn.

I en Indstilling af 24. Februar 1734 fra Stiftsbefalingsmand Gabel i Ribe hedder det bl. a.:

„— — — Dernæst findes fornødent for at bringe Folkene (fra Fanø) desbedre i Farten, da en Del, naar de er 15 a 16 Aar, og ved at Forældrene har lidt til bedste straks gifter sig og siden bliver hjemme og falder i Armod, og videre, at Præsterne paa Ølandene blev befalet ej at ægtevi nogen, uden at Karlen først havde faret i 2 a 3 Aar; thi en Del, især paa Fanø, vil nødig ud i Søfarten, skønt de, naar de engang har faaet Smag derpaa og finder, hvor profitabelt det er, farer siden hellere end gerne, hvoraf (Gabel) har set Prøver ved saadan hans paa Fanø gjorte Anstalt angaaende Ægtevielse, saa der nu er over et Hundrede imod forhen en halv Snes, som farer til Søs.“

I 1741 er en ung Sømænd fra Nordby ved Navn *Calle Hansen* bleven taget af Sørøvere i Middelhavet. De forlanger 1600 Thaler i Løsepenge. Hans Fader, *Hans Hansen*, sender et Bønsskrift til Kongen om at hjælpe ham med at faa Beløbet betalt.

Det vides ogsaa, at mange unge Sømænd paa Fanø har været med Altonaer og hollandske Hvalfangere i det 17. Aarhundrede. Man støder i nævnte Tidsrum ofte paa Navne paa Sømænd, der kaldes Vestindiefarere, Ostindiefarere og Hollændere. En enkelt Mand, der ikke alene havde faret paa de nævnte Pladser, men ogsaa paa *Davisstrædet* med Hvalfangere, fik Tilnavnet „Aaldfarer“, hvilket Navn blev til „Oldefar“, et Navn, som en stor Slægt i Nordby siden beholdt og blev døbt med.

Indtil 1741 indskrænkede Fanøboernes Sejlads — uden om Fiskeriet — sig til Farten med aabne Baade og Smaaeverter paa ½—3 Læsters Drægtighed, hvormed de gjorde Rejser paa Strækningen fra Varde til Husum og Føhr. Denne Fart kunde

foregaa inden om Øerne, og Baadene betjentes som Regel kun af 1 Mand og undertiden med Hjælp af en 10 a 12 Aars Dreng. Antallet af Baadene, der besørgede denne Fart, har været ret betydeligt; i 1731 opgives Antallet for hele Fanø at være 31. I Birkedommer Bøllings Indberetning af 12. Avgust 1771 (Rigsarkivet) opgives Antallet at være over 60 for Sønderhos Vedkommende. Nordbys Baadeantal, der ved en Forglemmelse ikke er nævnt, maa have været mindst lige saa stort. I denne Fart, der begyndte om Foraaret, saa tidligt Vandet var aabent, og var rede til om Efteraaret, naar Isen lukkede for Sejladsen, mangede aldrig Fragter. Næsten alt, hvad Beboerne havde Brug for, skulde tilføres Øen søværts: Bygningsartikler, Brændsel, Salt, Tjære og Korn, navnlig Lyng, Tørv og Klyne, Hø, Korn og øvrige Landmandens Produkter, der hentedes ved Ladestæderne paa Fastlandet. En stor Trafik fandt Sted med Klyne og sorte Potter til Sild og Føhr; det var et ypperligt Materiale at skjule Smuglergods i, hvad vist altid fandt Sted. Paa Hjemturen derfra kunde der indtages Strandskaller, som opgravedes ved Udsandene paa Lavvande og afsattes til Kalkbrænderierne, ligesaa Blaamuslinger, der anvendtes til Gødning. Gulvsand var ogsaa en ret betydelig Handelsvare. Det indtoges ved Fanø, der leverede det smukkeste, rene, hvide Sand. Man kunde ogsaa være saa heldig at finde Strandgods, dels i Søen og dels paa Udsandene, hvilket bidrog til et forøget Udbytte af Rejsen. Noget stort Udbytte gav denne Baadfart ikke sine Udøvere maalt efter Nutidsforhold. Jeg er i Besiddelse af en Optegnelse over Baadfører M. H. Knudes Fart i 1801 med sin 1½ Læsters Baad. Han har gjort følgende Rejser:

1 Fragt til Rømø med Klyne	4 Rdl.
1 Fragt med Hø fra Mandø Hølade	2 "
1 Fragt med do.	1 "
1 Fragt med Strandskaller	8 "
1 Fragt med do.	2 "
1 Fragt med Gulvsand til Ribe	2 "
1 Fragt med do.	1 "
1 Fragt fra Darum med Klyne	7 "
1 Fragt med Magasinkort til Fanø	12 "
1 Fragt med Fisk til Ribe	2 "

 41 Rdl. Kurant

I Nutidspenge ca. 135 Kr.

For 1779 have en Oplysning om, at 76 Fanø-Baade dette Aar har gjort 182 Rejser paa Hjerting, Janderup og Varde med Gods fra Hertugdømmerne, og at 127 Ladninger er udgaaet derfra med Fanø-Baade med Landmandsprodukter og mestendels sorte Jydepotter. I 1780 har 37 Fanø-Baade gjort 72 Rejser paa Ribe og 36 paa Ringkjøbing.

Baadfarten var et slidsomt Arbejde. Tidt maatte der arbejdes med Indladning, Sejlads og Udlosning i Døgnet 24 Timer uden Søvn eller Hvile. Sejladsen skulde indrettes efter Tidvandret, og en god Vind straks udnytted. Der fandtes i mange af Baade intet Dæk og ingen Kahyt, og Søvned maatte tages, naar Lejligheden gaves, tidt i den aabne Baad, kun dækket af Sejl eller Presenninger, og dertil kom et kun ringe Udbytte af Farten: „Denne Næring er i disse Tider saa ringe, at de sejlende næppe med al deres Tarvelighed og Sparsommelighed kan have det fornødne Udkomme“ skriver Pastor Niels Friis i Nordby i *liber daticus* ca. 1770.

Efterhaanden kunde Beboerne dog udnytte den ved Øens Køb erhvervede Frihed til Sejlads overalt, naar de kunde skaffe Midler til Anskaffelse af større Baade. Af og til vovede de sig dog i Højsommerens Tid ned til Hamborg med deres smaa 2 a 3 Læsters Baade, men Udbyttet var kun ringe, da Lasterne var for smaa til saa lang en Rejse. Ved Hjælp fra deres Handelsforbindelser i Tønder, Husum og Rømø fik de anskaffet en Type fladbundede Everter paa 6 Læsters Drægtighed. Med dem kunde de baade gaa inden om Øerne, da de ikke stak dybt, og ogsaa gaa baade til Norge og til Holland. De manglede aldrig Fragter. De sorte Jydepotter, der fremstilledes i Omegnen af Varde, blev af Bønderne ført til Hjerting og der afhændet til Fanø-Skipperne, der førte dem syd paa, hvor de var en søgt Handelsvare. I 1804 opgiver Tolderen i Hjerting, at den Sum, der udskibedes Jydepotter for af Fannikerne, beløb sig til ca. 20.000 Rdl. aarlig (ca. 64.000 Kr.). Disse sorte Gryder og Potter var jo noget skøre i det, hvad Køberne undertiden beklagede sig over. Denne Skavank kom Fannikerne let om ved, de tog gerne en revnet Gryde i Bytte til en passende Pris for at faa en Handel gjort. At revnede Gryder var saa værdiløse, at de blev kastet over Bord, naar Skibet kom til Søs, fik Købered intet at vide om. Fortjenesten paa Handelen med Jydepotter var også

saa saa stor, at der godt kunde staa en revnet Gryde derpaa en Gang imellem. —

Med disse smaa Fartøjer, hvormed Skipperne ikke alene drev Fragtfart, men ogsaa drev Handel med saa at sige alt muligt for egen Regning, tjente de saa meget, at de kunde begynde at se sig om efter større og mere sødygtige Fartøjer. Disse fandt de i Holland. Til at begynde med købtes ældre Fartøjer; det var hovedsagentlig Tjalker, Kuffer og Smakker, en Type Skibe, som var almindelig og velegnet for den Fart, de kunde paaregnes at faa. De var ikke Hurtigsejlere, men de kunde paa Grund af deres Bygningsmaade rumme forholdsvis meget.

I Slutningen af det 18. Aarhundrede finder vi da, at Fanø af nævnte Skibstyper har en Flaade af nedennævnte Skibe:

I. Nordby.

Smak „Det gode Haab“, 18 Læster, bygget 1774, ført af Claus Andersen, død 1794.

Tjalk „Jonge Simon“, 12 L., ældre Skib købt i Holland, ført af Peder Andersen, død 1785.

Kuf „Splid“, 17½ L., meget gammelt Skib, købt i Holland, ført af Peder Nielsen Jensen, død 1839.

Evert „Jonge Jan“, 7½ L., ældre Skib købt i Holland, ført af Laurids N. Lauridsen, død 1807.

Krejert „De tvende Brødre“, 21½ L., købt som ældre Skib i Norge 1791, ført af Niels Lauridsen, død 1799.

Smak „Christine Dorthea“, 15½ L., købt i Holland 1792, ført af Jes Madsen, død 1834, 76 Aar.

Huggert „Hummeren“, 13 L., købt i Holland 1795, ført af M. J. Rødgaard.

II. Sønderho.

Tjalk „Mette“, 6 L., købt i Holland 1770, ført af Peder Andersen, død 1790.

Tjalk „Marie“, 10 L., købt paa Sild 1780 for 130 Rdl. Kur., ført af Mads Anthonisen, død 1809.

Galeas „Ane Margrethe Cathrine“, 17½ L., bygget i Holland 1766, købt i 1798, ført af Niels J. Fischer, død 1858.

Tjalk „Fru Anne“, 14 L., købt i Holland 1799, ført af Th. N. Foged, død 1830.

- Tjalk „Dorthea“, 5 L., købt i Holland 1761, ført af N. N. Harreby, død 1809.
- Jagt „De Vrou Mette“, 9 L., bygget i Frisland 1761, ført af N. Hansen.
- Kuf „Marie“, 19½ L., købt i Holland 1763, ført af Johannes N. Høy, død 1826.
- Smak „Cathrine Cecilie“, 16 L., købt i Holland 1769, ført af H. M. Ibsen, død 1828.
- Kuf „Mette“, 8 L., bygget i Holland 1745, købt 1774, ført af Hans Jessen, død 1794.
- Smak „Vrou Anna“, 19 L., bygget i Holland 1776, ført af Mads H. Jessen, død 1796.
- Smak „Haabet“, 12 L., købt i Holland 1776, ført af Niels H. Jessen, død 1811.
- Smak „Johannes“, 12 L., bygget i Holland 1767, ført af Mads Johansen, død 1827.
- Tjalk „Mette“, 13½ L., bygget i Holland 1764, ført af S. S. Knude, død 1786.
- Smak „Fru Marie“, 13 L., bygget i Holland 1769, ført af P. J. Knudsen, død 1830, 90 Aar.
- Smak „Die Freiheit“, 11 L., bygget i Finkenwerder 1786, ført af Jens Math. Kromann, død 1820.
- Kuf „De tvende Brødre“, 21½ L., bygget i Rendsborg 1777, ført af samme.
- Smak „Karen“, 10 L., bygget i Holland 1786, ført af Mads N. Kromann, død 1818.
- Tjalk „Mette“, 10 L., købt i Holland 1762, ført af N. J. Kromann, død 1770.
- Smak „Enighed“, 11 L., købt i Holland 1762, ført af Th. J. Kromann, død 1800.
- Kuf „Vrou Anne Ellen“, 7½ L., bygget i Sønderho 1751, ført af Sonnich Madsen, død 1789.
- Smak „Mette“, 12 L., bygget paa Elben 1783, ført af J. J. Mathiasen, død 1800.
- Smak „Cecilie“, 12 L., bygget paa Elben 1786, ført af H. J. Møller, død 1818.
- Tjalk „Enigheden“, 13 L., bygget i Holland 1772, ført af Sonnich J. Møller, død 1814.
- Tjalk „Salvatar“, 10 L., bygget i Holland 1798, ført af Hans Jp. Pedersen, død 1824.

Smak „De Vrou Dorthea Kirstine“, købt i Holland 1771, ført af Jeppe H. Pedersen, død 1824.

Galeas „Enighed“, 12 L., bygget i Hamborg 1786, ført af Sonnich Pedersen, død 1807.

Kuf „Ane“, 9 L., købt i Holland 1793, ført af Hans J. Pedersen, død 1778.

Tjalk „Ane Cathrine Marie“, 12 L., købt i Holland 1780, ført af Hans J. Schipper, død 1804.

Tjalk „Venskab“, 12 L., købt i Holland 1759, ført af Søren J. Schipper, død ca. 1808.

Tjalk „Mette“, 13 L., købt i Holland 1761, ført af Niels J. Schipper, død 1788.

Tjalk „Anne“, 13 L., bygget i Sønderho 1761, ført af Jens J. Sonnichsen, død 1810.

Kuf „Anne Cathrine Marie“, 9 L., bygget i Holland 1737, købt som ældre Skib, ført af Thomas Sonnichsen, død 1780.

Tjalk „Der Sieger van Otien“, 10½ L., købt i Holland 1776, ført af Jens Svendsen, død 1785.

Tjalk „Enighed“, 11 L., bygget i Holland 1739, købt 1789, ført af Jørgen Thomsen Krøger, død 1806.

Smak „Die Liebe“, 6½ L., bygget paa Elben 1784, ført af Poul Thomsen, død 1829.

Smak „Die Gerichtichkeit“, 10 L., købt i Holland 1792, ført af Søren Thomsen, død 1825.

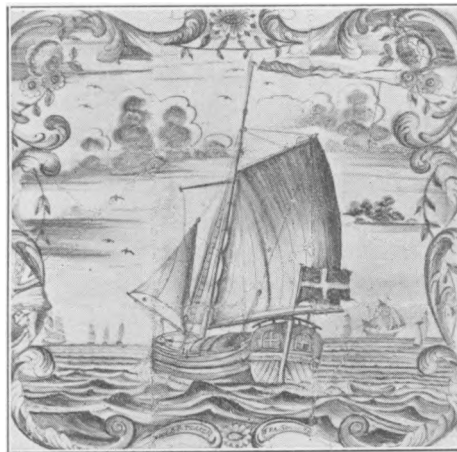
Saaledes saa for en stor Del den Flaade ud, hvormed Fanø skabte sig en begyndende Velstand og dannede Begyndelsen til dens mægtige Flaade, der kulminerede ved Aar 1897. —

Da den holstenske Kanal blev fuldført 1784, aabnede der sig til Østersøens Handelspladser en Vej, der straks blev udnyttet af Fanø-Skipperne. I de paafølgende Aar finder vi — efter Journaler ført af Kanalopsynet, at der aarlig gaar 10 a 12 Fanø Skibe gennem Kanalen. Ladningerne vestfra bestaar stadigvæk for en stor Del af Jydepotter. Mjød forekommer flere Gange, ellers Landbrugsprodukter. Fra Rendsborg hjemføres Styk-gods af enhver Art til Købmændene i Ribe og Varde.

Fanø-Skipperne holdt nu mest af at staa i direkte Forbindelse — uden om Købmændene i Ribe og Varde — med Bønderne for Indkøb af deres Produkter og at afsætte de indførte Varer direkte til dem. Dette gav baade Fragt og Handelsfortjeneste.

Gammelt Billede af Ribe.

Jagt „Fru Else“, 6 Kommercelæster, bygget i Sønderho 1785 af
 Hans Andersen.
 Ført af M. N. Frandsen, Sønderho, død 1821, 69 Aar.

At Købmændene var misfornøjede med dette Forhold og mente, at deres Rettigheder som Købmænd derved blev gaaet for nær, er indlysende. I 1770 klager Magistraten i Ribe over „denne Snighandel“ til Stiftamtmand Levetzau, der derefter i en Skrivelse af 22. November s. A. til Tolder Goldt i Ribe gør ham opmærksom paa dette lovstridige Forhold, der øves af Fanø-Skipperne, „de opkøber Korn og andre Varer, som Bonden har at sælge, hvilke de i deres Baade, som de sejler med og lægger an ved Vilslev og Darum Aær samt ved Tjæreborg, Maade og Strandby, udskiber og fører ud af Landet — — — ved alt hvilket Ribe Bys Indvaanere og især de fattige lider Mangel, og dens Borgere, som til Handel er berettiget, ved slig utilladelig Forprang dels betager den dem tilkommende Næring og Handel, men endog hans Majestæts Told derved forsviges — — — saa ville Hr. Tolderen ikke alene nøje iagttage de kgl. Anordninger i dette Fald og ej meddele nogen Skipper, Baadfører, Bonde eller Forpranger nogen Toldseddel paa Korn, Kvæg, Føde eller andre Varer, som de ikke, men Borgerne er berettiget til at drive Handel med og søge Profit paa, men og især tilholde Toldvisitøren paa Sønderho, at han efter sin Embedspligt har nøje og vedbørlig Indsigt med de Baade, som ved Maade og Tjæreborg eller andre Vige for at hente Tørv eller andet, anlægges, at deri af Skipperne ikke bliver indladet ufortoldet Korn eller andre Varer. — — —“

Tyve Aar efter høres lignende Klager fra Ribe, idet Math. Galten i sin Bog om Ribe (1792) klager over, at Handelens Opkomst paa de omliggende Øer, særdeles Fanø og Rømø, ødelægger Ribe. „Da disse Øer er overmaade folkerige, saa gav de Ribe en stor Næring i den Tid, da de søgte den med deres Fiskevarer og Handel — — — men fra den Tid de købte sig selv af Kongen, er de saaledes tiltaget i Velstand, at de har kunnet anskaffe sig Skibe, hvormed de selv bortfører deres Fisk til Hamborg og andre Steder og derfra hjemfører ej alene det, som de til eget Brug forhen købte i Ribe, men endog det, hvormed de kan forsyne alle de ved Søkysten liggende Herregaarde, Præstegaarde, endog Bønder, som bedre kan finde deres Fordel ved at handle med disse Øboere end med Købmændene i Ribe, eftersom de første kan give langt bedre Køb end de sidste.“

Disse Restriktioner, som Ribe Købmænd kræver gennemført, er Fanøboerne sikkert kommen let udenom alene af den Grund,

at Toldopsynet ikke besad tilstrækkeligt Mandskab til at have „vedbørlig Opsyn“ med Inds og Udførslen ved de forskellige Smaaladesteder, hvor Fanøboerne ladede og lossede. Vi hører heller ikke noget mere derom førend i April 1785, da Tolder Guldberg i Ribe, vel sagtens efter Pres fra Byens Købmænds Side, nægter at ekspedere Fanø-Skipperne ved Toldstedet, paa beraabende sig de kgl. Forordninger.

Skipperne klager deres Nød til Stiftamtmand Urne, der i en Skrivelse til Tolder Guldberg henstiller at imødekomme dem, idet han skriver:

„— — — det vilde geraade disse Skipperne til betydeligt Tab i deres Næring, ifald de, nu Skibsfarten er aaben, og den største Del ligger sejlfærdige, skulde hindres i deres Affart, ikke at tale om de andre Ulejligheder, som denne Sinkelse kunde have i Følge med sig, naar behageligen betænkes, at Øboerne ved Vesterhavet ere med af hans Majestæts bedste Søfolk, men tillige saaledes beskaffen, at de fordrer den varsomste Medfart.“ Stiftamtmanden henstiller derfor, at de foreløbig ekspederes, „indtil hans Majestæt selv deciderer Fanøernes Skibe, i Særdeleshed da disse erklærer sig villige til at underkaste sig alle de Byrder, som hans Maj. allern. maatte finde for godt at paalægge dem.“

Samtidig med Ribe Tolders Nægtelse af at ekspedere Fanø-Skipperne, nægter ogsaa Tolderne i Hjerding og Ringkjøbing at gøre dette. Fanøboerne klager nu til Kollegiet over denne Behandlingsmaade, og dette afæsker 7. December 1785 Stiftamtmanden en Erklæring om Forholdene. Denne lyder saaledes:

„Fanøboerne, uden enten at have boet eller at bo i nogen Købstad eller vundet noget Borgerskab fra forrige Tid, er hidtil ved Toldstederne bleven ekspederet til at fare saavel uden som indenlands, dels paa Fragter og dels for egen Regning med sorte Gryder, Klyne, Tørv og Fisk etc., fremdeles at paa Fanø er mange og tildels stordrægtige Fartøjer, hvis Ejere fornemmelig gør Sejlads og Fragtfarter til deres Hovedsag, og at Fiskeri og Avling ikke mere kan ernære disse Beboere, som nu mod forrige Tider anselig har formeret sig, ligesom og de af Øboerne, som fare paa Ringkjøbing, der tillige med Købmændene sammesteds, som er Redere med dem, svarer borgerlig Tyngte og Paalæg.

Anledningen til disse af Øboerne hidtil øvede Fragtfarter, og at vedkommende Toldsteder har ekspederet dem, uden at de til denne borgerlige Næring enten har vundet Borgerskab eller bor i nogen Købstad, maa vistnok hidledes fra dem i forrige Tid som Fiskere forundte Rettighed (i 1685 fik

de Tilladelse til at udføre Fisk og alle Landsens Varer, men Tilladelsen dem fratagen i 1688, men fik den paany efter Ansøgning i 1689, dog kun for deres Fiskevarer).

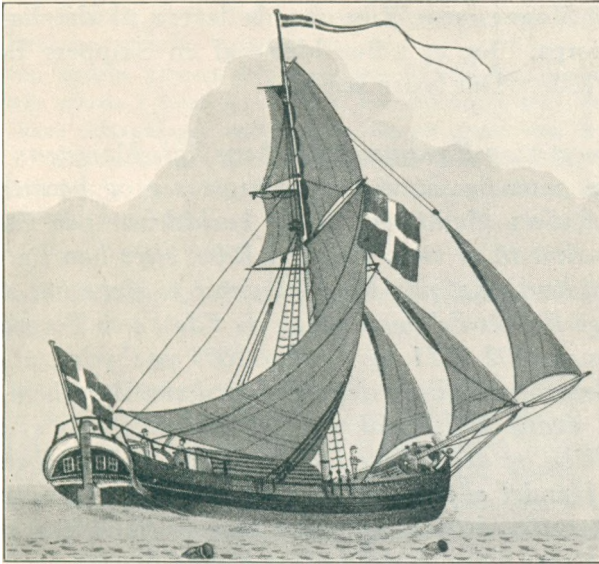
Og ved det at Landet omsider købte sig selv fri (1741) og saaledes fik Ejendom og Rettighed, har dets Virksomhed og Flid ogsaa udvidet sig, saa at en Del dér paa Landet nu mere er at anse som Skippere og Fragtfarer, end det de forhen var, nemlig Fiskere, og ligesom Skibsfarten mere og mere uformærket efterhaanden har tiltaget, er Øfolket saaledes af vedkommende Toldere vorden eksperederet.

At de svarer aarlig Matrikelskat af nogle og 80 Tdr. Hartkorn, lønner Birkedommeren og kontribuerer til Toldvisitørens Fart, kan intet sige for et folkerigt Land som Fanø, imod at en fattig Borger her i Byen, som paa kummerligste Maade ernærer sig, maa svare alle borgerlige Tynger. Fanøboere har derimod anelig Skibsfart, noget Fiskeri og Avling, alle tre saadanne Næringsveje for Øen i Almindelighed, som gør den lige saa meget blomstrende, som at Købstadmanden efterhaanden mere og mere aftager og svækkes.

Men har dette Ejlands Beboere paa den ene Side hidtil øvet saadanne Friheder til Tab for Ribe By i Særdeleshed, under hvis Tolddistrikt de henhører, saa er det og lige saa vist paa den anden Side, at naar de, som af Naturen har en saa fordelagtig Beliggenhed for Sejlads, deri skal indskrænkes, nu da Øen er saa folkerig og i mange Aar har drevet deres Fragtfart, hvormed betydelig Formue er bragt ind i Landet m. v., vil Øen om ikke aldeles saa dog meget tabe Udsigterne til dets Næringsveje og Familjens Underholdning til Tab baade for det almindelige og dem selv og til Hinder og Skade for Industrien og Stræbsomheden her i Landet, men da Øboerne foruden deres Fiskeri og Avling ikke bør drive en saa anelig borgerlig Næringsring, som hidtil med Skibsfart er sket uden deraf tillige at svare borgerlig Tyngte, hvorved Ribe By, ligesom den paa den ene Side fornærmedes, paa den anden Side kunde anses at blive understøttet og taget under Armen i dens foruden andre Fornærmelser og indskrænkede Kaar paaliggende Byrder, saa ser jeg mig ved denne Lejlighed anlediget til nærmere behagelig Overvejelse og Forsorg at forestille, om vedkommende Øboeres Konkurrence af Næringssskat til Ribe By ikke kunde ansættes nærmest og billigst efter ethvert førende Skibs Drægtighed, hvorved Ribe By, som fortrykt i mange Dele, vil lettes, og Byrden paa den Maade nogenlunde blive ligelig for enhver Undersaat efter Kaar og Omstændigheder."

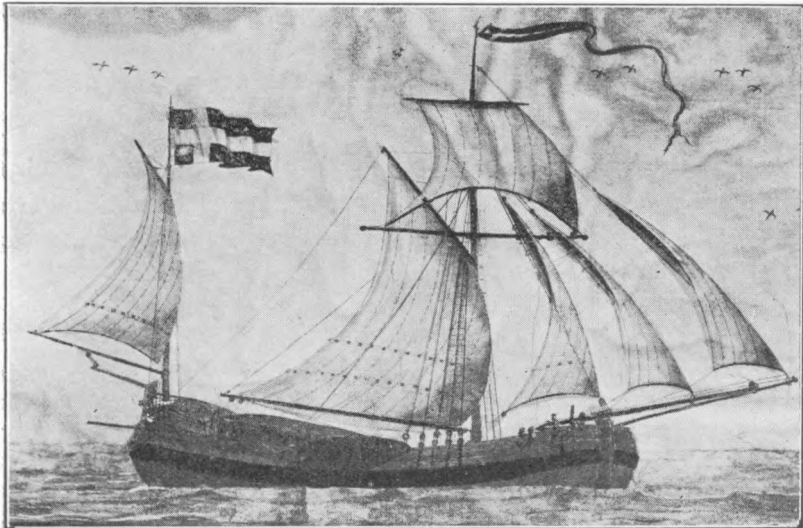
Det ender saa med, at Fanøboerne for at faa Lov til med Skib at drive Handel for egen Regning fremtidig skulde løse Borgerskab enten i Ribe, Varde eller Ringkjøbing. Dette Forhold var gældende til Næringsloven af 1857 traadte i Kraft.

For Skipperne betød det ikke alene Udgiften til Borgerkabets Erhvervelse, men de skulde ogsaa deltage i Udgifterne til „Byens Tyngte“, der til Tider var af en ret følelig Art. Skipperne paa Fanø blev saaledes i 1814 paalagt at udrede deres An-

*Evert „Fru Marie“, 9 Kommercelæster, bygget i Sønderho 1793 af
Mads Sonnichsen, forlist 1807.*

Ført af Mads S. Jessen, Sønderho, forulykket 1825, 45 Aar.

Smak „Johannes“, 16½ Kommercelæster, bygget i Nordby 1801.

Fort af Mads Johansen, Sønderho, død 1827, 66 Aar.

del til 10 Vogne, som Ribe skulde levere til det hamborgske Blokadekorps. Jeg er i Besiddelse af en Skippers Borgerbrev fra Ribe 1807. Det lyder saaledes:

Borgmester og Raadmand udi hans kgl. Majestæts Kjøbstad Ribe gjøre vitterlig: at vi have antaget saa og hermed antager Skipper Anders Mathiasen Nørby bosiddende paa Fanø under Riberhus-Amt til at være Borger i Ribe, efter han for os i Dag udi en siddende Ret paa Ribe Raadstue ej alene har aflagt den sædvanlige Borger-Ed, men endog de Eder, som Forordningerne af 6. Januar 1802 § 71 og 7. Maj 1803 paabyder, at Skippere skulle aflægge; thi bliver dette Borgerskabs Brev ham meddelt, dog med denne Indskrænkning, at saalænge han ej er bosiddende i Ribe og dér holder Dug og Disk, er han uberettiget til at drive Handel eller nogen anden borgerlig Haandtering dér, følgelig beretter dette Borgerbrev ham ej til videre end for at ernære sig som Skipper af Fragt og Søfart ligesom og for derved at kunne erholde Adgang til Latinske Søpasser og Certifikater.

Iøvrigt haver han sig som en tro kongelig dansk Undersaat og Borger pligtmæssig at forholde, samt at iagttage de Pligter ham som Skipper paaligger.

Datum Ribe Raadstue, 13. Januar 1807.

Under Ribe Stads Segl.

Simonsen.

Dette Borgerbrev er betalt med 7 Rdl. og 4 Mark.

De gode Købmænd i Ribe og Varde har dog ondt ved at holde inde med deres Klager. Det er, som Fanø-Skipperne skulde være Skyld i disse Byers Tilbagegang, og deres Anskuelse herom lader de komme frem ved enhver Lejlighed.

I „Minerva“ for 1793 læser man saaledes følgende:

„Land og Forprang gaar især her i Varde Egnen meget vidt: Bønder og Beboere af den ikke langt herfra liggende Ø Fanø og Sønderho opkøber og udfører Egnens Produkter, og betager ej alene Købstadens Handlende al den Næring og Fortjeneste, disse derved kunde have, men endog opdriver slige Varer i saadanne overdrevne Priser, ja gøre Egnen ofte saa blot derfor, at Indbyggerne til deres Underholdning og Haandværk, ej at tale om Købmænd til deres Handel, oftest ikke kunne faa nær det Behovende, hvilket tidt nøder disse, sær naar Bankoseddel Kursen er lav, selv ogsaa at lade købe hist og her paa Landet, for at kunne udenlands betale indgaaende Va-

rer med Indenlandske, hvorved de endogsaa skader sig selv, og ved ofte at overbyde hinanden opdrive Varerne.

Endmere: omtalte Øboere driver anseelig Handel med fremmede Varer, forskrive selv samme i store Kvantiteter, korresponderer selv med Hamborgerne, og have Afregninger med samme ligesaa store som Byens bedste Købmænd. Og alt dette kan de saameget lettere gøre, som der er adskillige Steder ved Varde, Aa og Fjord, hvor der kan lades og losses, og hvor intet Opsyn i saa Fald kan have.

I samme Retning gaar en Klage fra Raadmand Simonsen i Ribe 1808:

„De her omkringliggende Øer Fanø, Mandø og Romø skader Byen uendelig meget med deres Smughandel. Disse Øer har tilvisse 300 Skibe i Søen. Enhver af disse Skippere kan man antage som en Kommissionær, der forsyner Fastlandets Beboere med Vine, Likører, Kaffe, Sukker og The etc., og hvad bliver nu tilbage for Handelsstanden her uden det blotte Navn og —Byrder. Al Handel er næsten borte. Haandværkerne mangler Arbejde. Ingen Skippere søger at bosætte sig her i Byen.“

Alle Klager er jo et Bevis for Fanøboernes Foretagsomhed og Driftighed, Egenskaber der i Forbindelse med stor Nøjsomhed efterhaanden gjorde Befolkningen ret velstaaende.

En lille Oplysning om Fanøboernes Formuesomstændigheder og Sparsommelighed omkring Aarene 1800—07 har vi i de Lister, der de paagældende Aar er afgivet over Prioritetsforholdene paa Fanø:

Ved Aar 1800 er af Fanø-Skipperne udlaant til

Øens egne Folk (paa 164 Konti dette Aar)	20.601 Rdl. Kur.
Ved Aar 1805	24.672 Rdl. Kur.
Ved Aar 1807	37.602 Rdl. Kur.

1 Rdl. Kur. er Kr. 3,20.

Foruden disse Beløb havde de samme udlaant betydelige Beløb til Bønderne paa Fastlandet og ejede samtidig deres Huse og Skibe kvit og frit.

Det er dog først henimod Aaret 1790, at Velstanden tiltog; men alt, hvad der tjentes, blev sat i de nye Skibe, der anskaffedes. Øens egen Kapital var ikke tilstrækkelig hertil, da Flaaden stadig udvidedes baade i Antal og Tonnage. Man havde dog let ved at skaffe fornøden Kapital baade til Indkøb af ældre Skibe og til Nybygninger. I den Henseende gik man ikke foræves til de velstaaende Kommandører (Førere af Hvalfanger-

skibe) paa Rømø og Føhr eller Købmændene i Tønder og Husum. For den Part, de tog i Skibet, deltog de ikke i fuldt Udbytte; dette blev gerne fastsat til 10 pCt., et Udbytte, Skipperne saa deres Fordel ved at fastlægge, da det som Regel gav mere. Jeg er i Besiddelse af en Rederikontrakt fra 1784, hvoraf fremgaar, at Skipper Niels Nissen af Sønderho (død 1821, 88 Aar) har modtaget 216 Rdl. 2 Mark tilsammen af 3 navngivne Mænd paa Rømø, „som de haver laant mig paa Rederi til at behjælpe mig at bygge et nyt Skib med syv a otte og tyve Alens Kjø, som bliver kaldet „Haabet“. Saalænge Pengene bliver staaende i Skibet, skal jeg til aarlig Rente betale 10 pro Cent“. Skipperen forsikrer dernæst, „at Skibet snarest skal blive bygget med alt det Tilbehør, som behøves til sejlklar Stand, saa intet derover med Billighed skal være at klage samt og, naar Gud det vil, den maatte komme i Farten, blive holdt udi forsvarlig Stand og ikke ved min eller mine Folks Forsømmelse vorder beskadiget eller tilsat, thi skulde dette sidste indfalde og bevisliggøres at være sket af Uagtsomhed, skal jeg eller mine Arvinger være pligtige indbemeldte Kapital af mine andre Midler at erstatte.“ Kreditorerne skal være fornøjet med 10 pro Cent og ellers ikke fordre noget af Skibets Fortjeneste, de skal derimod heller ikke være pligtig at erlægge noget til Skibets Vedligeholdelse og Reparation.

En Rederi- og Forhyringskontrakt fra 1799 er ligeledes i min Besiddelse; den lyder saaledes:

Rederi- og Forhyringskontrakt.

Vi samtidig Underskrevne indgaar herved følgende Poster og Regler til urykkelig Efterlevelse.

1. Jeg Nis Nielsen Nissen af Sønderho tilstaar herved at have paa taget at føre som Skipper vort nybyggede Galias „Fredens Forsvar“ kaldet paa de Farvande, hvortil den er duelig, mod at jeg derfor skal have til Hyre for hvert Aar 100 Rigsdaler ud af Skibets Fortjeneste og billig Tærepeng i Skibets Havaritilfælde, desforuden tilkommer mig ogsaa de Fordele, som kan komme af Kahyt og Ruf og forunder samt betingede Kaplaken etc.

2. Forbinder jeg Nis Nielsen Nissen mig ogsaa til at sørge for en Fortjeneste saa godt, jeg ved og kan, saa og med Indtægter, jeg erhverver, at tilmelde mine Redere fra Skibets destinerede Plads saa og dets Indtægter, saa godt som muligt, og ved Aarets Slutning aflægge Generalregnskab for det hele, saa og ved hver Rejses Endelse remittere den i Behold værende Fortjeneste paa Veksel til ommeldte Jes N. Nissen, som derfor til sin Tid skal gøre Rigtighed for hver sin Part.

3. At jeg N. N. Nissen selv vil sørge for Lasten og at hyre Folk til

Skibets Befordring saa og sørge paa bedste Maade for at holde Skibet med dets Inventarium og Folkenes Underhold i behørig Stand mod fælles Betaling efter Proportion af hver sin Part. Saa og de Tider, jeg har mit hyrede Folk og mig selv i mit Hus, nyder jeg for hver ugenlig for hver Mand til Kost^{*)})

4. Om jeg N. N. Nissen ikke opfylder foran førte Løfter og Poster eller og ikke forholder mig som en brav ædruelig Mand imod mine fælles Redere, da staar det dem frit at udvælge en anden Skipper efter anførte Poster, dog forbeholder jeg mig, at naar jeg ikke har Lyst til at føre Skibet længere, at jeg da ved et Aars Ende kan opsiges min Tjeneste og da blive fri for Skipperskab.

Ved disse Posters Opfyldelse, ere vi samtlige Redere fornøjet, og de Pligter os deri paalægges, vil vi meget opfylde, og skulde én eller flere af Rederne finde for godt at ville sælge sin Part enten ved Avktion eller underhaanden, da skal de indeværende Redere have første Bud til de Parter efter den Pris om det af Rederne godt befindes.

Jeg Jes Nielsen Nissen ejer en fjerde Part og Boye Pedersen en sjette Part, Sr. Linde ogsaa en sjette Part, Christian Thomsen en sjette Part, og min Broder Nis Nielsen Nissen og Niels Nielsen Degn en fjerde Part.

Efter disse Anparter skal enhver nyde som dette vores Skib, brændt paa 31 Kommercelæster, kan overfare, saa at enhver ogsaa tager Del i dets Udgifter efter sin Andel. Ved denne Kontrakt er samtidig vi underskrevne hver for sig fornøjet, som herved under vor Haand og Segl tilstaas.

Sønderho, 20. Maj 1799.

Jes Nielsen Nissen af Sønderho.

Christian Thomsen, Tondern.

Johann Peter Linde, Tondern.

Boye Pedersen, Emmerleff.

Niels Nielsen Degn, Sønderho.

Nis Nielsen Nissen.

Tidsrummet mellem ca. 1790 og 1807 kaldtes af de Gamle for Sølvalderen. Den Nøjsomhed, som Beboerne i flere Hundrede Aar havde været nødt til at udvise for i det hele taget at kunne eksistere, vedblev, selv efter at Livsvilkaarene var bleven forbedrede at holde sig og sporedes endnu for 50 Aar siden. Dette udelukkede dog ikke, at den tiltagende Velstand i ovennævnte Tidsrum kunde mærkes paa mange Omraader. Saaledes kom der en Mængde Sølvtoj til Huse. Kvinderne fik Sølvknapper i deres Dragter, Bælter med Sølvspænder og „Sølvtipper“ i. Masser af Sølvskeer af forskellig Slags bragte Skipperne med hjem fra Udlandet. Salmebøger, Bibel og Huspostil blev

^{*)} Fra den Dag Mandskabet blev hyret, og til Skibet gik til Søs, fik Folkene Kosten hos Skipperne.

forsynet med Sølvbeslag paa Hjørnerne og med Sølvlukke. Skipperne gik med brune Fløjelsknæbenklæder med Sølvspænder eller Sølvknapper i. Frakken var af brunt Klæde til daglig og sort Klæde om Søndagen med Sølvknapper baade fori og bagi samt for Ærmerne. Vesten af gul Silke med svære Sølvknapper og i Lommen et Sølvur med svær Sølvkæde og vedhængende Sølvsignet. Piben var af ægte Merskum med Sølvbeslag, og Stokken med Sølvhaandtag. Et Par særlig velstaaende Skipperere havde Snustobaksdaaser helt af Sølv og Sølvbaand om Træskoene. Sølvlysestager og Sølvhovedvandsæg fandtes i flere Hjem.

Da den rige Skipper Peder Thomsen døde 1816 og skulde begraves, blev der kastet Jord paa ham med en Sølvske.

Det var ikke uden store Besværligheder og Modgang, at denne Sølvvalder naaedes. Hvorledes Søfarten tidt led Afbræk, vil ses af det efterfølgende.

Udskrivning af Mandskab til Orlogstjeneste.

Til den haarde Kamp for Tilværelsen og de ugunstige Levevilkkaar, som i Aarhundreder var Fanøboernes Lod, de høje Vandfloder, der ødelagde Afgrøderne paa Mark og Eng, Ulykker og Forlis paa Havet, og Sandflugten, der drev mange fra Hus og Hjem, maatte de ogsaa til langt ind i det 19. Aarhundrede lide under en ubarmhertig Udskrivning af Mandskab til Flaaden, en Udskrivning, der tidt var af et saadant Omfang, at Skipperne mangen Gang om Foraaret ikke kunde faa tilstrækkeligt Mandskab til deres Skibe, saa at de maatte ligge stille og komme ud af Erhverv; intet Under derfor, at mange af de Unge stak af til Holland, hvor der altid var gode Hyrer at faa, og hvor mange af dem blev for stedse. Pastor Hans Friis skriver i 1776, at „det sker i saa stor Udstrækning, at Folkemængden deraf i de senere Aar er temmelig formindsket.“ Allerede i 1609 hører vi om Desertering. I dette Aar bliver Niels Lauridsen i Nordby idømt en Bøde paa 1 Daler for hans Søn, „fordi han ikke mødte den Tid, Baadsmændene udskreves.“ I 1614 findes paa den Liste, som 1. Februar tilstilles Lensmanden paa Ribershus over dem, der er borttrømt fra Kongens Tjeneste, Navnene Peder Jensen og Hans Pedersen fra Sønderho og Anders Oelsen fra Nordby, og i 1619 efterlyses Gregers Thøgersen og Peder Svendsen fra Sønderho. De skulde have mødt i 1618, men

udeblev. Blandt de „gode søfarende Folk“, som i 1622 i Følge kgl. aabent Brev af 7. Januar skulde udtages, findes 1 fra Sønderho og 2 fra Nordby.

Tjenestetiden var 6 a 8 Aar. Den 24. Januar 1626 faar Niels Mortensen i Sønderho og Jørgen Simonsen i Nordby deres Afskedspas efter at have tjent 8 Aar som Baads-mænd i Flaaden. De udskrevne kunde dog leje for sig, og den Udgift vedkommende derved har paa draget sig, tages der Hensyn til ved Beregning af hans Afgifter af Fiskeriet, thi i 1632 fritages Niels Andersen af Sønderho af den Grund for at svare Sandtold af hans Fiskelod: 7 Snese Skuller. I 1685

blev det paalagt Sandemændene at paase, at ingen rømte bort fra Udskrivningen. Dette tiltrods rømte dog hvert Aar et anseligt Antal, og i 1692 maatte Stiftamtmand von Speckhan i Ribe ved en Skrivelse af 8. Oktober til Birkefogden paa Fanø paabyde, „at alle Skippere og alle dem, som noget Fartøj bruger, haver sig vel at forvisse ej nogen Person af Landet at udføre, som ikke sit rigtige Pas kunne have at forevise, saafremt de og ikke lige Straf ville undergiven være, desligeste skal og Fogden Hans Dunck iligemaade alvorlig og strængelig være tilholden nøje Opsyn at have, at enten Hvervning eller noget sligt skulde forefalde, mig da saavel saadant straks og ufortøvet at tilkendegive som og fornemmes nogen Person sig med noget Skibsrum af Landet ville begive og ikke rigtig Pas kunne forevise at lade anholde og hid indføre, og paa det at sig ingen herudi med Uvidenhed skulle have at

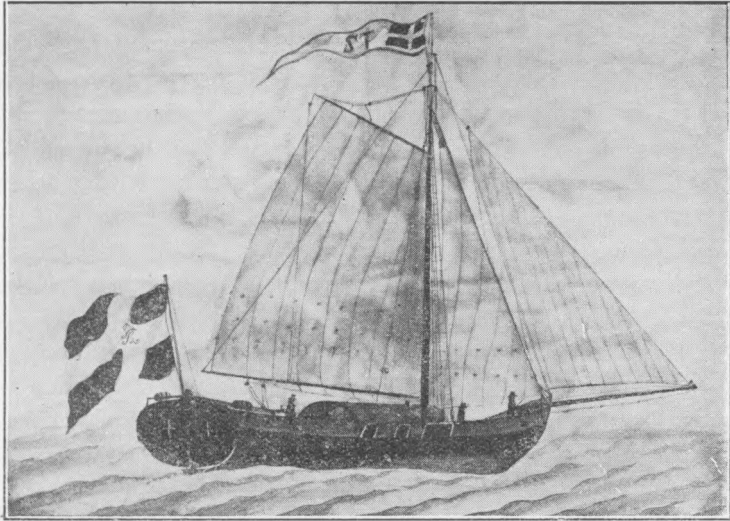
Velstaaende Sønderho-Skippers Dragt omkring Aar 1800.

undskyldte, skal dette nogle Gange til alles Efterretning af Fanø og Sønderho Prædikestole læses og forkyndes.“

Fanø-Baadskipperne har vel nok i nogen Grund holdt sig Paabudet om ikke at medtage de unge Sømænd, naar de vildrømme, efterrettelig, thi i 1701 oplyses det, at de nu sniger sig bort med de hollandske Øksne-Skibe, der indtager Stude ved Ribe; det paalægges derfor Tolderne ved Skrivelse af 2. April, at de skal have tilbørligt Opsyn dermed. Dette var nu ikke saa let, thi nu gik de unge Matroser ud fra Sønderho i Smaabaade og bordede de hollandske Skibe, efter at de var gaet fra Lade-stedet og var i rum Sø.

Dette vedblev i mange Aar. I 1733 oplyses (D. Kancel.s Supplikbøger 1733), at næsten alle de i Riberhus paa Øerne af hel- og halvsovante, som skulde have været optaget i Rullen over Sølimer, alle er i Holland. For at forhindre Rømningen, der altid skete om Foraaret, førend Udskrivningsherrerne ankom til Øen, blev det nu den 8. Oktober 1735 af Stiftamtmanden paalagt Birkefogden „straks at udsøge saa mange unge Mennesker fra Fanø af ungefær 18 Aars Alderen og derover, som kan være dygtige til Orlogstjeneste, og mig derover en rigtig Liste, der kan forklare deres Alder og Opholdssted uden mindste Ophold at tilsende.“ Derved mente man at have mere Hold paa dem, naar man ved Udskrivningen havde en Fortegnelse over det orlogspligtige Mandskab. Hidtil var Mandskabet blevet udtaget af de i Øjeblikket hjemmeværende. Følgen blev da ogsaa til en Begyndelse, at et ret stort Antal i de følgende Aar blev udtaget, men saa skete der det i 1741, at Vinteren i Januar Maaned var saa haard, og Overfarten til Fanø saa vanskelig, at Udskrivningskommissionen ikke kunde komme dertil; den begyndte derfor Udskrivningen med Harboøre. Dette benyttede Matroserne sig af under Paaskud af, at de ikke mente, Kommissionen kom dette Aar, til at afrejse. Da denne ankom til Fanø først i Marts, var alt Mandskab borte, hvad Kaptajn Lars Bilde meddeler Admiralitetet i Brev af 15. Marts.

Ellers synes det, at Mandskabet mere end nogen Sinde har holdt sig Forordningerne om at blive hjemme efterrettelig. Følgen bliver da ogsaa, at der bliver udtaget et usædvanligt stort Antal Matroser aarlig, saa mange, at Næringslivet lider derunder i betydelig Grad, hvilket fremgaar af en Skrivelse, Birke-dommeren i 1743 indsender med Bøn om mere Skaansel. Denne

*Evert „Cathrine“, 12 Kommercelæster, bygget i Sønderho 1815, forlist 1825.
Ført af S. Th. Foged, Sønderho, død 1847, 71 Aar.*

Skrivelse ledsages af en Erklæring af 26. April fra Stiftamtmand Gabel, og hvori det hedder, at „det meste af Landet bestaar alene af Sandbjerge og ubrugelig Jord, hvorfor Beboernes fornemste Næring har bestaaet i Fiskeri og Søfart. Naar der nu af disse tvende Sogne efter Søkaptajn Billes Udskrivning til Deres kgl. Maj.s Flaade skal udtages 115 Mand, vil ej alene Avlingen dér paa Landet, men endog Fiskeriet af Mangel paa de dertil behøvende Folk aldeles blive øde og efterladte, saa mange Familier dér paa Landet desformedelst vil geraade i yderste Armod og Elendighed, og dette Ejland med Tiden blive ganske ubebygget.

Allernaadigste Arvekonge og Herre! Dette Ejlands Indbyggere efter deres Pligt, som tro og redelige Undersaatter, holdt sig Paabudet om Tilstedeblivelse efterrettelig og ikke saa for-mastelig, som Beboerne paa Rømø, Føhr og Amrum, borttrømt fra Landet. Thi synes mig derfor ubilligt, de som saaledes ha-ver udvist Troskab og blive tilstede, nu skulde undgælde for de andre, der er borttrømt, og forskaffe det Antal Folk, som ej hos de undvigte haver kunnet være at erholde, og nu der af dette lidet Ejland udi store forrige Krig aldrig blev udskreven saa mange Søfolk til Deres Maj.s Søjteneste og ingensinde no-get højere Antal end 65 Mand i Stedet for nu med 115 Mand . . .

Beder allern, at moderere Antallet til 90 , og at Frigivelse maatte blive for de paa den herhos Supl. 2 opførte Specifikation anførte 25 Mand, der er af de umisteligste for Indbyggerne.“

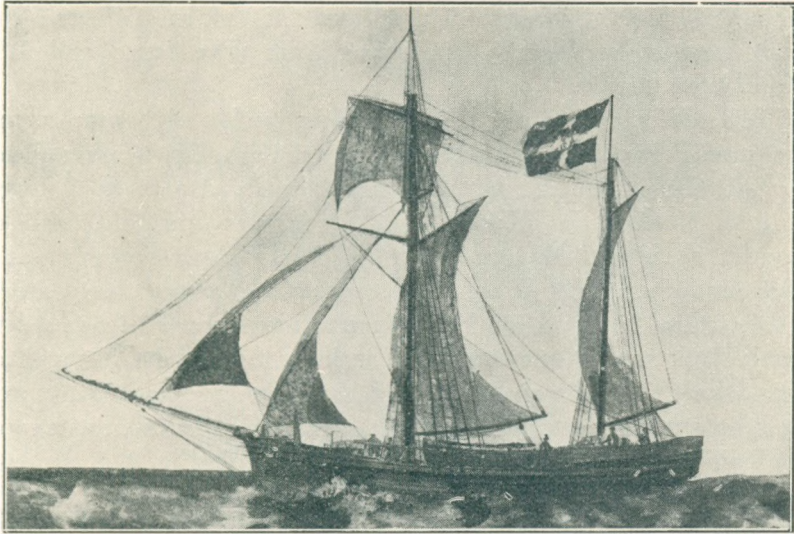
Hvorvidt Andragendet er blevet imødekommet vides ikke, men da det i Tjenesten værende Mandskab senere paa Aaret erfarede, at de bortrømte Matroser fra Føhr og Rømø ikke var blevet straffede, truede de med, naar de kom hjem til Efteraaret, at de vilde undvige for stedse, hvilket Lars Bilde meddeler Admiralitetet i en Skrivelse af 27. Juli. Desertørerne fra Føhr og Rømø blev ikke straffet, og Matroserne fra Fanø gjorde Alvor af deres Trusel om Rømning. Alene fra Sønderho undveg først i Februar 1750 nogle og tredive Personer, der efterlod en Skrivelse til Sognefogden, hvori de tilkendegav, at de ikke mere vendte tilbage, hvad Sognefogden meddelte Stiftamtmanden, der i Brev af 16. Februar paalægger Birkedommeren at indberette nærmere om Sagen.

Folkene vedbliver at rømme, naar de kan komme afsted dermed, thi 8. April 1752 indberetter Kaptajn Bille, „at det ikke var ham muligt, som beordret at udskrive Folk af Distriktet til en Fregat, der skal til Middelhavet, da det tjenstgørende Mandskab saavel som de fleste duelige Folk, eftersom Søen tidlig i Foraaret, ja fast hele Vinteren har været sejlbare, vare gangne til Holland og er i Farten derfra.“ Han anmoder derfor om, at Sessionen fremtidig sker i Februar, hvilket sker derefter.

I 1753 meddeler han, at mange af de Indrullerede nu er fast bosat i Holland, og i 1756 kunde han omkring 1. Februar paa hele Fanø ikke opnaa flere end 20 Mand. De øvrige var allerede borte.

Nogen Skaansel i Udskrivningen er fremdeles ikke at øjne, og denne sker stadigvæk tidligere paa Aaret for at tage Folkene, inden de prøver paa at afrejse.

I 1756 i Januar Maaned blev der udtaget uforholdsvis mange Matroser til Orlogstjeneste paa Fanø, deriblandt flere gifte Personer. Fra 18 af disse indkom der Ansøgning om Fritagelse. Stiftamtmanden medgiver deres Ansøgning den Erklæring, „at de formedelst iværende Omstændigheder saasom dels Fattigdom og Armod, Hustruer med mange Børn samt gamle Forældre, Underhold og Tilsyn med deres Avling og Fiskeriers Betagelse, Interessentskab i Baade og Fartøjer, som vil geraade dem til største Skade og Ruin for dem og deres, ja hele deres timelige

*Galeas „Andreas“, 29 Kommercelæster.
Ført af P. H. Brinch, Sønderho, død 1826, 59 Aar.*

Velfærds Spilde, om de fra deres Steder og Hjem skulle udgaa; derfor anholder bemeldte Udskrevne om at forskaanes.“

Samtidig indkommer der Andragende fra Købmand Rahr i Ribe om de 12 Matroser, ligeledes fra Fanø, som han havde hyret til sine Grønlands-Skibe, og som er taget til Orlogstjeneste, maa frigives, da det er ham umuligt ellers at skaffe Folk til sine Skibe.

Haardt ramt blev Søren Jensen i Nordby paa Grund af Indkaldelse til Orlogs i 1758. Han havde kort i Forvejen overtaget sine aldrende Forældres Ejendom og skulde for Fremtiden forsørge dem og stod for at giftes. Han maatte nu (ifølge Pantebogen) afhænde Ejendommen og trække i Trøjen af den Grund.

Den 9. Februar 1762 tilskrives Stiftamtmand v. Holsten Birkedommer Bølling paa Fanø, at han „paa det alvorligste advarer og tilholder de unge Søfolk paa Fanø at blive hjemme og være tilstede til efter nærmere Ordre og ingenlunde understaa sig af Landet at begive, saafremt de ikke vil vente paa det alvorligste at vorde afstraffet, ligesaa at forbyde alle Skippere, Baadførere og Fiskere, at de ikke understaar sig, nogen af Søfolkene fra Øen at transportere“

Mandskabet maa have efterkommet Advarslen og blevet

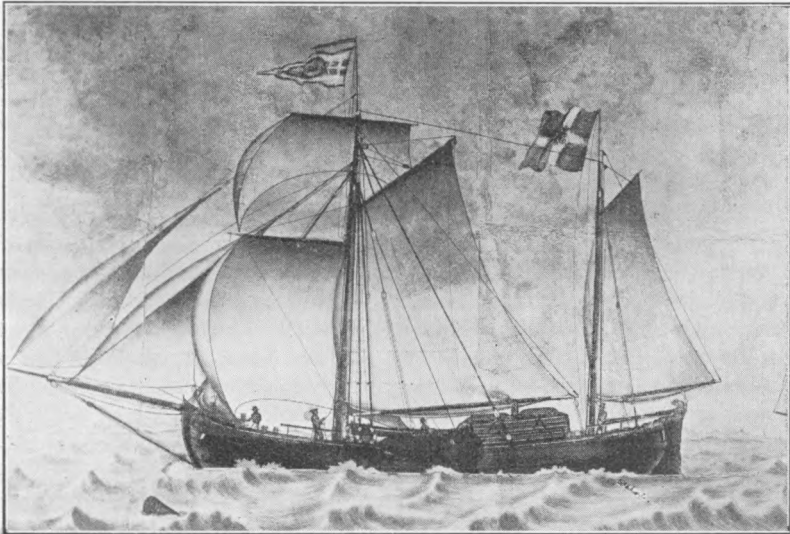
hjemme til Udskrivningschefen ankom, thi Følgen af deres Troskab blev en voldsom Udskrivning, idet ikke færre end 172 Mand blev udtaget.

Birkedommer Bølling henvender sig derfor til Stiftamtmanden med Besværing over det store Antal Folk, der berøves Øen.

Stiftamtmanden sender derpaa under 26. Marts en Ansøgning til Kongen om Moderation, „da det er mig fuldkommen bevidst, at de af Birkedommeren og Øens Beboeres andragende Omstændigheder ialt er Sandhed, og at paa Øen ved denne store Udskrivning herved i saa Fald næsten ingen bliver tilbage uden gamle Folk samt Koner og Børn, virkelig formedelst Mangel af Mandskab til Avlings Drift, Fiskeri, Flyvesandets Dæmpning og Proviant's Afhentning fra Fastlandet m. v. vil underkastes total Ruin og Ødelæggelse.“ Han andrager derefter om, at Antallet af de udskrevne maa nedsættes til 57, med 31 for Nordby og 26 for Sønderho. —

Samtidig andrager Stiftamtmanden om en tilsvarende Nedsættelse i de udskrevnes Antal fra Mandø og slutter med at udtale: „Det sker ikke uden med allerstørste Undseelse, at jeg allerunderdanigst understaar mig ved disse Tiders Konjunkturer at fremkomme med denne min allerunderd. Forestilling, men da disse Arveundersaatters Nød er saa stor, og Søindrulleringschefen, der vel er deres Omstændigheder bekendt, dog ikke uden videre tør frigive en eneste af dem, som staar i Hovedrul-len, saa har jeg ikke kunnet undslaa mig for, men holdt det for min Pligt, herom at gøre Forestilling, saa meget mere som jeg formener, at Deres kgl. Majestæts sande Tjeneste endog derved befordres, at der ses paa disse smaa Ølandes nogenledes Kon-servation og Ruins Forebyggelse med det ansøgte Antals Befrielse, hvoraf idelig kan have brave Søfolk til Deres Maj.s Tjeneste, der ellers ved disses Ruin herefter ganske vil savnes.“

I Nordby Kirkebog (for 1734—1815) har Præsterne nedskrevet en Del Beretninger om Udskrivningen, og Pastor Niels Friis har i sin Regnskabsbog (Landsarkivet) anført Navnene paa et stort Antal unge Sømænd fra Nordby, der er rejst til Holland for at søge Hyre og endvidere noteret deres Hjemkomst. Det ses deraf, at flere har været borte i adskillige Aar; nogle er døde under Fraværelsen; og da der ved manges Navne intet findes om Hjemkomst, maa det formodes, at de har slaaet sig ned i Holland eller andre Steder for bestandig. Optegnelsen er for-

*Kuf „Mette Cathrine“, 18 Kommercelæster, bygget i Nordby 1835 af
J. F. Schrøder.
Ført af Jens Jac. Warrer, Nordby, død 1875, 68 Aar.*

modentlig sket af Hensyn til Offer og Afgifter, som de paa-
gældende havde at yde Præsten.

For 1760 er fra Nordby Sogn afrejst 11 Personer.

For 1761 er fra Nordby Sogn afrejst 10 Personer.

Deriblandt er Hans Hansen, sal. Hans Ostindiefarers Søn,
der har taget sin Søster Karen med (senere findes tilføjet ved
hans Navn: Død).

For 1762 udskreves 172 Mand, afrejst 2 Personer.

1763 i Marts afrejste 33 Personer.

Samtidig tilføjer han, at der for Tiden er 19 andre unge
Mænd i Holland, „hvoraf Morten Sørensen Callesen har været
borte i 8 Aar.“

1765 bemærkes, at 29 var „henne i Holland“.

1768 kom hjem fra Holland 29.

1769 udskreves 49 Mand. Kun 4 var borte.

1770 den 22. Februar afrejste 22.

1771 udtoges ved Kaptajn Hauch 39 Mand, 17 bortkom.

1773 udtoges 41 Mand, 24 var bortrejst.

1777 bortkom 17 Mand.

De idelige Rømninger, der hvert Aar fandt Sted, bevirkede

nu, at der for at forebygge disse, i 1777 blev lagt Militær baade paa Fanø og i Hjerting. Denne Foranstaltning har sikkert nok forpurret Rømningen; thi Aaret efter, 21. Februar, indsender 9 Skipper og 11 Matroser en Ansøgning til Kongen om Skaansel ved Udskrivningen. Denne Ansøgning lyder saaledes:

Til Kongen.

Vi underskrevne paa egne og Sønderho Beboeres Vegne, der alle ere Skipper og indrullerede Matroser og Søfolk, fordrister os herved for Deres Kongl. Majst. allerunderdanigst at andrage: At udi en Tid af 10 a 12 Aar har de fleste Matroser, formedelst Fiskeriets Aftagelse og Ringhed, samt Landeriets Bortskyllelse af Søen og Ødelæggelse ved Sandflugt, saaledes lagt sig efter Navigationen og Søfart, Flid og Vindskibelighed, at her i Sønderho Sogn nu er 30 store Skibe og Fartøjer (i det Sted der kun forhen var et Par Skibe) som fragtes til Norge, Hamborg, Holland og England eller, hvor behøves, ligesom her og desuden er et større Antal mindre Fartøjer, som farer paa Elben, Bremen og Hamborg, der samtlig føres af Sognets Folk saavel i Henseende til Skipper som Styrmand og Matroser, hvorved disse Skibsfolk bliver her i Riget og nedsætter sig her i Sognet til Folkeformerelse og Bedste, ved hvilken Skibsfart Matrosernes Tal efter Rullens Udvisende formindskes, og Skippernes og Styrmandenes Tal forøges, saa at her nu frem for tilforn ere meget faa Matroser, ja, ej flere, end de nu herværende Skibe og Fartøjer behøver til deres Bemanding, som Hovedrullen kan vise, hvis Nr. er omtrent 150 Personer, hvoraf først er 30 Skipper til de store Skibe, og hvilke Skibe behøver til Bemanding i ringeste 60 Mand foruden Skipper; og behøver hver af de andre mindre Fartøjer en Mand til Skipperne.

Men allernaadigste Konge og Herre! Her er én Ting, som gør de fattige Matroser frygtsomme for at fare med vore Skibe og Fartøjer, nemlig: at de saa alle Tider i paakommende Tilfælde skulle være pligtige til Deres Maj.s Tjeneste og derved betages Lejlighed selv at faa Skibe og forfremme sig, da det før i Udskrivningstid har vist sig, at de Matroser, som har faret udenrigs fra, ej har indfundet sig til Deres Maj.s Tjeneste, dette Sogn til Skade, da de gifte Mænd har maattet gaa for de fraværende Matroser; hvilken Post og sandelig i Udskrivningstid vilde gøre Skipperne forlegne, thi som uindrulleret maa de ikke fare efter den allernaadigste Forordning, og om de end maatte fare, var de utjenlige til Farten, ligesom Skipperne og ikke heller kan bruge nogle af de gamle Matroser, som er over 50 Aar og i Ekstra Rullen er anførte, siden de til dels er svage og for gamle, samt dels ej vante i deres Tid til andet end at fiske her hjemme med Baade. — Ja, Sognets Omstændigheder udfordrer, at Sognet maa lægge sig efter Skibe og derved søge dets Næring, hvorfor dets Beboere bestræber sig jo mere og mere derfor og selv lader bygge Skibe og Fartøjer her ifølge den kongl. allernaadigste Forordning om Skibsbyggeriet; og ved det, at Skibsfolkene bliver herhjemme, bliver de ved deres Paarørende og Venner andre Steder hjulpe med Penge paa Bodmeri i Skibe. Og naar slige vore Skibe og Fartøjer i Udskrivningstid skulle mangle Folk og derover ligge stille, ville ej alene Skipperne og de, som har Penge deri, derunder lide; mens end og hele Jylland her om-

kring i Vester Jyllands Distrikt, og den vestre Kant af Holsten, da hverken i Købstæderne eller paa Holmsland, Harboøre, Mandø og Rømø eller ved Søsiderne befindes saadant Antal af Skibe, som her paa Sønderho, hvorfor der fra andre Steder i Tilfælde bedre kunne faas fornødne Folk, uden saa betydelig at savnes her, hvor Næringsvejene stoppes ganske, naar Mandskabet er borte. Ja, dette Sogn vil i Særdeleshed derunder lide allermost, siden det ej har andet end Farten at leve af, da Fiskeriet er næsten øde og forfalden, som forhen har været det fornemste, Sognet har været underholdt ved, og Sognets Hartkorn er saa ringe, at det ikke kan føde den fjerde Del af Beboerne, og følgelig kan Jorde-Godset i ingen Maade her komme i nogen Betragtning, og det saa meget desmindre, da det jo mere og mere forringes og ødelægges ved Sandflugt, ligesom og Søen aarlig borttager en Del af Grunden. —

Efter slige sandfærdige Omstændigheder, fordrister vi underskrevne os paa egne og Sønderho Sogns samtlige Beboeres Vegne allerunderdanigst at bede: At alle indrullerede Skibsfolk og Matroser her paa Sønderho herefter allernaadigst maa befries for al Udskrivning til Deres kongl. Majst.s Sø-Tjeneste indtil den højeste Nødvendighed maatte udfordre, at de behøves, da slig Høj Kongl. Naade ville opmuntre enhver Søfarende her hjemme og ned sætte sig samt stræbe for Sognets Opkomst og Søfartens Forfremmelse. Om slig allerunderdanigst Bønhørelse sukker og beder allerunderdanigst.

(Underskrifterne).

At alt hvis i denne Memorial er andraget medfører Sandhed, kan vi paa Forlangende allerunderdanigst attestere.

Sønderho ut supra.

Ove Foss,
Pastor Loc.

C. Engelstoft,
Deres kongl. Majst.s Birkedommer paa Fanø.

Udskrivningschefen Kaptajn Hauch og Stiftamtmanden bevidner ligeledes Rigtigheden af det anførte og indstiller, at al Imødekommenhed udvises, hvilket ogsaa sker, thi af de 155 Personer, der var opført paa Listen og som kunde ventes indkaldt, blev ved den paafølgende Session 14. December kun udtaget 30. Skipperne blev skaanet.

Helt tilfreds med Ordningen er Beboerne ikke. De havde ventet fuldstændig at blive forskaanet for Udskrivningen for ikke at skulle mangle det fornødne Mandskab til deres egne Skibes Bemanding. Da dette ikke skete, rømte Folkene fremdeles, dog ikke til Holland, men de gik tidligt om Foraaret — Sessionen ses i Aarene derefter først at have været holdt i April — Maj Maaned — i Farten med Øens egne Skibe, saa at de ikke var hjemme, naar Sessionen afholdtes. For at forebygge dette, foreslaar Stiftamtmanden i Skrivelse af 23. Januar 1783 Birke-

dommeren i Anledning af den forestaaende Session ikke at lade dens Afholdelse bekendtgøre ved Opslag af Plakater som hidtil, „da der ikke kan slaas nogen Lid til, at Øboerne bliver tilstede og at foranstalte noget til Forebyggelse heri ved Sognefogderne eller Rettens Betjente enten i Henseende til Fartøjernes eller Baadenes Beslaglæggelse, som straks vilde rygtes, vil formodentlig være lige saa lidt betryggende for Folkenes Desertion, med mindre de med Magt skulle tvinges, hvoraf kun ubehagelige Følger ville opstaa efter de forhen kendte Eksempler.“

Heller ikke dette hjalp. Rømningen vedblev, og for at standse denne, blev der i 1786 igen lagt 1 Kommando Militær i Hjerping og 1 paa Fanø. Det blev nu udelukket at tage med Øens egne Skibe for at unddrage sig Orlogstjenesten, men saa rejste det unge Mandskab til Ho i Vester Herred om Foraaret og tog med de derværende Skippere til Udlandet, dog for snarest muligt at gaa om Bord i Fanø-Skibene, naar Lejlighed gaves, indtil det i 1791 blev befaleet Herredsfogden i Varde at bekendtgøre for Ho-Skipperne, at dersom de ikke undlod at hjælpe Desertererne, paadrog de sig et stort Ansvar med Straf i Følge. —

Da der i 1798 skulde udskrives 200 Mand af Ribe Amt til kgl. Søjteneste, viste det sig, at af Fanøboerne var et stort Antal af Matroserne gaaet med Øens Skibe til Grønland uden at have Pas dertil. De forlangtes derfor straffet ved deres Hjemkomst. Jeg har dog ikke fundet noget om, at dette er sket.

Vi er nu naaet til Urolighederne i 1801. Den 31. Marts faar Stiftamtmanden Befaling til, „at alt det Mandskab, som endnu er at erholde, sammenbringes og leveres til Flaaden uden nogen ved denne Lejlighed skaanes, hvorhos alle tjenestedygtige Sølimiter uopholdelig udskrives og indsamles til Kjøbenhavn og uden Ophold foranstalte det fornødne, og tvivler man ej om, at der ved Udskrivningen underrettes Folkene om Nødvendigheden af denne Foranstaltning i et Øjeblik, da Landet er angrebet af fjendtlig Magt, og at det altsaa er enhver Pligt at bidrage til dettes Forsvar.“ De af Sølimiterne paa Øerne i Vesterhavet, der er Fiskere, skal dog skaanes med Undtagelse af dem paa Føhr, der altid har vist sig opsætsige ved Udskrivningen.

Da denne Indkaldelse fremkom 3 Dage før Slaget paa Kjøbenhavns Red den 2. April, er næppe nogen fra Fanø kommen med dér.

Udsigten til Indkaldelserne i de følgende Aar som en Følge

af Forordn. af 8. Januar 1802, der ikke vilde anerkende Fanø Skipperne som virkelige Skippere, da de ingen Navigationsexamener havde, var saa omfattende, at der fremkom en Ansøgning fra 37 Skipperne om Skaansel ved Udskrivningen i Fremtiden af følgende Indhold:

Til Det Kongelige Admiralitets Commissariats Collegium i Kjøbenhavn.
Underdanigst Promemoria!

I de ældre Tider bestod Sønderho Sogn paa Ejlandet Fanø udi Ribe Amt kun af Fiskere og nogle faa Jordbrugere. — Alle nærrede sig i Fattigdom, thi Fiskeriet blev immer ringere, og Landbruget her er saa aldeles liden og ubetydelig. Denne almindelige Fattigdom overgik til Armod indtil 1770, da Indbyggerne, som havde Venner eller en Smule Kredit, lagde an paa at bygge Skibe til Koffardifarten, inden- og udenrigs. — Anlægget lykkedes. Den ene opmuntredes ved den andens Eksempel. Farten velsignedes — og Ro og indenrigs Fred mangfoldiggjorde og lønnede Søfarten herfra. Snart talte man et betydeligt Antal større og mindre Skibe. I Stedet for at den unge fyrige Sømand herfra før maatte søge Hyre fra Holland og andre udenlandske Steder, gav hans Fødeby ham nu fuldt Arbejde — ja, avler ej engang Mandskab nok til at bemande de her hjemmehørende Koffardiskibe. Denne Trang følte ved enhver kongelig aarlig Udskrivning, da Farten led ved hver Mands Afgang, som Kongen kaldte til Orlogsfærd. — Vi søgte da allerunderdanigst om Skaansel ved de aarlige Udskrivninger, og Admiralitetet har ved General-Landøkonomi og Commerce-Collegie Skrivelsen af 16. Juni 1778 naadigst forundt os samme, ved Genpart herhos Nr. 1. Denne Naade oplivede end mere Koffardifarten herfra. Villige rakte den ene den anden Haand og Understøttelse. Over Ribe købte man Ege-Skibstømmer fra de danske Skove; her opstod og bor nu Skibsbygmestere, Sejlmagere, Rebslagere, der slaa Skibsfovværker, dannedes Tømmerværfter og bygtes med saadan Lyst og Flid, at i dette lille Sogn, der kun har Jorder, som endog idelig forgaar under Flod og Sandflugt, til rigelig 17 Tdr. Hk., nu hjemmehører, efter Liste fra Stedets Toldfuldmægtig her Nr. 2, store og smaa Skibe, i alt 86 Stk., der til den nødvendigeste Bemanding har og behøver 222 Mand, hvoraf de 86 dels som Eneejere og dels med Rederi farer og fører Skibene som Skipperne. Denne Fart, der er særdeles velgørende for den hele Vesterkysts Købstæder, som ej selv har Skibe for den farlige Sejlsads' Skyld, har og betydelig forøget den kongelige Kasses Indtægter; thi allerede 1789, da Formue og Næringsskatten paabødes, bidrog dette lille Sogn cirka 180 Rdl. Siden i Ekstra-Afgift efter Frd. 23. Juli 1794 næsten 600 Rdl., og desuden den aller-naadigst befalede Fragtafgift, rejsevis, der og er aarlig betydelig. Men disse Ofre bringer vi glade og taknemmelige vor Konge, naar vi alene tør haabe fremdeles Beskyttelse og Frihed til vort Levebrød Søfartens Fremme, medens Tvillingriget fremdeles velsignes med Fred.

Kun derom skal denne vor underdanigste Bøn være. Da den kongelige Ekstra-Session efter Frd. af 8. Januar d. A. den 12. hujus for dette Sogn holdtes her paa Landet, blev vi ikke anderledes eller mere privilegerede end andre nye optagne Sølimiter. Ingen erkendtes for Skipperne, fordi de ikke

efter allerhøjstamme Forordning havde taget Eksamen og gjort Togter, uanset de ejer — fører — og mange Aar har ført baade inden- og udenlands deres egne her byggede og hjemmehørende Skibe. — Vi fremlagde i Sessionen den naadigste Frihed herom Nr. 1, uden at vi mærkede eller vide, hvorvidt den tages til Følge, naar Udskrivning sker; vi haabede ikke, at en Lov skulde have saadan tilbagevirkende Kraft, at de, som før samme udkom, førte egne Skibe som Skippere, nu skulde anses og staa som simple Matroser. — Og vor Uvished endnu heri er det, der nedslaa os, samt frimodiggør os til at nedlægge denne vor underdanigste Forestilling. — Det er i den tavse Vinter, at vi som Skippere forsyner os med Folk til forestaaende Sommerfart. — Det er i samme, vi for største Delen akkorderer Fragter hos Købmændene, dels rejsevis og dels for hele Sommeren. Alt dette blev uvis og usikkert for alle Kontrahenter, dersom vi og det hyrede Mandskab her ikke havde fri Haand og Skaansel i Fredstider at blive ved vor Fart. Og snart ville da Sognet, hvis hele Sjæl er Søfarten, falde tilbage i sin forrige Afsmagt og Armod, der tillige ville have en ubodelig Indflydelse paa Egnens Handel og Kredit-Væsen. Naadigste Kronprins, som første Mand i dette høje Kollegium! lad disse underdanigste Betragtninger og Forestillinger nyde et Øjeblik Opmærksomhed og værdiges til allerhøjstamme at forestilles vor allernaadigste Konge.

Vi beder da, at de, som havde og førte Skibe før Frd. 8. Januar d. A. udkom, fremdeles maa føre og anses som Skippere, samt at dette Sogn fremdeles allernaadigst maa nyde godt af Tilladelsen Nr. 1, og ikke ved de aarlige Udskrivninger fratages nogle af det til egne Skibes Bemanding fornødne eller anhyrede Mandskab. Skulle — det Gud forbyde — Landet igen opbydes til Krig, vide vi, at enhver bør gøre sit til at hegne om Rigets Fred og Ro, og da er vi rede, enhver som Værge kan føre. Derfor, og da os allernaadigst er givet Kanoner og Geværer til Øens Forsvar, har vi gennem den kommanderende General ansøgt og erholdt en Underofficer, der i Tiden paa vor egen Bekostning daglig øver os i at eksercere, hvilket vi maa lade ske om Vinteren, medens Søfarten ligger stille. Vi paa det hele Sogns Vegne anbefaler os saaledes til naadigst Resolution!

Sønderho paa Ejlandet Fanø i Ribe Amt, den 29. November 1802.

Underdanigst

(39 Underskrifter).

Birkedommer Nørup, der lige før var blevet Birkedommer paa Fanø, medgiver Ansøgningen følgende Erklæring:

Underdanig Betænkning

paa herved med Bilag Nr. 1 og 2 tilbagegaaende Forestilling fra Sønderho Sogn, dat. 29. f. M., til det kongelige Admiralitets-Kollegium, om at beholde sædvanlige Friheder og Skaansel ved de aarlige ordinære Sø-Udskrivninger m. v. —

Med Flid har jeg ladet mig informere om dette Sogns Historie og Skæbne hidtil, og saavidt jeg har bragt i Erfaring, er Ansøgningen et sandfærdigt Udtog deraf. I Henseende det lokale, da har jeg fundet Landbruget

liden og saare uvis. Søfarten er altsaa Mængdens Plov og Levebrød. — Hin Fattigdom — da Fiskeriet, skønt ringe, var Beboernes Hovednæringsvej — er nu forvandlet til bedre Kaar og en almindelig Koffardifart, og næppe skal Danmark vise et Sogn af lige Størrelse, hvori er mere Sjæl og Virksomhed end her. Selv for Industrien er deres Daad opmuntrende. Den Iver, hvormed Snese Hænder sættes i Virksomhed, særdeles ved Skibsbyggeri her, er saa behagelig at se, som det i sig selv er nyttigt og følgeværdigt. Selv i denne Tid tæller man ikke mindre end 6 nye Fartøjer under Bygning, alt af danske Skoves Tømmer.

Kaster man et Blik til Sognets nye Lægdsruller over dets tjenstdygtige Mandskab, erfares straks, at samme ej nær er talrigt nok til at bemane dets egne Skibe. —

Da man derfor frimodigt tør antage, at Lovgiveren ikke i Fredstider vil, at noget Koffardiskib skal berøves sit nødvendige Mandskab og derover ligge stille, da Supplikanternes nogle og 20 Aars Skaansel saa hæderværdigt har fremdraget dem til en sjælden Flid og Virksomhed, der ikke synes at kunne bestaa eller fremvokse, hvis Skaanselen berøvedes dem; endelig, da jeg har været Øjensvidne til den Lyst og Frejdighed, hvormed Mandskabet i denne Tid modtager Undervisning i Vaabenøvelser for at kunne i Ulykkestilfælde, hvor Fjenden mødte dem, mandig og øvet gaa ham i Møde, og saaledes, naar Landets Forsvar opbød dem, dog være duelige Krigere, saa tror jeg, Supplikanterne er fuldkommen værdige til at bønnes i deres Forestilling, og det at være min Pligt til disse dristige Folks Konservasjon, underdanig at bede, at deres Ansøgning i det Hele til Bønning kraftig maa anbefales. —

Fano, den 13. December 1802.

Underdanig

A. Nørup.

Stiftamtmand Molkte giver Ansøgningen følgende Erklæring:

Sønderho Sogn er et Mønster paa Vindskibelighed og rosværdig Bestrævelse til at fremme sit eget og andres Vel; thi sammes stedse tiltagende Koffardifart bringer Velstand og sætter mange Hænder i Arbejde til Livets Fornødenheders Erhvervelse, ja selv hans Majestæts Kasse vinder anelig derved. — Mandskabet dannes ogsaa ved den udbudte Skibsfart til duelige Sømænd, som i Forening med sammes store og prøvede Fædrelandskærlighed gør det til et kækt Folk, naar det gælder om at forsvare det elskede Fødeland; thi afvigte Aar brændte enhver af Iver for at ofre Liv og Blod for samme og sin elskede Konge; og i denne rolige Vintertid lader endog det hjemmenværende Mandskab sig af egen Drift undervise i Vaabenøvelserne af en samme efter Begæring fra den kommanderende General tilsendt Underofficer. — Forestillingen saavel som Birkedommerens vedlagte og paa Sandhed grundede Betænkning synes mig i Betragtning af det anførte at fortjene Deres kongelige Højheds naadigste og det høje Kollegies gunstbehagelige Opmærksomhed; i det mindste anser jeg det efter Omstændighederne for min Pligt dertil underdanigst og tjenstskyldigst at anbefale samme.

Ribe, den 18. December 1802.

Molkte.

Fra Nordby Sogn indsendtes senere et Andragende om samme Forhold. Ordlyden deraf kendes ikke. Paa disse Ansøgninger indkom der gennem Indrulleringschefen, Kommandør Bagge i Hjerding, det Svar, dat. 23. December, at Admiralitetet havde resolveret, „at der i Henseende til disse Beboere ikke kan gøres nogen Forandring i Forordningen af 8. Januar sidstleden, men at der i Tilfælde af Udskrivning vil blive taget i Betragtning om, og hvorvidt Omstændighederne kan tillade Skaansel, hvilket saaledes bliver at iagttage og kunne kommunikeres Vedkommende.“

I nærmest paafølgende Aar blev saagodt som alle Skippere skaanet for Udskrivning og Indkaldelse til Orlogstjeneste, og af Matroser blev ikke saa mange udtaget som tidligere. —

Her skal nu berettes om, hvad der foregik paa Fanø i disse urolige Aar.

Da Regeringen af al Magt og med Iver paabegyndte Rustninger og søgte at gøre Flaaden i kampdygtig Stand, blev adskillige Skibstømrere fra Fanø beordret til Arbejde paa Holmen for at forstærke Arbejdskraften dér; men foruden disse egentlige Rustninger, lagdes der tillige Haand paa Opførelser af Kystbefæstninger hele Landet over. Ved alle Indsejlinger skulde Kysten i Krigstilfælde forsvares ved Defensionsskibe, der skulde understøttes ved Strandbatterier i Land.

Til at forestaa Forsvarsanstalterne langs de jyske Kyster udævntes Generalmajor A. L. Molkte, idet han dog skulde rette sig efter Kronprinsens Ordre.*) I Brev, dateret Aalborg, hvor Molkte havde taget Ophold, den 5. Februar 1801, foreslaar han Kronprinsen at betrygge Nymindegab ved Anbringelsen af noget Feltskyts dersteds, og Indsejlingen til Hjerding at beskyttes ved en Skanse paa 4 Kanoner og nogle regulære Tropper, der kunde afgive Signaler om Hjælp til Strandvagterne, der da i Forening med Landeværnet skulde forjage Fjenden. Til at ordne Forholdet paa Fanø afsendtes straks Premierløjtnant C. H. Nederaas af 3. jyske Regiment; og Kaptajn O. F. Stub blev 19. Januar 1801 af Admiralitetskollegiet afsendt til den jyske Kyst for at udfinde, hvad der maatte være tjenligt til Kysternes Defension af Sejlfartøjer og Krydsere. Samme Dag skrev Kollegiet til Chefen for Vestjyllands Indrulleringsdistrikt, Kommandørkaptajn D. C. Bagge i Hjerding om Vestkystens Defension.

*) Meddelelser fra Krigsarkiverne I.

Straks ved Efterretningen om de begyndende Uroligheder havde Stiftamtmanden beordret, at der paa en af de højeste Klitter nordvest for Nordby og ligesaa syd for Sønderho anbragtes 2 høje Stænger; paa den ene anbragtes et Halmknippe, som holdtes lidt fugtigt for ved Antændelsen at kunne give mere Røg og var bestemt til at give Signal med om Dagen; paa den anden anbragtes en Tjæretønde, der skulde antændes som Varsel om Natten. Ved hvert Signal skulde der være en Vagthytte, hvori opbevares flere Knipper Halm, Fyrtøj, Tov, Spade, Økse, Svoilstikker og Svoltraad samt 3 Mand, som bliver der i 24 Timer, hvoraf den ene er Skildvagt, for at se, om noget fordægtigt nærmer sig Strandbredden.

En af de tre Mænd skulde have en Hest for at kunne ride, hvis fornøden gjordes; endvidere skulde anbringes Vagthytter forskellige andre Steder ved Stranden med Mandskab, dog uden Hest, der ved Brandsignaler kunde sende Bud til de andre Vagter. Befolkningen skulde ved givne Ildsignaler møde paa de anviste Samlingspladser med Høforke og Høleer satte paa et solidt Skaft; og Vagten skulde som Kendingsmærke bære en Fjer paa Hatten.

Endvidere foreslog Stiftamtmanden i en Skrivelse til General Moltke af 22. Februar 1801, at der paa Skallingen anlægges et Batteri „for ved samme at beskytte Indsejlingen til det af engelske Sømand saa vel bekendte Graadyb og at henlægge tvende armerede Skibe; det ene indenfor Bankerne ved Graadyb og det andet paa et Sted, hvor Farvandet deler sig i tvende Arme, hvoraf den ene fører til Hjerting og den anden til Varde, og ved en saadan Defensions Anstalt paa dette Sted blev ogsaa Fanø Havn tillige forsvaret. Det er saameget vigtigere, som Fjenden, hvis han kunde løbe ind i samme, vilde betjene sig af de dér hjemmehørende Fartøjer og Folk til at befare den hele Kyst med, hvad ellers ikke er muligt for den med Stedet ukendte Sømand.

Ved Sønderho burde anlægges et lidet Batteri, der baade kunde afværge fjendtlige Fartøjers Indløb i det saakaldte Fiske-dyb og Fjendens Landgang paa Ejlandet.

At ved det saakaldte Riber Dybs Udsejling, med hvilket den engelske Sømand skal være bekændt, bliver henlagt 1 a 2 armerede Skibe, synes at være af alleryderste Vigtighed til Beskærmelse saavel for Ribe By som den hele Egn; thi er dette Sted da

saaledes sikret, saa næppe nogen Landgang fra dette Punkt og indtil det saakaldte Listerdyb, en Strækning af 3 a 4 Mil, finder Sted, saasom Grundene falde paa dette Sted og langs Kyst, hvorpaa den dermed ukendte Sømand næppe vover sig og ufejlbarlig, ville disse Skibe ogsaa kunne beskytte Ejlandet Mando for Overfald.

Da Ejlandet Fanø efter dets Beskaffenhed ikke vil kunne forsvares af det oprettede Hjemmeværn imod fjendtligt Overfald fra den vestlige Side, som samme er meget exponeret for, saa formener jeg, at dets vaabendygtige Mandskab burde armeres og dertil nyde Regeringens Understøttelse, saasom af 3 a 400 Flinter og nogle Fuldstykker(?) med alt Tilbehør.

Saa og synes det mig tjenstligt, at de dér udskrevne Matroser bliver brugte til de foreslagne armerede Skibsbemanning, da de er bekendt med Farvandene og altsaa bedst kunne tjene hans Maj. paa disse Steder, og man desuden er forvisset om, at de ville tjene dér frem for noget andet Sted med største Iver og Lyst.

Endelig formener jeg ogsaa, at til oftermeldte armerede Skibe burde Ejlandets bedste Fartøjer, som er indrettet efter Egnens Beskaffenhed og Farvande og altsaa ville være bedst skikkede til dette Brug, anvendes. Og ethvert Skib burde vel være forsynet med 10 Stk. 12-pundiger.

Listerdyb, som vist ogsaa fortjener bedste Opmærksomhed, eftersom derudi, saavidt mig er bekendt, kan indløbe langt større Skibe end i nogen af de forhen nævnte øvrige Havne, burde unægtelig ogsaa beskyttes mod fjendtlige Skibes Indløb ved et armeret Skibs Henlæggelse i eller uden for Indløbet.

Alt afvigte Aar, da man anvendte saa mange Forsigtigheds Regler mod den i Cadix herskende Sygdoms Udbredelse i disse Lande, gjorde jeg Forestilling i det kgl. danske Kancelli om, at et armeret Skib maatte blive henlagt paa dette Sted, da dette dengang fandt Bifald, vil det ejheller findes mindre nødvendigt i nærværende Tid“

Fanøboerne tilbød nu gennem Stiftamtet, at de frivilligt, alle som en, ogsaa Kvinderne, vilde bidrage deres til efter bedste Evne at forsvare Øen og bad om at maatte faa en Officer til at øve dem i Vaabenbrug. Til dette Øjemed fik de sendt en Korporal ved Navn Ignatius Daniel.

Det skal bemærkes, at det hovedsagtelig var Kvinder, gam-

le Mænd og de faa Ikke-Søfolk, der fandtes paa Øen, tilligemed den mandlige Ungdom, som ikke var paa Søen, der deltog i det frivillige Forsvar. Om Vinteren deltog saa samtlige Sømænd i Vaabenøvelser. Baade i Nordby og Sønderho oprettedes saadanne frivillige Korps. I Nordby var Korpsets Anfører Købmand Niels Jacobsen, og i Sønderho Sognefoged Jens Jensen Sonnichsen.

Kaptajn Stub ankom først til Hjerting den 25. Februar, og han og Kommandør-Kaptajn Bagge tog straks over til Fanø og dér sammen med Birkedommeren og flere Mænd raadslog om, hvad der burde foretages for at beskytte og forsvare Øen mod fjendtligt Angreb.

I en Skrivelse af 4. Marts 1801 til Admiralitetet fremkommer han da med Forslag. Han skriver, „at han erfarede Fornødenheden af Øens hastige Defension ved saa megen Styr af Artilleri og Vaaben, som Indvaanerne kan betjene; thi da disse i Almindelighed er velhavende, have smukke Vaaninger og mange Skibe, bør man ikke tvivle om, at fjendtlige Kapere jo først vil hjemsege dem, bekendte som de er med Stedets Forfatning og Farsvand.*) Indbyggerne ere modige, raske og ivrige for at forsvare sig, begærligt ønskende Ammunition, Vaaben og nogen Anvisning til Brugen deraf.“ Stub foreslaar derefter, at der paa Skallingen anlægges et Batteri paa 3 Stk. 12 Punds Kanoner (i Mangel af 18 Punds) og forsvaret ved en Galease, armeret med 2 Stk. 8 Punds Kanoner til at bestryge den smalle Landodde. Paa Fanøsiden ønsker han 2 armerede Fartøjer, hvoraf det ene kunde være den i Fanø Havn liggende Islandsfarer; man var da i Stand „til at gøre en krydsende Ild sammen med Defensionen paa Skallingen, saa at Indløbet derved kan forsvares mod de fjendtlige Fartøjer, som her kan ventes, nemlig indtil 9 a 10 Fods dybtgaaende.“ Ved Sønderho foreslaas opført „et lidet Batteri paa 3 a 4 Stk. 12 Punds Kanoner, anlagt straks sydvest for Byen saa tæt Strandkanten som muligt og en armeret Galeas paa den anden Side Løbet op til Grunden (ved Kelsandet).“

Han foreslaar dernæst, at der sendes Beboerne 300 Geværer

*) I Slutningen af 1790erne var der af Besætningen paa et engelsk Skib foretaget nogle Opmaalinger i Graadyb og Knuddyb. Beboerne fandt dette mærkeligt og indberettede det til Stiftamtmanden, der dog ikke den Gang tillagde det nogen Betydning.

og Sabler, og at der sendes dem 2 duelige Danske Jægers Under- Officerer til at indøve dem i Brugen af Vaabnene og for at kunne anføre dem. „Til Betyggelse for Nordby ønskede Indvaærnerne meget 4 Stk. smaa Regiments Kanoner. I manglende Fald maatte nogle af Husene omkring Byen ogsaa besættes saaledes, at man deri kunde forsvare sig.“ Han foreslaar endvidere, at Geværer, Kanoner og Ammunition bør sendes gennem den hollandske Kanal til Husum, hvor Fanøboerne selv vil afhente dette.

Da Kronprinsen faar denne Indberetning, skriver han til General Molkte den 7. Marts:

„Fanø skal erholde Kanoner og Geværer samt en duelig Officer til at anføre Indvaærnerne, hvilken De straks maa udnævne og hensende paa min nærmere Approbation.“

Da Stiftamtmand Molkte modtog Efterretningen om Fanøboernes patriotiske Sindelag og opofrende Forsvarstilbud, meddelte han Birkedommer Engelstoft den 2. April 1801, at han den paafølgende Mandag selv vilde komme til Fanø, og bad ham foranstalte, at Nordby Sogns frivillige Mandskab mødte den Dag paa et belejligt Sted og Sønderhos den næste Dag for at modtage Instrukser m. v. Han kunde da et Par Dage efter meddele General Molkte, at Fanøboerne ikke alene begejstret havde tilbudt frivilligt at øve Forsvarsgerning, men de havde ogsaa tilbudt ved frivilligt S sammenskud og Laan at ville afholde Udgifterne ved Defensionens Istandsættelse paa Øen, saa at maaske intet Forskud fra Regeringens Side behøvedes.

Til at lede Forsvaret, understøttet af de frivillige Korps, blev udnævnt Løjtnant Nederaas, hvem Stiftamtmand Molkte i en Skrivelse af 25. Marts lykønsker til „at anføre de brave Fanøer i deres Lands Forsvar“ og beder ham være forvissat om, „at de brave Patrioter, Købmand Niels Jacobsen, Nordby, Kapt. Peder Thomsen og Sognefoged J. Sonnichsen, Sønderho, vil gaa ham tilhaande, foruden Birkedommer Engelstoft, til Maalets Opnaaelse. „Jeg anbefaler Dem altsaa denne gode Sag og skal ved min Nærværelse saa hurtigt som muligt endydermere opmuntre de brave Indbyggere til deres Pligter mod Fædrelandet.“

Hjemkommen fra Turen til Fanø udarbejder han og tilsender Beboerne efternævnte Reglement:

Reglement,

hvorefter Fanø Ejlands stridbare Mandskab i nærværende Krigstid indtil videre haver at rette sig.

A. Vagtholdet ved Signalerne angaaende.

1. Ved hvert Signal ansættes 2 a 3 Mand til Vagt ligesom hvert Sogns Anfører finder det fornødent, og Afløsningen sker hver 12. Time.

2. Tilsigelserne til Vagtholdet skal ske af Sognefogderne efter rigtig Tur og Omgang, og hvem som efter Tilsigelsen ikke indfinder sig paa Klokeskettet til sin Post, betaler en Mulkt af 4 Mark til den af den gamle Vagt, som i hans Sted saalænge skal forblive paa Post. Udebliver nogen aldeles, betaler han 2 Rdl., hvoraf den, som i samme Sted forbliver paa Vagt, nyder det halve.

3. Fra Vagthold er befriet den som tjener Fædrelandet i nærværende Krig; men den, som bortrejser i sine egne Ærinder eller er svag, stiller en i sit Sted. Endvidere er befriet fattige Koner og Piger, hvor ingen Mandspersoner er til Huse, ligeledes fattige Enker.*)

4. Ingen maa komme paa Vagt, som er under 18 og over 60 Aar; hvo, som herimod handler, betaler 3 Mark.

5. Befindes ved Patroulleringen, som flittig af samtlige Officerer maa gænges, at Vagten handler imod den samme givne og i hvert Vagthus opslagne Instruks, betaler hver paa den Post, hvor Uordenen befindes, en Mulkt af 2 Mark; men skulde fjendtlig Landgang formedelst Vagtens Skødesløshed finde Sted, kan de Skyldige vente at komme under lovlig Tiltale.

6. Skulde Vagterne nærmest Byerne forsømme at give de befalede Signaltegn til Svar paa Signaliseringen af de andre Vagter eller efterlader de at gøre hastig Anmeldelse for Anførerne, betaler de en Mulkt af 2 Rigsdaler.

7. Naar de ansatte Officerer faar Ordre fra Anføreren til en hastig Samling paa de bestemte Samlingspladser og ikke til bestemt Tid møder med deres underhavende Folk og Vaaben, betaler de hver 1 Rigsdaler og Mandskabet hver det halve. Sker denne Forsømmelse, naar Tegn til fjendtlig Landgang er givent, betales dobbelt.

B. Eksercitsen angaaende.

8. Landets Mandskab, unge og gamle indtil 60 Aar, er inddelt i 2de Kompagnier, og henhører Nordby Sogns Mandskab til 1. og Sønderho til det 2. Kompagni.

Den Landet tilsendte kgl. Officer, Hr. Premierløjtnant von Nederaas, er Chef for disse Kompagnier, saaledes at han regulerer og bestemmer Eksercitsen, Mandskabet bør lære og underviser samme deri samt anfører Kompagnierne i paakommende Tilfælde mod Fjenden. Enhver ham underordnet bør altsaa vise ham tilbørlig Lydighed, og hvem derimod forser sig kan vente derfor paa lovlig Maade som Lydigheds Overtrædere at blive ansat.

9. Hvert Kompagni vælger sig desuden en Anfører og nogle Officerer, som de underordnede ligeledes bør vise al tilbørlig Agtelse og Lydighed.

*) De mødte dog frivillig og gik Vagt med.

10. Chefen underviser først Officererne i den Eksercits, han efter eget Skønnende anser for den hensigtsmæssige; og naar Officererne have lært den, underviser de Mandskabet deri paa den Maade og til de Tider, Chefen bestemmer; men hvem heri ikke opfylder sin Pligt og enten ikke vil lære Eksercits eller udebliver og saaledes nægter Lydighed mod Chefen eller Officererne, mulkteres Officererne for 1 Rdl., den underordnede 3 Mark, anden Gang dobbelt o. s. v.

11. Da hver Mand er lige pligtig at tage Del i Landets Forsvar, saa maa ingen forlade Øen i eget eller andens Ærinde, forinden han anmelder det — for 1. Kompagni for Birkedommeren og af 2. Kompagni for Toldfuldmægtig J. J. Sonnichsen, samt at han har sat en stridbar Mand i sit Sted, hvorpaa han af Kompagniets Anfører kan meddeles Tilladelse at rejse. Hvem herimod handler, anses ej alene som Fædrelandets utro Borger, men betaler ogsaa 10 Rdl. i Mulkt.

12. I fornødent Tilfælde skal ogsaa Landets aldrende Mænd, nemlig fra 50 til 60 Aar, indfinde sig paa Samlingspladsen efter vedkommende Officers Ordre for med de Vaaben, de kan tilvejebringe, at stride mod Fjenden. Den, som herudi viser Modvillighed og ikke vil gøre det, hans Kræfter formaar til at stride med sine Medborgere, betaler en Mulkt af 2 Rdl.

C. Arbejdet ved Forsvarsvæsenet angaaende.

13. Alt det Arbejde, som til Forsvarsvæsenet skal gøres, være sig med Folk eller med Heste og Vogne, skal udredes af Landets Beboere efter rigtig Omgang i Sognene og Tilsigelse af Sognefogderne. Hvem som efter Tilsigelsen udebliver, betaler for en Vogn 1 Rdl., for en Karl 3 Mark.

14. Alt hvad Hr. Kaptajn Stub og, naar han ej mere er nærværende, Kompagniernes Anførere efter Overlæg med Officererne finder fornødent at anlægge til Landets Forsvar, det være sig paa Landet eller paa Vandet, deri maa enhver vise Lydighed eller i manglende Fald bøde 1 Rdl.

15. Mulkterne inddrives uden videre Resolution af Sognefogderne, som derfor har at aflægge Rigtighed for Anførerne. Enhver Uvedkommende, som angiver nogen saadan Uorden, der i dette Reglement er benævnet, nyder $\frac{1}{3}$ af Mulkterne, som, forsaavidt ej er anderledes bestemt, tilfalder Landets Forsvarsvæsen.

Dette Reglement ville Hr. Birkedommer Engelstoft kommunikere alle Vedkommende til Efterretning og Iagttagelse.

Ribe Stiftamt, den 13. April 1801.

Molke.

Dernæst bliver der af Løjtnant Nederaas udarbejdet efternævnte Liste over det bevæbnede Mandskab, efter at det havde faaet behørig Vaabenøvelse:

Liste

over det bevæbnede Mandskab, som ved Krigens Begyndelse i Marts Maaned 1801 var nærværende paa Eilandet Fanø samt dets Organisation og øvrige Defensionsforanstaltninger.

Nordby Sogn.

1. Afdeling eller Kompagni.

Kaptajn: N. Jacobsen.

Adjutant: Jens H. Jepsen.

Ved Batteriet og det armerede Skib:

Løjtnanter: Jens P. Clausen og Søren Madsen Jessen.

Underofficerer eller Kommandører ved Kanonerne: Morten Jessen Rødgaard, Peder Hansen Winthersen, Hans Peder Hansen, Søren Andersen ved Møllen, Peder Søren Lauridsen, Niels M. Ellens, Morten H. Oldefar, Jens Jensen Clausen, Jens H. Mandø, Hans Nielsen Anthonisen, Hans Lauridsen i Byen, Peder N. Berg og 64 Gemene.

Ved Landmilitsen:

Løjtnanter: Niels Nielsen Grethes og Hans J. Jessen.

Underofficerer: Peder Pedersen, Laurids Pedersen, Hans S. Spelmann, Laust H Ende, Morten Jensen Rødgaard, Hans Jessen Tømmermand og 79 Gemene.

Ved Vagthusene og Signalerne:

Løjtnanter: Frederik Madsen.

Underofficerer: Søren Mathiasen og Niels M. Tømmermand og 61 Gemene.

Ved Færgerne:

Gregers Frandsen, Claus J. Warrer, Hans N. Ellens, Jeppe Pedersen Gregersen.

Sønderho Sogn.

2. Afdeling eller Kompagni.

Kaptajn: Peder Thomsen.

Adjutant: Jens J. Sonnichsen.

Ved Batteriet og det armerede Skib:

Løjtnanter: Thomas N. Foged og Hans Thomsen.

Underofficerer og Kommandører ved Kanonerne: Jeppe N. Thøgersen, Hans N. Jessen, Jens N. Mandø, Poul Thomsen, Niels H. Anthonisen, Peder N. Degn, Jørgen Anthonisen Smed, Hans Anth. Hansen, Peder H. Knudsen, Jens Math. Kromann og 61 Gemene.

Ved Landmilitsen:

Løjtnanter: Sonnich Pedersen og Mikkel Johansen.

Underofficerer: Mikkel Jørgensen, Thomas Øhle, Sonnich J. Møller, Jens Rasch Brinch, Peder Hansen, Niels Calle Pedersen og 55 Gemene.

Ved Vagthusene og Signalstationerne:

Løjtnanter: H. H. Fischer.

Underofficerer: Søren Thomsen og Hans K. Jepsen og 54 Gemene.

Anmærkninger.

Paa Ejlandet Fanø er 2 Batterier opkastede og 2 armerede Skibe istandsatte, hvortil af Sø-Etaten er bleven sendt 21 Kanoner, og er samme efter disses forskellige Kaliber fordelte saaledes som følger.

Nordby Batteri:

4 Stk. 8 Punds Kanoner og 1 Stk. 12 Punds Haubitze.

Det armerede Skib:

2 Stk. 8 Punds, 2 Stk. 4 Punds og 2 Stk. 12 Punds Haubitze, alle af Jern.

Sønderho Batteri:

2 Stk. 12 Punds Kanoner, 1 Stk. 4 Punds do. og 1 Stk. 12 Punds Haubitze, alle af Jern.

Det armerede Skib:

2 Stk. 6 Punds Metalkanoner, 2 Stk. 4 Punds Jernkanoner og 2 Stk. 12 Punds Jern-Haubitze.

Kanonerne er bleve leverede med Rapperter, Ammunition og alt, hvad dertil henhører, tillige med 200 Geværer med Bajonetter og Skeder, 200 Partrontasker med Banderoler; 200 Stk. Gehæng med Spænder og 200 Geværeremmer er ankommen; men hertil er ingen Ammunition bleven sendt. Hvert Sogn har faaet 100 Stk.

Landmilitseñ er inddelt i 2 Kompagnier, et i hvert Sogn og hvert Kompagni i 2 Pelotons, enhver af samme igen i 3 Trops eller Sektioner. Ved hver Peloton er en Løjtnant og ved hver Sektion en Underofficer. Den Officer, som kommanderer 1. Peloton, har i paakommende Tilfælde, naar ingen anden er tilstede, altid Kommandoen over det hele; og da det i saa Fald træffer Løjtnant Niels Nielsen Grethes paa Nordby og Løjtnant Sonnich Pedersen paa Sønderho, saa maa jeg synderlig rekommandere disse tvende Mænd, da de i denne Henseende altid har udvist megen Konduite og derfor mest er skikket til at være Anfører for de, der er ansatte ved Geværerne. De, som er ansatte ved Vagthusene og Signalerne, maa i paakommende Tilfælde ogsaa rykke ud. De er, efter at Vagterne er bleven forstærket, beordret at fordele sig i tvende Trops, hvoraf en gaar langs ved Havnen og dækker Skibene, den anden i Byerne paa det at ikke noget fjendtligt kunde snige sig ind, allerhelst naar et Overfald skulde ske ved Nattetider for at sætte Ild paa Byen eller Skibene. Deres Vaaben er Leer og Forke.

De, der er udtaget til Batterierne og de armerede Skibe, er endnu ikke ordentlig fordelt, da Folkene den Tid, Kanonerne ankom og Skibene blev istandsat, ikke er hjemkommen.

Signalerne er paa den hele Kyst 7 Steder omtrent $\frac{1}{4}$ Mil fra hinanden og bestaar samme af høje Mastetræer, opsatte paa de højeste Banker. Om

Dagen gives tilkende, naar noget fjendtligt lader sig ske, med store Flag, der straks ophejses, og om Natten med store Skibslanterner. Herforuden er og ved hver Signal en liden Tjæretønde i Reserve. Ved hver Signal er et Vagthus og 2 Mand Vagt, der afløses hver Morgen og Aften Kl. 6 slet. Ligeledes befindes ved samme en Kikkert og en Instruktion, hvorledes Folkene har at forholde sig paa Vagterne.

Ved Hovedsignalet saavel her som paa Sønderho er plantet en Kanon, som, naar noget fjendtligt lader sig se, tillige straks skydes løs, hvorved Folkene averteres i en Hast at forsamle sig og at gaa hen til de forskellige Steder, som er dem anvist; men Hovedsignalet, hvorfra man kan overskue det hele, er bestemt til Alarmplads for Land-Militsen.

Signalerne er paa følgende Steder opsatte:

Nordby Sogn:

1. Kirkebjergtet ved Byen. Hoved Signal.
2. Niels Pedersens Bjerg.
3. Grejseflod Bjerg.

Sønderho Sogn.

4. Kabebjergtet ved Byen. Hoved Signal.
5. Hjørnebjergtet.
6. Galgebjergtet.
7. Silkebjergtet.

Fanø, den 1. August 1801.

Nederaas,

Premier-Løjtnant ved det 3. Infanteri Regiment og kommanderende Officer ved Defensionen.

For det frivillige Korps i Nordby gjaldt nedennævnte Reglement. Et lignende er vel udarbejdet for Sønderhos Vedkommende; men det kendes ikke nu.

Reglement

for det frivillige Korps af Nordby Sogns unge Mandskab, som nu er oplærte i Vaabenbrug eller herefter lærer samme og i Korpsset indtræder.

Ligesom daglig Erfaring lærer, at intet Selskab kan bestaa uden Ordenslove og Vedtægter, saa indser ogsaa dette Korps, at Regler, som binder det til stadig Harmoni, Orden og Fasthed, er fornøden, og i det glade Haab, at Øvrigheden, ja selv Regeringen vil se mildt til dette vort Foretagende, har Korpsset Haand i Haand villig selv bekostet sig øvet af en Militær Under-Officer, at det i paakommende Tilfælde vil vide at kunne væрге og forsvare sin Føde mod ikke alt for overlegent fjendtligt Overfald.

Korpsset bestaar nu af ca. 100 saaledes øvede Mænd og disse for sig, og de som herefter indtræder i samme, underkaster sig følgende Forholds Regler:

A. Officerernes Pligter:

1. Officererne møder til Eksercits paa den af dem med Kaptajner forud bestemte Tid og Sted. Efterkommes dette ikke, straffes saaledes $\frac{1}{4}$ Times Udeblivelse med 1 Rigsdaler for Over-Officererne og 1 Mark for Under-Officererne. En halv Time anses som ganske udebleven, og derfor bødes det dobbelte. Naar lovligt Forfald beviser, at nogen ikke kunde møde før, fristages de for Bøderne.

2. Officererne følger sig under Eksercitsen ordentlig og beskedelig og udviser den fornødne Alvorlighed samt ufortrøden kommanderer og underviser Mandskabet og formaner dem til god Orden og det med saadan Fasthed, Sindighed, som enhver Officer paa den Post, han beklæder, egner og anstaar.

3. Handler nogen Officer herimod, straffes efter Omstændigheder.

4. Kommandøren og Over-Officererne aftaler og bestemmer Tiden til Eksercits og følger Anstalt til Bekendtgørelse for deres underhavende Mandskab; det sker ved hvert Kompagnis Underofficerer eller vekselvis af et Par af Mandskabet i hans Fraværelse.

5. Hver Officer holder en Liste over hans Kompagnis Mandskab, hvori Mandskabets Af- og Tilgang optegnes.

B. Mandskabets Pligter.

Mandskabet møder til bestemt Tid og Sted, dem Dagen forud bliver til- sagt, i ordentlige Klædninger samt Læder-Fodtøj med Tilbehør.

Den, som ikke møder til bestemt Tid, straffes for $\frac{1}{4}$ Time med 1 Mark Bøde, og $\frac{1}{2}$ Time anses som udebleven og bøder derfor hver 3 Mark. Naar lovligt Forfald beviser Udeblivelse, er de fri for Straf.

2. Den, som ikke holder sit Gevær og alt rent og i god Stand, bøder derfor efter Omstændighederne 1 til 4 Mark og er pligtig under dobbelt Straf at rengøre samme inden næste Dags Eksercits.

3. Mandskabet adlyder deres ansatte Officerer, ihvad der kommanderes, saalænge de er under Eksercits, samt iagttager, hvad der kommanderes og det i al Stilhed uden Snak og Latter.

Hver, som handler herimod, saasom genstridig Opførsel, straffes efter Forseelsens Beskaffenhed, og for Snak og Latter under Gevær bødes der, naar samme begaas første Gang 8 Skill., anden Gang dobbelt o. s. v.

4. Bliver under Eksercitsen fyret med Patroner, og noget Gevær ej skulde gaa af, afleverer de efter Anfordring de overblevne Patroner tilbage.

Den, som handler herimod, bøder for hver Patron, han ulovlig beholder, eller tilvender sig, 2 Mark.

5. Det staar Mandskabet frit for, naar det tror at være fornærmet, at anklage deres Fornærmere, men straks efter den Dags Eksercits, til Kommandøren, som han ej uden Lovens Hjælp kan afgøre det paaklagede. Indgives Klagen til Politimesteren paa denne hans Dom kan appelleres til Stiftamtmandens Resolution, som andet Landets Politikendelse.

6. Hver, som bruger sit Gevær eller Patrontaske etc. uden for Eksercitsen, straffes for hver Gang og for hvert Skud, der bevislig gøres, 1 Rigsdaler.

7. Den eller de af Korpset, være sig Officer eller Gemen, som begaar

nogen ærefornærmende Handlinger, udslettes af Selskabet som uværdig at være Medlem i samme foruden den Straf, han ellers efter Loven paadrager sig.

8. De ifaldne eller idømte Mulkter udpantes fra de skyldige ved den ved deres Kompagni staaende Under-Officer.

9. Adjudant-Officeren modtager og holder Regnskab over Mulkterne, som hvert Aars 2. Januar for Mandskabet fremlægges, og da ved Pluraliteten afgøres, hvoreledes og hvortil samme skal anvendes.

10. Naar fra Øvrigheden eller Kaptajnen forlanges Geværerne af Mandskabet, nogle eller alle, tilbageleveret, er enhver dertil pligtig, og da maa alt være rent, komplet og ubeskadiget, som det er modtaget, thi al Mangel, der aarsages af Mandskabets Uforsigtighed eller Skødesløshed, erstatter den skyldige.

11. Men anden Brøst, som under Ekscersitsen tilfældigvis sker paa Geværet eller Tilbehør, bekostes af den indkomne Mulkt saavidt denne kan tilstrække.

Naar Mandskabet vil rejse bort eller give sig i Søfart, meldes det til en saadan Officer, som da modtager den Rejsendes Gevær m. v. i behørig Stand, og da ophører Ansvarret for samme, indtil det ved Hjemkomsten modtages. Til den Ende melder enhver sig ligeledes, naar han kommer tilbage.

13. Skulde Officererne eller Pluraliteten af Mandskabet herefter finde flere Poster nødvendige at tilføje dette Reglement, underkaster hele Korpset sig samme.

14. Det hele Korps er enig om, at dette Reglement ansøges Stiftamtmandens Approbation.

Det underskrives imidlertid af alle Over- og Under-Officerer paa hele Korpsets Vegne.

Nordby Fanø.

Som Korpsets Anfører:

N. Jacobsen.

Officerer:

Hans Jensen Rødgaard, Morten Andersen, Jens Pedersen Clausen,

Niels Nielsen Grethes.

Under-Officerer:

Hans Nielsen Jessen, Hans Jensen Clausen, Morten Jessen Rødgaard,

Morten Nielsen Jessen, M. J. Rødgaard, Jes Nielsen Jessen.

Af det foregaaende fremgaar det, at Fanøboerne ikke veg tilbage for at forsvare deres Landsdel, gladelig ofrede af deres Formue dertil og satte Livet paa Spil derfor. Ogsaa fra tidligere Tid kan berettes om deres Tapperhed og Vovemod, naar det gjaldt. I „Ribe Skoleprogram“ for 1834 berettes, at Indbyggerne paa Fanø, Mandø og Sild i 1628 havde fordrevet de kejserlige Tropper, ja, havde endog bemægtiget sig 2 af Fjendens Skibe, hvert paa 12 Kanoner og en stor Beholdning af Krudt og Kugler. Med disse og nogle Låstskibe, de til den Hensigt

havde armeret, krydsede nu Fanøboerne i Forening med Ditmarskerne omkring i Farvandene og opsnappede de Skibe, som tilførte Fjenden Proviant. —

Et Par Begivenheder fra 1714, der ogsaa vidner om Modig-
hed, findes omtalt i Tingbogen. Fra Sønderho observeredes 9.
Juli en Jagt liggende i Farvandet syd derfor, og den blev an-
taget for en fjendtlig Kaper. Da den blev liggende et Par
Dage, gik 4 Mand fra Sønderho i en Baad for at erfare nærmere
om Skibets Hensigt og at visitere Mandskabets Passer. Af
disse havde de ingen, men foregav at søge efter Østers. Da
dette var uden for Sæsonen, og der fandtes Skydevaaben om
Bord, var her Grund til Mistanke om noget fordægtigt. Kap-
tajnen hed Johan Giødichen og angav at være fra Højer; han
og Mandskabet blev taget med til Sønderho, „hvor Jes Nissen
og Ole Uldahl stod i fuld Gevær ved Havnen“ og modtog Be-
sætningen som Fanger. De blev nu afhørt af Birkedommeren;
men de vilde ikke erkende, de havde haft anden Hensigt end at
søge efter nye Østersbanker trods det, at det oplystes, at de
Dagen før Anholdelsen havde været i Land paa Mandø og dér
søgt om Oplysning om Befolkningens Antal og den militære
Vagtstyrke. De havde ogsaa spurgt om, hvad Mandø vilde
gøre i Tilfælde af fjendtligt Anslag. Landfogden havde da svar-
ret, at de var 45 fuldt udrustede Mand, og paa 24 Timer kunde
man faa 100 vaabenøvede og udrustede Mand fra Fastlandet.
Da de, der var tysktalende, ikke vilde vedgaa, at de havde væ-
ret paa Mandø, og der Dagen efter ankom 2 armerede Fartøjer
og ankrede op ved Mandø, som de beskød, hvilket blev besvaret
af Beboerne, ansaa Birkedommeren det for godtgjort, at de hav-
de andre Hensigter end at søge efter Østers; men han fik dem
aldrig til at bekende andet.

Fanøboerne tager en svensk Kaper 1714.

Den 30. Juli 1714 ankom et Slupskib og lagde sig nær op
under Kjelsandet øst for Sønderho. I Nærheden laa Skipper
Hans Sørensen fra Mandø med sit Skib; denne fattede Mis-
tanke til Sluppen, som han kunde se var af Helgolands Typen,
og raabte til Kaptajnen paa Sluppen, at han skulde lade Ankeret
falde, hvis han var Ven og ikke Fjende. Dette skete ikke, og
Hans Sørensen var da straks klar over, at det maatte være en
fjendtlig Kaper; og da denne nærmede sig ham og skød efter

ham med sin Flint, flygtede han tilligemed den Mand, han havde, om Bord i sin Jolle med tagende Proviant og andet, hvad han i en Fart kunde faa, borttog Rorpind og Pumpestok og borede Huller i Skibet „ham til Hindring“. Kaperen satte en Mand om Bord i Hans Sørensens Skib.

Imidlertid var Begivenheden bleven bemærket i Sønderho, hvorfra hurtigt udgik 3 bemandede Baade, der kom saa betids over i Farvandet, at de afskar Sluppen fra at slippe ud i Vesterhavet. Fra Baadene blev nu sendt 2 Mand i Land paa Mandø for „at advare Beboerne og meddele Landfolket, at der var Fjender og Uvenner i Farvandet, og at de skulde gaa samme Fjender imod; men der sendtes kun 8 Mand, hvilke tog ud paa en Baad hver med sin Flint og forfulgte Kaperen bag efter Sønderho Baadene. Da Kaperen, som var paa Hans Sørensens Skib, saa Sønderho Baadene, kappede han alle 3 Tove paa Skibet i den Tanke at ville have taget det med; men da Sønderho Baadene satte ind paa dem, havde de ej saa lang Betænkning, men maatte straks retirere sig i deres egen Slup; dog førend de forlod mit Skib, satte de Fokkesejlet og lod det saa drive, hvor det vilde i den Tanke at skille Ejeren derved. Sluppen derimod retirerede sig baade under Sejl og Aarer østen om Sønderho og Fanø ad en Plads, som kaldes Svarre. De Sønderho Baade forfulgte ham over Svarren lige ud for Fanø (d. e. Nordby); men da han kom mellem Fanø og Strandby, var der nogle andre Fanø Everter og Baade, som kom til Hjælp, og han blev nu tagen til Fange. Imidlertid da Kaperen kunde være over Svarren, som ellers er en Grund saakaldet, saa vi en Baad komme fra Ribe med Soldater udi, men de kom saa silde, at de ikke kunde flyde over den Grund, Svarre kaldet,“ saaledes lyder Skipper Hans Sørensens Beretning.

Sluppen førtes af den svenske Kaptajn Lægger.

Der findes ikke mere om Sagen i Tingbogen.

— — —

Ovenfor er anført, at Beboerne i Øjeblikkets Begejstring havde tilbudt at afholde Udgifterne ved Forsvaret. I Nordby havde saaledes Skipper Jens P. Clausen med en Bekostning af 165 Rdl. anlagt Batterierne dér i Forventning om, at Beløbet dertil vilde blive ham godtgjort af samtlige Beboere. Da Faren var dreven over og Begejstringen afkølet, var der ingen, som fandt Anledning til at holde de givne Løfter. Endnu i 1803

stod han i Forskud med Pengene, hvorfor han under 26. April ansøgte Amtet om Dækning af sine Udlæg, ledsaget af en Erklæring fra Birkedommeren, der udtaler, at „en saadan Sum i flere Aar at forskyde uden Interesse og af enkelt Mand for det Heles Skyld kan ikke være ham ligegyldig, og dette maa undskyldes, at han higer efter Refussion, ihvorfra den end skal gives ham. Endnu fik han intet; først Aaret efter fik han en Del af Beløbet godtgjort af Regeringen, og Resten af Sognets Kasse.

Ved Udbrudet af Urolighederne blev det straks forbudt Skipperne paa Fanø at gaa til Søs med deres Fartøjer, og Fiskerne kun at drive deres Erhverv under begrænsede Forhold. Samtidigt søgte Regeringen at fragte Fanø-Skipperne med Proviant til Befolkningen i Norge, hvor der var stor Mangel paa Næringsmidler paa Grund af Blokaden. Hertil var Skipperne ikke tilbøjelige, idet de udtalte overfor Birkedommeren, at hvis Faren ved at drive sædvanlige Fragtrejser var saa stor, at dette var dem forbudt, var denne ikke mindre, naar der skulde sejles for Regeringen. Da der saa blev lovet dem en god Fragt og en Præmie paa 100 Rdl. for hver til Norge overført Ladning, gik flere ind paa at udføre Sejladsen. Det ses, at Skipperne Jørgen Andersen, Anker Pedersen og Niels P. Svarrer af Nordby samt Nis Nielsen Nissen af Sønderho har faaet udbetalt de stipulerede Præmier.

At det ikke var uden Fare at drive Fragtfart, vil ses af følgende:

Skipper Peder Sørensen Hansen af Nordby (død 24. April 1821, 86 Aar) kom i August 1803 med sit Skib „St. Peder“ fra Tønningen med en Ladning Sild bestemt for Altona; men lige uden for Landet og paa dansk Grund blev han opbragt af den engelske Kaptajn Wengel paa Fregatskibet „De Forteuen“ og ført til Helgoland som mistænkt for at fare med Kontrebande.

Han hjemkommer til Fanø 10. September og gør Søprotest hos Øvrigheden, da han troede, „at det var stridende mod al Folkeret, Traktater og Neutralitet saaledes i et fredeligt Land paa en voldsom Maade at fratages Skib og Gods og saaledes at sættes i den yderste Elendighed og Fattigdom, saa formodede han allerunderdanigst, at hans Kgl. Danske Majestæt allern. vilde tage ham under sin Beskyttelse og Forsvar saameget mere, som Ladningen var Kongens og langt fra at være nogen Krigs-kontrebande deriblandt. Han fortrøstede sig til at nyde denne.

retfærdige Beskyttelse og ventede da nogenlunde Erstatning i det mindste:

a. For Skibet, der var vel udrustet med Takke-	
lage m. v.	2000 Rdl.
b. Hans Fortæring paa Helgoland, Rejsbekost-	
ning til Hamborg samt Lodsudgifter ved Hel-	
goland.....	49 „
c. Rejsbekostningen fra Hamborg over Land til	
sit Hjem	60 „
d. Den tabte Fragt formedelst hans Fartøjs Anhol-	
delse	60 „
	<hr/>
	Ialt 2169 Rdl.

Desuden paastod han i maanedlig Hyre 10 Rdl. for sin Styrmand Søren Hansen fra Nordby, som de Engelske beholdt om Bord. —

Da der atter herskede rolige Forhold, blev Vaabenøvelserne standset, og Underofficer Ignatius Daniel, der havde ledet disse, afskediget. Forinden hans Afrejse fra Øen ønskede Beboerne i Sønderho hans Udtalelse om Geværernes Tilstand og deres egen Opførsel under Eksercitsen og Færdighed i Brugen af Vaaben. En saadan (Originalen er i min Besiddelse) fik de, og den lyder saaledes:

Som den, der har været kommanderet til Sønderho for at øve dets Mandskab i Gevær-Eksercits, hvormed jeg nu er færdig, har Sognet forlangt mit Vidnesbyrd angaaende de 100 Stk. Geværers Tilstand, da de fra Kirkes loftet paa Sønderho den 17. November f. A. blev udtaget og Mandskabet tildelt og nu i Dag, jeg forlader Øen.

Geværerne var ved Udtagelsen saa yderlig forrustet indeni og udenpaa, at de ganske maatte adskilles og rengøres for at kunne bruges, alt som en Følge af den ualmindelige Fugtighed, som findes i Kirken.

Nu derimod, da hver Mand i Eksercertiden har maattet holde sit Gevær rent, er de almindelig alle i god og brugbar Stand, undtagen et Gevær, der under Affyringen sprang i Stykker.

Det var derfor at ønske, at hver Mand blev overladt at beholde og tilsvare sit Gevær hos sig imod en almindelig Kavtion for dem alle fra én eller flere vederhæftige Mænd dér, hvilket vilde være langt gavnligere for Geværerne. —

Dernæst skylder jeg Sandheden og disse brave Folk at bevidne: at de i Almindelighed har vist ej alene Lyst til at lære, men endog en værdig Beskedenhed og Lydighed under Øvelserne, ligesom man ogsaa uden for disse

har vist sig meget ærlig mod mig og derhos til Takke betalt mig den mig fra disse tilkommende Gage og Rejsepenge.

Jeg ønsker nu meget, de fremdeles maatte beholde de i Eksercertiden erhvervede Kundskaber og Færdigheder.

Sønderho, den 20. Januar 1803.

Ignatius Daniel,

Underofficer af 1. Jydske Infanteriregiment.

I Nordby har Beboerne vel nok faaet en lignende Erklæring. Denne kender jeg ikke; men derimod er i min Besiddelse en Afskrift af den Erklæring, som Det frivillige Korps i Nordby gav Daniel ved Afrejsen. Den lyder saaledes:

Eftersom Underofficeren Hr. Ignatius Daniel af 1. Jydske Infanteriregiment, som her til Øen har været kommanderet at øve Mandskabet i Gevær-eksercits, Marcheren m. v. nu efter 7 Ugers Ophold ved Mandskabets Øvelse her i Nordby Sogn, aftakkes og med vor Samtykke forlader os, saa skulle jeg som dette frivillige Korps' Formand herved i Mandskabets Navn ikke efterlade at give ham dette velfortjente Vidnesbyrd:

At han i enhver Henseende har vist et meget godt Forhold. Ufortrøden og med en værdig Beskedenhed og Flid har han undervist Mandskabet og endog deri vist en meget god Læmpe. Derfor bringer han alles Tak og Tilfredshed med sig, ja, endog det Ønske, at man en Gang aarlig paa en bekvem Maade en kort Tid kunde have ham her.

Uden for Kommandoen har hans Forhold og været meget godt og ordentligt, og ikke har han foretaget sig noget, der med Rette kunde nedværdige ham eller hans Bestilling.

Jeg beder Hr. Birkedommer Nørup som den, der ved enhver Lejlighed har opmuntret Mandskabet til Orden, Agtpaagivenhed og Flid og saaledes ofte overværet Øvelserne, her paategnet ville attestere om foranførte.

Fanø, den 3. Februar 1803.

N. Jacobsen.

Rigtigheden af foranførte attesteres.

Nørup.

Der synes altsaa at have været fuld Tilfredshed paa alle Sider og med alt.

Geværerne fik Beboerne Lov til at beholde som ønsket, mod at Kommandør Bagge i Hjerting skulde have Tilsyn dermed og aarligt indgive Beretning om disses Tilstand. Bagge beordrede derefter, at Geværerne skulde rengøres 3 Gange aarlig.

Da dette vilde medføre en Udgift af 16 a 18 Rdl. hver Gang, og der ikke var anvist, hvorfra Udgifterne hertil skulde dækkes, sammenkaldte Sognefoged Laurids Kallesen i Nordby Beboerne, „da samme aarlig beløber sig til en anselig Sum,“ for at drøfte,

om „Bekostningen skulde udredes af Hartkornskassen eller efter Beboernes Antal; men de kunde ikke enes derom, thi naar samme Bekostning skulde udbetales af bemeldte Hartkornskasse, da kan 8 Gaardmænd komme til at betale ligesaameget som alle Oddens Beboere, der bestaar af 200 Familier.“ Han anmoder derefter i en Skrivelse af 8. December 1803 Kommandør Bagge om at meddele ham, paa hvis Bekostning Rengøringen rettelig bør ske. Denne indhenter General Molktes Erklæring, der lyder paa, at Geværerne med tilhørende Lædertøj maa udleveres de hidtidige Brugere til Opbevaring og Konservation; men ingen af Brugerne ønskede dette, hvorfor Geværerne blev hensat paa Kirkens Loft i Nordby.

I Sønderho ønskede man heller ikke at afholde Udgifterne ved Geværernes Rengøring, og de blev derfor ogsaa oplagt paa Kirkens Loft under Opsigt af Sonnich Pedersen.

I 1804 er Batteriet ved Nordby ved at forfalde, og Beboerne græsser da deres Faar der. Da dette kommer Birkedommeren for Øre, lader han ved Trommeslag den 3. Avgust bekendtgøre, at ingen bør være saa formastelige at lade deres Faar græsse ved Batterierne, som hele Sognet maa vedligeholde, og enhver, der er dette overhørig, vil blive idømt en Mulkt af 10 Rdl. —

Udskrivningen til Orlogstjeneste synes stadig at vedblive og at være byrdefuld for Befolkningen. Dette foranlediger Birkedommeren og Lægds mændene til at søge oprettet en Hjælpekasse for dem, der indkaldes til Orlogstjeneste, og i den Anledning indkalder de til et Møde, som blev afholdt paa Tinghuset 17. Marts 1804, hvor man da vedtog „at afholde en Forretning til Oprettelse af et Fond eller en Kasse i Sognet, hvoraf de deltagende, som herefter til kongelig Søjteneste maatte udkommanderes, kunde nyde en aarlig Sum, foruden hvad Kongen tillægger dem.“ En saadan Forening blev derpaa oprettet, og alle Mand i Alderen fra 16 til 36 Aar indmeldte sig som Interessenter og vedtog at yde 2 Rdl. aarlig til Fondet, som derefter vil yde 20 Rdl. aarlig til dem, der indkaldes.

Hvorlænge denne Forening har arbejdet kendes ikke nu. At Hjælp og Understøttelse for de indkaldte var haardt tiltrængt, ses af en Skrivelse, Birkedommeren, der var Lægdsforstander, medgav en Mand fra Nordby 12. Marts 1805 til Sessionsherrerne af følgende Indhold: „Ihvor megen Mildhed og Skaansel efter Omstændighederne mig og mit Lands Mandskab

i sidste Session højgunstigt vist, traf dog Loddet paa Overbringeren som helbefaren, hvis huslige Forfatning er arm og har to smaa Børn og en ældgammel Moder at forsørge. Han er Skipper paa en Fiskebaad, som saaledes er udsat for at ligge stille, om han personlig skulde gaa til Orlogs. Hele Sognet vil gerne række ham en hjælpende Haand, for at han kan blive hjemme ved sin Næring. Derfor beder han at maatte stille en Mand for sig — — —.“

En lignende Anmodning indgiver Birkedommeren Aaret efter for Mathias Pedersen Oldefar, „hvis Kaar er i flere Henseender ringe og beklagelig.“

I Tiden 1803 til Krigens Udbrud med England i Sommeren 1807 genoptages den til Dels standsede Skibsfart, og der bragtes atter gode Indtægter til Øen. Man saa nu Fremtiden i Møde med de bedste Forhaabninger, og det var ikke fri for, at der herskede en vis Overmod blandt Skipperne paa Fanø. Saa kom Krigen, der for lang Tid bragte Ulykker over vort Land, og ikke mindst maatte Fanø føle Krigens Svøbe. Øens Hoveder næringskilde, Skibsfarten, standsede brat, og den gamle Formue svandt ind, som Aarene gik. Mange af Søens Folk maatte henslide flere Aar i engelsk Krigsfangenskab, mens Familien led Nød og Savn hjemme. Om hvad der tildrog sig i de 7 Aar, Krigens varede, vil der nu i det efterfølgende blive fortalt paa en udenforstaaende at synes maaske for omstændelig Maade; men jeg er fra flere Sider bleven opfordret til at fremdrage alt, hvad jeg har fundet derom, da der næppe er nogle af Fanøs gamle Slægter, som ikke har Slægtninge, der har gennemgaaet Krigens Rædsler i den Tid, hvorfor den nuværende Slægt med Begærlighed ønsker at kende de nærmere Omstændigheder ved de Begivenheder fra denne Tid, og hvorom der ofte er bleven fortalt af de gamle.

De første Efterretninger, der kom til Fanø om Krigsurelighederne, var Kommercekollegiets Skrivelse af 16. August til Stiftamtmanden, hvilken blev bekendtgjort fra Prædikestolene den paafølgende Søndag, og hvori det hed, at „da en mægtig engelsk Flaade medførende et betydeligt Antal Transportskibe opfyldte med Tropper har lagt sig i Sundet i en truende Stilling, bekendtgøres det Handlende og søfarende Undersaatter om den mulige Fare, de kan udsætte sig for ved at lade deres Skibe afsejle til de Farvande, i hvilke under de nuværende Omstændig-

Fra Nordby.

heder Fare for Opbringelse til engelske Havne kunne være at befrygte.“*)

Samtidig fik Birkedommeren Ordre til ved Sognefogderne i begge Sogne at lade bekendtgøre ved Trommeslag for Beboerne, at de særdeles agter paa, om noget mistænkeligt er at se paa Havet, og om sligt bemærkes, det uopholdelig indberetter.

Den 18. Avgust indløb Befaling fra General Moltke, „at Signaler og Vagthuse m. v. ligesom i 1801 uopholdelig skal opføres, og at Købmand Jacobsen, Skibsførerne Jens P. Clausen og Niels Grethes i Forening med Birkedommeren skal fuldføre dette. Sognefogden i Sønderho skal besørge det samme foranstaltet dér ved Hjælp af Sognets bedste Mænd, hvorefter Birkedommeren senere personlig vil efterse, hvordan alt er udført. Samtlige paa Fanø værende Snedkere og Tømmermænd skal straks arbejde paa de befalede Signalstænger og Vagthuses Indretning. Ordre for Landeværnsmændene uopholdelig at begive sig til deres respektive Depoter i Fredericia, Aarhus eller Aalborg, „og til Udmarchen forsyne sig med Brød for 5 Dage, møde i egne Klæder med Fjeder paa Hatten, Sko eller Støvler paa Fødderne m. v.“

Den 19. Avgust udgik Ordre fra Birkedommeren til Øens

*) Et Par Aar før Krigens Udbrud mente man paa Fanø ret tydeligt at have set Billedet af et Skib i Maanen, hvad der blev anset for et Varsel om onde Tider. Da Krigen saa udbrød, ansaas dette for Opfyldelse af Varslet.

Sognefogder, at da Krigen mellem Danmark og England er udbrudt 16. ds., „saa iler jeg med at anmode Sognefogderne om snarest muligt at beordre og opstille befalede Vagter, alt efter samme Orden og Omgang som i 1801 fandt Sted, da man intet Øjeblik ved sig fri for fjendtligt Overfald.“

Et Par Dage efter beordrede Birkedommeren, at de fra 1803 opmagasinerede Geværer udleveres til Mandskabet, der skal møde ved Kirkerne den paafølgende Morgen Kl. 4 for at modtage dem. Der blev derefter sørget for skarpe Patroner dertil, men med det Paalæg, „at de ikke udleveres Mandskabet, før Fjenden er for Haanden.“ Der maa ikke ved Signalvagterne, der kun bestaar af 2 Personer, antages noget Fruentimmer, Drenge eller gamle Folk, der ser daarlig, „som dog Rygtet siger, er sket. Vi har jo Reglementet, og den er Lov for os alle. Naar vi følger vore Forskrifter, kan vi se enhver stift i Øjnene. Jeg haaber og, at der er sørget for, at hvert Vagthus har en Kikkert.“

De Batterier, der var opkastet ved Sønderho, var ved usædvanligt Højvande i December 1806 blevet ødelagt og bortskyllet. De maatte nu hurtig opføres paany, og til at lede dette Arbejde, blev Sognefoged Jens Sonnichsen og Kaptajn P. H. Brinch af Kommandør Bagge beordret; samtidig fik de Meddelelse om, at Generalen havde bestemt, der skulde blive dem tilsendt 2000 skarpe Patroner til Geværerne og Krudt og Kugler til Kanonerne, hvortil man dog endnu havde Krudt og Kugler i Behold fra 1801 til 10 Skud.

Derefter vedtoges følgende

Reglement

for de Mandskaber i Sønderho Sogn, som er ansatte under Bevæbning til Landets Forsvar.

1. Naar nogen bliver tilsagt at komme paa Vagt, indfinder de sig paa det Sted og præcis paa det Klokkeslet, som Jens Sonnichsen lader dem tilsige, til den forrige Vagts Afløsning. Er de, som det tilkommer at gaa paa Vagt, paa Rejser til Lands eller til Vands eller er bleven svagelige, maa de forskaffe en anden i deres Sted.

Intet Sted fritages for Vagthold, undtagen Fattige, Enker og enlige Piger, hvor ingen Mandspersoner er til Huse.

Saa maa og ingen komme paa Vagt, som er under 18 Aar og over 60 Aar. Handler nogen derimod, mulkteres de hver Gang for —.*)

*) Mulkternes Størrelse er ikke angivet.

2. Viger Vagterne fra deres Post, og der i det mindste ikke bestandig findes en Mand ved Udkiggen paa Bjergets Top ved Signal-Stangen, eller Vagten falder i Søvn eller ikke straks giver de befalede Signal Tegn efter de Forholds Ordre, som i Vagthuset forefindes eller i andre Maader viser sig skødesløs og efterladende, og de, som man udsender at patrouillere imellem Vagterne for at undersøge deres Forhold, befinder, at de betjener deres Post med saadan Ligegyldighed, da mulkteres de skyldige.

Og skulde fjendtlig Landgang desformedelst ske, straffes de med høje Mulkter efter Sagens Beskaffenhed.

3. Skulle Vagten ved Byen paa Kabe-Bjerget forsømme at give det befalede Signal-Tegn fra sig til Gensvar for de andre Vagter eller forsømme, at en af disse Vagtgaende gør hastig Anmeldelse for de Kommanderende, forefalder i en Mulkt af —.

4. Naar de ansatte Løjtnanter faar Ordre fra de højstkommanderende til en hastig Samling og ikke straks i Øjeblikket med deres underhavende Folk og Vaaben indfinder sig paa Samlingspladsen ved Kabe-Bjerget, især naar der gives Tegn til fjendtlig Landgang, da mulkteres baade Officererne og de menige.

5. Saa ofte Officererne med deres Bude tilsiger deres underordnede Mandskab at møde paa et bestemt Sted til at eksercere og øve sig i at skyde, og de ikke til saadan Tid indfinder sig eller har lovlig Aarsag til deres Udeblivelse, da er Mulkten for saadanne hver Gang —.

Og vil nogen ikke adlyde, hvad der bliver kommanderet af deres foresatte Officer og den, som skal føre Kommandoen, men viser sig opsætsig mod dem og derved forstyrrer den fornødne Enighed til at stride som én Mand, da bødes saadanne —.

6. Skulle nogen ville rejse fra Landet paa Fiskeri eller andre korte indenlandske Rejser, til Lands eller Vands i Ærinder, som er fornøden til deres egen og andre Øboeres sande Gavn, da maa saadant ikke ske uden foresaaende Anmeldelse om Rejsens Hensigt og Folkets Udtagelse hos Toldfuldmægtig Sonnichsen og deres foresatte Officerer, af hvilke de alletider til saadanne Rejser maa have Tilladelse, inden de kan afsejle, samt give dem den forlangte Forsikring for, at de ikke skal overtræde og misbruge Rejsetilladelsen; thi skulle det befindes, at derimod handles — eller nogen uanmeldt bortrejser, da bødes der hver Gang —.

7. Naar det udfordres, skal ogsaa de i deres gamle Alder, nemlig fra 50 til 60 Aar, indfinde sig paa Samlingspladsen efter deres Officers Tilsigelse, hver med en Høfork, for at stride mod Fjenden; er nogen af dem modvillige eller forsømmelige til det, de kan taale at gøre, bliver de mulkteret for —.

8. Alt det Pligt-Arbejde, som til Forsvarsvæsenet skal gøres, være sig med Folk eller Heste og Vogn, skal ske efter Omgang i Sognet, altsaa efter den Ordre, som bemeldte Sonnichsen — der over det holder Antegnelse — udgiver.

Hver, som nægter at efterkomme disse Befalinger, bødes hver Gang —.

9. Skulle Hr. Peder Thomsen,*) som Højstkommanderende, i Overlæg med de andre Officerer finde fornødent til Landets Sikkerhed og Forsvar

*) Siden afløst af P. H. Brinch.

paa Landet eller paa Vandet noget andet at anordne og befale, maa enhver derudi være villig og lydige — eller bøde —.

Alle Bøder forfalder til Sognets Fattige, undtagen de, hvor uvedkommende er bevislig Angivere, da nyde de Halvdelen deraf.

Instruktion

for Mandskabet og Vagterne ved Batterierne i Nordby Sogn.

1. Batteriernes Mandskab skal som enhver anden i Sognet agte, naar fra Bavnen eller Hovedvagten hejses Flag ved Toppen, og da være parat. Ved første Kanonskud derfra iler de hver til sin Chef, den Kanon og Post dér, som er ham anvist. Forsømmelse straffes med 1—10 Rdl.s Mulkt efter Omstændighederne.

2. Naar 3. Skud løses fra Hovedvagten, lader Chefen beordre Kanonerne skarp ladte, og paa hans Vink aabnes Battallien eller Forsvaret. Enhver underordnet maa da med Iver og Troskab gøre hvad ham befales til Landets Forsvar, alt under haard Straf for Efterladenhed.

3. Ild, Lys, Tobaksrygen eller Sligt maa ikke bruges eller findes ved Batterierne uden Chefens Tilladelse under anførte Straf.

4. Det nordre Batteri besættes hver Nat med 2 Mands Vagt, der, om Forseelse findes, straffes efter det almindelige Reglements Forskrift. Om Dagen deles denne Vagt saaledes, at en Mand gaar Vagt paa hvert Batteri. Vagterne afløses Kl. 6 Morgen og Aften.

5. Stedse er det denne Vagts Pligt at være opmærksom paa Hovedvagtens Signal, og naar derfra eller fra Indsejlingen erfares noget fjendtligt, hejses Batteriets Flag om Dagen og vippes dermed op og ned. Om Natten hejses Lygten, som ligesaa vippes med. I al Fald meldes det til nærmeste Officer, der straks melder det til Chefen.

6. Naar Fartøjer og Baade om Dagen vil passere Batterierne, maa de føre det befalede Tegn og Flag fra Mastetoppen. Træffes det om Aften eller Nat, bør de med tændt Lanterne vippe op og ned for at vise Vagten, at de ej er fjendtlige, ligesom ogsaa, naar denne tilraaber dem, straks svarer og nærmer sig.

Forsømmes noget heraf, maa de tilskrive sig selv Følgerne, om de fjendtlig behandles og desuden bøde fra 1—10 Rdl.

7. Alle Mulkter inddrives og beregnes af Sognefogden efter det befalede og i 4. Post nævnte Reglement af 13. April 1801.

Fanø, den 2. Oktober 1807.

Norup. N. Jacobsen. Morten Jensen Sørensen.
Jes Madsen. Jens Pedersen Clausen. Niels Nielsen Grethes.

Parole Kommunikations-Reglement

for Nordby Sogn paa Fanø.

1. Naar Signal gives fra Vagten, Dag eller Nat, skal alt Mandskab være parat, og ved første Skud fra Hoved Signalet paa Bavnen forføjes Mandskabet med Geværer dertil og ligesaa Mandskabet til Batterierne, hver til sin anordnede Post.

2. Hvor Signal først hejses, har Hans Nielsen Christensen og Hr. Jacobsens Karl hver til Hest at føje sig did og forfare samt straks rapportere til Hoved-Signalen og Batterierne.

3. Naar Mandskabet efter given Advarsel maatte være forsamlet — enten Dag eller Nat — paa Batterierne eller Mandskabet med Geværerne posterede ved Stranden eller anden Steds, og man imidlertid erfarer, at intet fjendtligt er at befrygte, da stryges Signalen eller Lygten paa Hoved-Signalen og skydes saa derfra et Kanonskud til Advarsel, at alt Mandskab maa forføje sig igen i Rolighed. Alt efter Officerernes anordningsmæssige Forholdt befindende.

4. Dersom der sker fjendtlig Landgang, da sættes straks Ild i Tiæretønder paa det Sted som nærmest værende Signal Vagt, hvorhen hele Mandskabet efter Ordre da har at forføje sig.

5. Skulle tvende Kompagnier — Dag eller Nat — møde hinanden, er det ene Officererne, der holder Samtalen, da Mandskabet altid maa være rolige, som altid skal være Regel for at forebygge Uorden; og de, der opfører sig anderledes, underkaster sig alvorlig Afstraffelse.

6. Iøvrigt forholder enhver sig efter Bestemmelserne af 13. April 1801 og 1. Avgust samme Aar samt 3. Februar 1803 og Instruksen af 2. hujus. Hr. Birkedommer Nørups paa benævnte Reglement af 13. April 1801 grundede Befaling dat. 4. hujus og efter alt hidtil eller herefter desangaaende udkommende Anmodninger.

7. Denne Kommunikations-Reglement opslaas i Signal Vagthusene.

Nordby, Fanø, 7. Oktober 1807.

Niels Nielsen Grethes. Jens Pedersen Clausen.

Dette Reglement, der bliver sendt til Sønderho, faar følgende Paategning dersteds:

„Imod foreskrevne Reglements 1., 3., 4., 5. og 7. Poster haves intet at erindre, men kan tjene til Reglement for Sønderho ligesom for Nordby, naar 2. Post forandres saaledes:

Officeren Jens Brinch holder stedse en Hest ved Haanden for i en Hast ved Dag og Nat, enten selv eller hans Karl at forføje sig hen til den, der har aabnet Signalet for at erfare, hvad der er paa Færde, som straks rapporteres til de andre Signaler, Hovedvagten og Batterierne; thi forinden drager Mandskabet ej af sit Distrikt, undtagen Tegnet gives efter 4. Post.

6. Post har enhver paa det nøjeste at forholde sig efter Reglementet af 13. April 1801 og de i Vagthusene givne Regler samt de Anordninger, som herefter i Forsvarsvæsenets Anliggender maatte tilstilles Øen til Iagttagelse.

Sønderho, den 8. Oktober 1807.

Jens J. Sonnichsen. P. H. Brinch.

Liste

over Sønderho Sogns hjemmeværende Mandskab her paa Fanø samt i hvilken Orden, de ere ansat ved de kongelige Kanoner, Haubitzer og Geværer til Forsvar mod fjendtligt Overfald.

A. Hovedbatteriet, det sønderste.

Kommandant Mads Nielsen Frandsen.

Kanon Nr. 1, 12 Punds.

Peder Nielsen Harreby, Kommandør.

Anders Hansen Jessen, Vicekommandør.

Niels Anthonisen, Lader.

Jes Anthonisen, ved Lunten.

Hans Jørgen Fischer, Haandlanger.

Jørgen Møller og Christian Clausen,

ved Spager og Tallier.

Kanon Nr. 2, 4 Punds.

Hans Thomsen Kromann, Kommandør.

Jes Nielsen Thøgersen, Vicekommandør.

Poul Thomsen, Lader.

Hans H. Fischer, ved Lunten.

Hans Madsen Ibsen, Haandlanger.

Kanon Nr. 3, 12 Punds.

Peder Hansen Ibsen, Kommandør.

Sonnich Mortensen, Vicekommandør.

Hans Nielsen Mandø, Lader.

Hans Nielsen Olsen, ved Lunten.

Jes Jensen Møller, Haandlanger.

Mads Johansen og Jep Hansen Pedersen,

ved Spager og Tallier.

Hans Jensen Møller, Leverandør.

B. Mellemste Batteri.

Kommandant Hans Sørensen Thygesen.

Kanon Nr. 1, 4 Punds.

Jes Nielsen Kromann, Kommandør.

Peder Nielsen Gammelby, Vicekommandør.

Hans Sørensen Jessen, Lader.

Hans Anth. Mathiasen, ved Lunten.

Peder Jensen Knudsen, Haandlanger.

Jes Anth. Jessen, ved Spager og Tallier.

Kanon Nr. 2, 4 Punds.

Peder Jensen Fischer, Kommandør.

Jens Larsen Jensen, Vicekommandør.

Hans Jessen Jepsen, Lader.
 Hans Pedersen Nielsen, ved Lunten.
 Math. Anth. Jessen, Haandlanger.
 Anthonis Hansen, ved Spager og Tallier.
 Jes Nielsen Nissen, Leverandør.

C. Det nordligste Batteri.

Kommandant Mads Sørensen Uldahl.

Kanon Nr. 1, 6 Punds.

Thomas Meinertz, Kommandør.
 Jes Hansen Smed, Vicekommandør.
 Jes Clemmensen, Lader.
 Niels H. Uldahl, ved Lunten.
 Niels Callesen Pedersen, ved Spager og Tallier.

Kanon Nr. 2, 6 Punds.

Niels Thomsen, Kommandør.
 Niels H. Pedersen, Vicekommandør.
 Jes Nielsen Mandø, Lader.
 Thomas Anthonisen, ved Lunten.
 Hans Andersen, Haandlanger.
 Søren Thomsen, ved Spagerne.
 Thomas N. Foged, Leverandør.

D. Haubitzer paa Vogne.

Nr. 1.

Hans Thomsen, Kommandør.
 Johannes N. Høy, Vicekommandør.
 Jes Sonnichsen, Lader.
 Anthonis Pedersen, ved Lunten.
 Peder Nielsen Degn, Haandlanger.
 Mads Larsen, ved Af- og Paalæg.
 Jens Mortensen Tækker, Vognmand.

Nr. 2.

Hans Hansen Orre, Kommandør.
 Niels Jepsen Degn, Vicekommandør.
 Søren Bossen, Lader.
 Peder Larsen, ved Lunten.
 Thomas N. Jerne, Haandlanger.
 Jørgen Anthonisen, ved Af- og Paalæsning.
 Møller Frederik Lauritzen, Vognmand.

E. Mandskabet til Geværerne.

Officererne ved dette Korps var:

Løjtnant Jes Jensen Sonnichsen med Jeppe Jensen som Underofficer.
 Løjtnant Jens Sørensen Brinch med Thomas Mathiasen som Underofficer.
 Løjtnant Jes Jessen Anthonisen med Niels Hansen Olesen som Underofficer.

Løjtnant Jes Jessen Anthonisen med Hans Møller Mortensen som Underofficer.

Af Gemene var ialt 55 Mand og alle forsynet med hver sit Gevær.

Højstkommanderende for alt foreskrevne:

Kapitain Peder Hansen Brinch.

Saaledes af os undertegnede Officerer i bedste Orden forfattet og indrettet testerer.

Sønderho, 18. Oktober 1807.

Jes Jessen Sonnichsen. Jens Sørensen Brinch. P. H. Brinch.

Jes Jessen Anthonisen. Jes Jessen Anthonisen.

Der bliver nu udsat Vagter langs Stranden. Det lader dog til, at Vagten ikke har taget Sagen helt alvorligt og overholdt Reglementet, thi da Birkedommeren vil efterse Signalerne og Vagthusene, fandt han i Nordby Sogns sønderste Vagthus „Lys i Lygten, som var nedbrændt og løbet i den ene Side. Det røde, at Vagten har sovet eller været ude, mens Lyset brændte.“ Han bekendtgør derfor, at „slig Uorden, der kunde drage Ulykker til Følge, skal efterdags alvorlig afstraffes.“ Sognefogderne skal derefter bekendtgøre i alle Vagthuse, „at Patrouillen efterdags skal efterse og rapportere enhver Uorden, som findes, og at daværende Vagter gøres ansvarlig og straffes derfor, naar de ikke ved deres Vagts Tiltrædelse efterser og anmelder, hvad utilbørligt der befindes at være forøvet.“ I det af Birkedommeren derefter optagne Forhør fremgik det, at ikke alene nogle havde sovet paa Vagten, men „nogle skudt med Geværer uden at fjendtligt Overfald anledigede dette, og da nærværende, Danmarks vigtigste Øjeblikke, ikke taaler nogen Ligegyldighed eller kaad Spøg med, hvad der hører til Landets Værn og Forsvar, saa vil saadant være alvorligt at afstraffe paa de skyldige til afskrækkende Eksempel for andre.“ De blev idømte Bøder fra 2—4 Mark.

Da det kneb med at faa tilstrækkeligt Mandskab i Sønderho, havde man dér taget baade store Dreng og Kvinder, der forøvrigt selv havde tilbudt sig dertil, til at betjene Vagten. Dette syntes Birkedommeren ikke om. „Jeg ynder ikke at forynge Vagtaldere; thi af Dreng kan hverken ventes Fasthed eller Aarvaagenhed i den Grad, som her fordres. Derimod gives virkelig i begge Sogne mange rørige og skarpsindige Mænd mellem 60 a 70 Aar, der er velegnet til at gøre Vagt“ skriver Birkedommeren til Sognefogden i Sønderho 28. September 1807.

Der bliver derefter givet Lov til, at ældre Mænd og Kvinder deltog i Vagten, og Kommandør Bagge udtalte, da han erfarede de ældres Lyst til at tage Del i Vagten paa Sønderho: „Hvad der gøres dér, tror jeg, vil blive godt optaget paa højere Steder.“ Ogsaa Nordby fik sin Del af Ros for Pligtopyldelse. I en Skrivelse fra Birkedommeren af 4. September til Bagge medde- ler han, at Beboerne har tilbudt paa egen Bekostning at ville op- føre det nødvendige Brystværn m. v., naar de maatte faa „4 a 5 Kanoner plantet ved „Pieter Jansens Sand“, da Sognet er aar- vaagen og villig til alt, hvad der kan befæste Forsvarsvæsenet, og disse Egenskaber stræber jeg hos hver Mand at holde varm.“ Dette Batteri blev ogsaa anlagt.

Der sker af og til nogle Uefterretteligheder af Vagten. En Dag revser Birkedommeren Kirkeværgen Lars Mortensen Rød- gaard, „fordi han har laaset Kirkenøglerne inde og betaget Hr. Kommandanten og mig og øvrige Vedkommende Adgang til den kgl. Ammunition (det var paa Kirkeloftet). Det røber Trodsighed og fortjener Revselse.“ Hans Pedersen Skomager idømtes en Bøde paa 3 Mark for at være kommen $\frac{1}{2}$ Time for sent og Jens A. Pedersens Kone 3 Mark for at have forladt sin Post.

Der er dog ogsaa flere Eksempler paa Agtpaagivenhed, der grænser til Nervøsitet, under Vagten.

Den 14. Oktober 1807 blev der stor Opstandelse blandt Folk i Sønderho, idet der pludselig lød Varselsskud fra Vagten paa „Krobanken“ om Aftenen Kl. 8. „Skuddet blev hørt i Byen saa lydeligt, at Folkene stimlede til Batteriet i Hast i en Tid af faa Minutter,“ skrev Chefen for Korpset i Sønderho, Kaptajn P. H. Brinch, til Birkedommeren. Grunden til det skete var, at en Fiskebaad fra Nordby passerede forbi Sønderho uden at give Svar, da den blev tilraabt af Vagten, der derfor antog den for en fjendtlig Baad.

Vagten Niels Nielsen Grethes og J. P. Clausen indberetter 29. Oktober: „Imod Aften saa vi i Indsejlingen til Havnen Fi- skerne Hans Nielsen Ellens og Søren M. Thing kommende fra Søen. Disse gjorde ej den befalede Signal. For deres Ringeagt for høje Øvrigheds Befaling og saavel for den deraf opstaaede unyttige Alarm, dette kunde forvolde, beder vi dem afstraffet andre til Eksempel.“

Signalet, enhver Fiskebaad skulde vise ved Indsejlingen, be-

stod i, at der skulde vaje dansk Flag fra Mastetoppen. Dette Flag skulde hvert Kvarter sænkes 3 Gange efter hinanden, indtil Ankeret var faldet i Havnen.

Et ret alvorligt Tilfælde af Efterladenhed med at give det lovbevalde Signal, og som nær havde kostet et Menneskeliv, skete Natten mellem 12. og 13. Avgust 1808, da Hans Nielsen Sejlmager ikke iagttog at give Signal. Der blev da først af Vagten afgivet 4 løse Skud, og da Signalet ikke blev givet, løsnedes et skarpt Skud, der kvæstede Matrosen Søren Pedersen ret haardt. Et saadant Brud paa Reglementet kunde selvfølgelig ikke hengaa upaataalt, og Birkedommer Nørup maatte indberette det skete til Stiftamtmanden, til hvem han henstiller, at Hans Sejlmager idømmes den dobbelte Bøde, 20 Rdl., og burde have en korporlig Straf, da „han ingenlunde er fattig, men korporlig Straf vilde dog maaske være lige saa trykkende for hans Familie som beskæmmende for ham selv og Øen i Almindelighed. — — — Den for Overhørigheid kvæstede Søren Pedersen anser jeg at være falden paa sine Gerninger. Og gid dette bitre Eksempel maatte virke som en nyttig Advarsel for de mange andre, der muligt ellers turde traadt i hans Spor! Hans Kur maa derfor komme paa hans egen Regning. Hans Smerter haaber jeg derfor vil lære ham efterdags at lyde Love og Øvrighed og derfor denne Gang befri ham for videre Straf.“ —

Det maa ellers siges til Befolkningens Ros, at de gennemgaaende opfyldte deres Pligter samvittighedsfuldt under denne Periode og gerne bragte Ofre paa Forsvarsvæsenets Alter, men nogle var der selvfølgelig, der ikke tog sig deres Ansvar alvorligt, medens andre var pligttopfyldende til det yderste. Her skal berettes om Tilfælde af begge Arter, som Birkedommeren dels indberetter til Stiftamtmanden pr. Ekspresbud den 20. September og dels paa anden Maade beretter:

„Jeg iler med at indberette Deres Højvelbaarenhed, at da Batterierne her paa Ejlandet var øde og de kgl. Kanoner aldeles uanvendelige, har Øen under Hr. Kommandør Bagges Vejledning, særdeles her i Nordby, frivillig og paa egen Bekostning opkastet Batterier og Forskandsninger, saa at alle Kanoner nu er plantet til Øens Forsvar. Disse Foranstaltninger har Hr. Kommandøren allerede indberettet til den kommanderende General.

I Gaar blev man ganske færdig her i Nordby, og i Gaar Ef-

termiddag afblæste man Kanonerne, som man kalder det, hvilket muligt kan have vakt Opmærksomhed paa det faste Land. Men ulige mere opmærksom og bekymret har Øen i denne Nat været. I Aftes i Mørkningen saas et stort Skib her uden for Øen; det avancerede hid og gik ind ad Gabet. Alle vore Signallygter blev hejset og hele Øen bragt i største Bevægelse. Skarpe Patroner — som Øen selv har bekostet — blev uddelt, og Mandskabet posteret dels paa Stranden og dels paa Batterierne her i Nordby. Skibet kom uforfærdet nærmere, og Natten gjorde det umuligt at kende det. Man gjorde af og til løse Skud fra Hovedvagten og Stranden for at vise, man var paa sin Post; og da Skibet kom nærmere, lod Hr. Kommandøren, der med megen Iver tog Del i Affæren, anviste og opmuntrede Mandskabet ved Batteriet, én af de svære Kanoner gaa af tilbage for Skibet, og da, nemlig i Nat Kl. 2, erfarede man af Skipperens og Mandskabets Raaben fra Skibet, at det var en her hjemmehørende og fra Ringkjøbing kommende Smakke, der føres af Peder Hansen Winther, hvorefter man igen trak sig i Rolighed, og Skibet er nu her paa Reden. Den Raskhed og Hurtighed, hvormed enhver vaabenfør greb til Værge, kan jeg ikke noksom berømme.“

Paa denne Skrivelse modtog Birkedommeren Dagen efter fra Stiftamtmanden en Skrivelse af følgende Indhold:

„Da jeg med Fornøjelse har erfaret den Raskhed og Aarvaagenhed, Øens Beboere Natten forud viste, da et Skib nærmede sig Landets Kyst, saa ville De bevidne dem min Glæde og Tilfredshed derover og forsikre dem, at deres Mod og Lyst til at forsvare Fædrelandet ved højeste Sted skal blive bevidnet, men ved denne Lejlighed maa jeg bede Hr. Birkedommeren om endydermere at ville indskærpe Vedkommende at betjene sig af det vedtagne Tegn paa Baade og Fartøjer, naar de fare langs Kysterne. — — —

21. September 1807.

Molkte.“

Samme Dato til Sognepræsten at bekendtgøre fra Prædikestolen: „Medens Danmark saa alvorlig bekriges, bør intet Øjeblik tabes for at sætte sig i bedste Forsvarsstand. Noget staar imidlertid tilbage, som bør ordnes i alt Nordby Sogns Mandskabs Overværelse paa det, enhver kan vide hans Foresatte og hans Virkekreds. Til den Ende indkaldes herved samtlige Nordby Sogns vaabenføre Mandskab fra 16—60 Aar, alle at møde i Jens Borchs Toft her ved Odden i Eftermiddag Kl. 3 pr. og medbringe de kgl. Geværer med Tilbehør i forsvarlig Stand.

Som jeg priser enhver Aarvaagenhed og Velvilje, saa laster jeg og enhver Lunkenhed og Uvilje. Derfor vil enhver, som uden lovlig Aarsag udebliver, alvorlig vorde straffet.“

22. September til Sognefogden i Nordby: „Efter indkommen Anmeldelse skal den samme Skipper Peder Hansen Winther af Odden, som af kaad Overmod eller Ubetænsksomhed Natten mellem Lørdag og Søndag sidst ved sin Indsejling satte Landet i Skræk og Bevægelse gentagende Gange siden nærværende Krig udbrød have forladt Øen uden for mig at melde sig, der og røber en Ligegyldighed imod Love og Øvrighed, som Tidernes Tarv ikke taaler. Han er altsaa henfalden i den efter Reglementets § 11 befalede Mulkt af 10 Rdl., som han sig selv til Revselse og andre til Advarsel bør erlægge og af Sognefogden indfordres. Iøvrigt forbeholdes Tiltale til ham for hans anførte ubetænksomme Forhold om Natten, om høje Øvrighed nærmere maatte befale samme.“

23. September til Sognefogden i Nordby: „Stiftets Brev og Berømmelse af G. D. til Sognet for sin Raskhed og Aarvaagenhed Natten mellem 19. og 20. dennes at bekendtgøre saa offentlig som muligt saa og Indskærpelse om at føre det approberede Tegn, naar Skipperne udsejler, eller straffes.“

26. September til Sognefogden i Sønderho: „Efterat jeg personlig havde berejst Landets Signalvagter og ved de i Sønderho Sogn funden adskillige Mangler i Afgang fra Forskriften, sendte jeg under 3. dennes Afskrift desangaaende. Ligesaa overlod jeg til Sognets Mandskab at vælge deres Anfører og Officerer samt stolede paa, at Valget var falden paa aarvaagne og dristige Folk, der bl. a. ikke vilde forsømme Efterlevelse af Reglementets 5. Post. Men jeg fandt mig skuffet i alt. Manglerne er ikke bleven oprettet, og befalet Patrouillering fandt ikke Sted. Vagterne sov, forlod eller brændte Lys paa deres Poster og roste deraf. De beviste Rigtigheden heraf, da de Natten mellem 19. og 20. ds. lod Nordby Sogns Lygte brænde, adskillige Kanon- og Geværskud afgaa (hvis Lyd selv Vinden førte Syd paa) uden at vise mindste Opmærksomhed eller paa nogen Maade at lade undersøge, hvad der var paa Færde. Sandelig kun lidet smigrende for mig, at i det Øjeblik, jeg paa høje Sted anpriste hele Øens Aarvaagenhed og Iver for Landets Forsvar, sov selve Vagten paa sin Post. Denne vedholdende og ikke engang af Sognets Indbyggere fortiede Ligegyldighed har aftvungen mig

den Ubehagelighed at beordre fremmed Patrouillering, da mig, hvem Øens begge Sogne er lige vigtig og lige kær, kan det ikke være ligegyldigt, naar et Sogn er aarvaagen, mens det andet slumrer, efterdi en Fjende i det ene Sogn og er Fjende i begge, hvorfor og begge Sogne maa ile hinanden til Hjælp, naar noget paakommer. Af de modtagne Patrouille Rapporter lyder for Sønderho Sogn saaledes:

Natten imellem 21. og 22. September.

„Kl. ½ slet kom vi i Sønderho etc. Lyset brændte, da vi gik fra dem.“

Denne Fornærmelse at forlade sin Post er langt værre end at udeblive efter Tilsigelse. Samme Galgebjergs Vagt bemeldte Tid skal altsaa efter Reglementets § 2 i mindste bøde hver 2 Rdl.

Natten mellem 23. og 24. September.

„Imidlertid gik vi til næste Vagt (Silkeborg) . . . da var Lyset slukket.“

Denne Silkeborg Vagt, der har syndet imod Hensigten af dens Opnævnelse(?) skal efter Reglementets § 4 bøde hver 2 Mark; og dersom den omrapporerede Dreng er under den tilsladte Alder, skal den, som har sendt ham, bøde 3 Mark efter § 4.

Disse Mulkter har Sognefogden efter § 15 at indkræve, hvorhos jeg skal bede om en Fortegnelse paa de hidtil og fra hvem faldne Mulkter.

Iøvrigt haabes, at Officererne og Vagterne hver i sit Sted efterdags gør deres Pligter, og at Vagthusene forsynes med alt, hvad befalet er, thi ellers (om anderledes atter befindes) nødes jeg til at indmelde Overøvrigheden dette uden at tale om de bitre Følger saadant kan have for Landet i Almindelighed og Sognet i Særdeleshed.“

28. September til Sognefogden i Sønderho: „Hr. Kommandør Bagge kom meget misfornøjet tilbage fra Sønderho over at Forsvarsvæsenet ved Kanonerne var saa aldeles ufuldstændige og uregelmæssige, at de fornødne Redskaber ikke var ved Haanden, Folkene ikke afdelte til Kanonerne, og at det følgerigt, naar noget paakom, vilde tage megen Tid og anledige stor Forvirring og Ophold, inden alt saadant blev ordnet og Kanonerne satte i Brug. Han havde baade til Kronprinsen og Generalen indberettet Landets patriotiske Iver og Fædrelandskærlighed, samt at paa de opkastede Batterier var Kanonerne plantede og færdige paa første Vink at sættes i Brug. Paa Grund heraf havde han

nu erholdt det manglende Krudt m. v. til Øen. Men dersom Sønderho ikke bedre og snart vilde ordne deres Batteriforsvar (med Geværerne havde han intet at bemærke paa den Maade), saa var han nødt til at indberette samme for ikke at sætte sig selv til haardt Ansvar, ifald en Ulykke kom paa eller (som let kan hænde), at en blev befalet personligt at efterse, hvorledes alting befandtes.

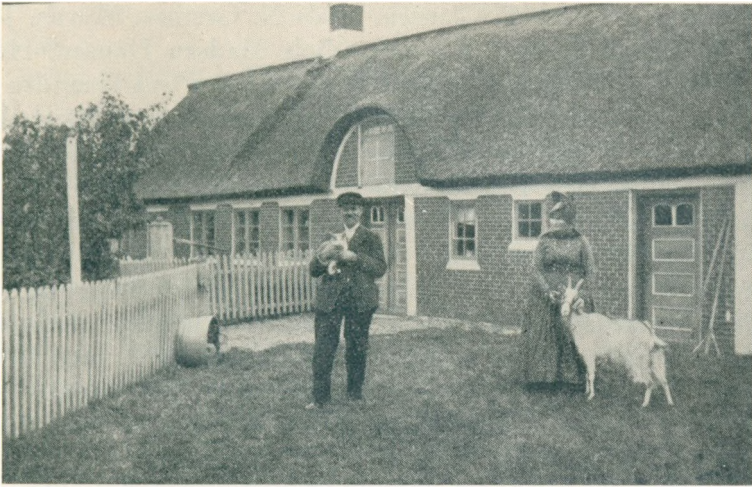
Sørg da endelig for i Forening med Hr. Thomsen og Kaptajn P. H. Brinch, at der snarest muligt udnævnes og ansættes de fornødne Folk ved hvert Batteri og hver Mand anvist sin Bestilling ved Kanonerne, samt at alle de tilhørende Redskaber, Kugler og Krudt er saaledes afdelt og ved Haanden, at man straks kan udføre Forsvaret, thi den Ros, Landet har vundet, bør vi ikke paa saadan Maade lade tabes.“

Her er altsaa baade Ros og Dadel.

Nogle Pudsigheder kunde ogsaa opstaa som Følge af udvist Agtpaagivenhed.

Den 23. Oktober 1807 var der i et Vagthus ved Stranden posteret to Karle, der havde Tjeneste i Nordby, men var ellers fra Fastlandet. Den ene af dem foregav for Patrouillen, at han i Mørkningen havde set et stort Brigskip sejle langs Land. Den anden havde intet observeret, og der opstod da Tvivl om Rigtigheden deraf. Patrouillen afgav dog Beretning om det skete til Kommandanten, men udtalte som sin Mening, at Oplysningen næppe passede, og oplyste, at da den paagældende Mand var bekendt for at være luset, var det tænkeligt, at en Lus havde sat sig paa hans Øjenvipper, saaledes at den laa paa Ryggen med Benene i Vejret; dette kunde da for Manden have tegnet sig som et Skib med mange Master. Dette var selvfølgelig en spøgefuldt Udtalelse, hvorover Kommandanten tog sig en hjertelig Latter. Naa, denne Historie om Lusen staar ikke optegnet i Patrouillebogen. Den er en af de mange Fortællinger, der lyder fra den Tid; men efter den Dag blev det paabudt, at i det mindste én af Landets egne Folk skulde holde Vagt ved hvert Signal.

7. November skriver Birkedommer Nørup til Skipper Laurids Brinch, Sønderho, i Anledning af, han havde beklaget sig over kun at have faaet udleveret en Kaarde i Stedet for et Gevær: „Da høje Befalinger og egen Trang og Sikkerhed sidst

Idyl i Sønderho. Afdøde Sognefoged H. P. Nielsen og Hustru.

(1801) opbød os til Vaaben og Forsvar, var man nødt til at tage, hvad af Vaaben kunde faas.

Batterierne anses for det vigtigste Værn, og disse bør derfor besættes med de dueligste og kyndigste Folk uden Hensigt til deres Alder. Om dette er iagttaget, maa Adjudanten Jens Sonnichsen, der kender enhver, vide. Jeg findet det ellers lige saa hæderligt at forsvare sit Fædreland, hvad enten det sker med Kaarde eller Gevær, og enhver, som kan føre Værge, er pligtig at gribe det, naar behøves.

Jeg kan saaledes ikke sige Dem eller nogen deres bestemte Virkekreds i dette Fald, men hvis saadant paa en passende Maade ej ved Jens Sonnichsen kan ske og rettes, maa De andrage Sagen for Stiftamtet.“

8. November. Paa Skipper Morten Jensen Sørensens Foresstilling, at han som Chef for Batterierne maa fritages for Signalgvagthold, samt at Skipperne Morten H. Toft og Jes Madsen som Officerer, og Hans Søren Mortensen, Mathias Pedersen Nørby og Anders Møller, der i paakommende Tilfælde er ansat til at køre med Haubitzerne, maa efterdags stedse anvises deres Signalgvagthold paa Bavnen for at være ved Haanden, samt Niels Nielsen Grethes ligesaa, og at Hans N. Christensen er udnævnt til Hest at bringe Rapport, naar Signal gives sønder fra, stedse maa gøre sin Vagt ved Kirkebjerg; men Officererne

Niels Jacobsen, Jens P. Clausen, Niels N. Grethes, Morten Jensen Rødgaard, Hans J. Clausen, Niels Madsen Hansen, Hans N. Svarrer og Anders Bertelsen — for at være ved Haanden — maa anvises deres Vagter efterdags ved Bavn, tegnet saaledes: „At Morten Jensen Sørensen, der har den vigtigste og byrdefulde Post ved hele Forsvarsvæsenet og med saa megen Iver og Tidsspilde udfører denne Post efterdags, fritages for det almindelige Signalvagthold, finder jeg billigt og tror næppe, nogen i Sognet vil kunne paaanke. Ligesaa anser jeg det billigt og fornødent for stædse at være ved Haanden, naar noget paakommer, at hans 2 Officerer og 3 Mand med Haubitzerne samt Niels Grethes og øvrige 7 Officerer ved Signaler og Geværer (der skaffer dem mange Løb og Tidsspilde) efterdags anvises deres Vagthold ved Bavn.“

14. November til Kaptajn P. H. Brinch, Sønderho: „Saavidt jeg ved, har Skipper Laurids Brinch (se under 7. November) forhen i Fredstid været Officer ved Gevær Kompagniet; som saadan kan han altsaa igen ansættes, særdeles nu, da Signalvagternes Indskrænkning udfordrer til Patrouillering et forøget Antal af Officerer. For den urigtige Signalering herfra den 9. ds. vorder vedkommende Vagter reprimanderet.“

14. November til Sognefogden i Nordby: „Da jeg har erfaret, at i de faa Dage i denne Uge, jeg har været (endog i Øens Anliggende) paa det faste Land, er indtruffet, at et fremmed Skib har lagt sig for Anker her uden for Landet og Dybet samt nogle Dage ligget stille dér, hvorover nogle af Landets Indbyggere har troet, at Skipperen behøvede Hjælp, og at man herfra burde række ham Haand, ligesom ogsaa nogle skal have dristet sig til at ville (under Skin af Fiskeri) sejle ud til Skibet m. v., saa er jeg beføjet til at bekendtgøre, at efter Danmarks nuværende Stilling og de angaaende Krigen med England bekendtgjorte Anordninger og Forholdsregler, er det lovstridigt og røber Vindesygge, der ikke anstaar nogen dansk Patriot, at nogen under hvad Paaskud, det end være, vover at sejle ud til noget fremmed og for Anker liggende Skib; thi er det fredeligt og behøver Hjælp, bør det komme til os; det er: sende nogle Mand i Land, der kan bevise deres Nation og Trang; og er det fjendtligt, da er det formasteligt at nærme sig det. Og hvem er os Borgen for nogen af Delene, før vore Folk er under hans Kanoner og nødt til at give efter for ham?“

I Lovens Navn forbydes derfor saadanne Foretagender efterdags.“

Indtil omkring 1. December 1807, da de i Farten værende Søfolk hjemkom, kunde Vagttjenesten og Vaabenøvelserne m. v. være ret anstrængende for de faa hjemmeværende Mænd, der jo ved Siden af deres Forsvarspligter maatte passe deres daglige Erhverv. Særlig var det besværligt for Officererne. En af dem, Jes J. Sonnichsen ældre, der var Løjtnant og Søn af Sognefogden Jens J. Sonnichsen, der var Adjudant, havde meget at ordne. Han bad sig i Skrivelse af 10. December til Birkedommeren fritaget for den ham tillagte Officerspost mod at tage Gevær som en Gemen. Herpaa svarede Birkedommeren, at „siden Ansøgeren (der ellers er Lægdsmand og stundom er udsat for at kaldes for Øvrigheden til dette Embeds Opfyldelse) erklærer sig villig at træde i Nummer og tage Gevær eller ansættes ved Batteriet som Gemen, og da der nu er værdige og, som jeg haaber, duelige og villige Mænd nok hjemme, saa kan hans Entledigelse ham ej nægtes, dog at han gør behørig Rede for, hvad han som Officer har været leveret og overdraget. Chefen, Hr. Kaptajn P. H. Brinch, vilde altsaa efter at dette er Jes J. Sonnichsen bekendtgjort, bringe mig en anden duelig Mand i Forslag, der som Løjtnant i hans Sted kan ansættes.“

Ved næste Aars Begyndelse (1808) indkom Regningerne til Birkedommeren over Udgifterne ved Batteriernes Anlæg m. v.; for Nordbys Vedkommende beløb de sig til godt 329 Rdl. Kur. Sønderho Beboere meddelte, at deres Udlæg havde de selv klarret, men Nordby ønskede Halvdelen og et Par andre Mænd at udligne Beløbet paa Beboerne, idet han bad dem ikke alene at ligne Beløbets Udredelse paa Hartkorn, men ogsaa paa Bygninger, Bohave, Skibe og Fartøjer, idet han bemærkede, at „Bygninger og Skibe er Genstande for fjendtligt Overfald og derfor bør bidrage til Værn derimod.“ Da Ligningslisten blev Birkedommeren forelagt, var han ikke tilfreds med den. „Man har næsten ganske forbigaaet at paaligne Fartøjerne i Havnen, glemmende, at Fjenden, om han fik Adgang, fortrinnsvis vilde anfælde, borttage eller ødelægge disse. Maaske vil man indvende, at Skibene for Tiden intet tjener. Dette indrømmer jeg, men desuagtet vil dog vist næppe nogen miste dem. Det samme kunde dog ellers siges om de, der har kostbare Møbler og andet Bohave, som ogsaa har kostet og dog intet fortjener. Denne Afbigelse fra min

Henstilling har gjort det moralsk umuligt at antage eller til høje Øvrigheds Approbation at indstille Ligningen," skriver Birkedommeren til Sognefogden; og hvis den ikke ændres til Ligning efter den af ham angivne Maade, nødes han til „at overlade Sognet til sin Skæbne, da jeg endog heri har bemærket, hvor lidet man paaskønner den Umage og de Bekostninger, jeg for Øens Bedste aarlig har haft, mere end mit Embede paalægger mig, i Anledning af Forsvarsvæsenet og Indbyggernes Frihed for Indkaldelse til Orlogs." —

Den 6. Maj 1808 indberetter Birkedommeren til Stiftamtmanden om en Forskrækkelse, Befolkningen fik Dagen i Forvejen: „I Gaar indkom her paa Reden en norsk Kaperkutter fra Christianssand, der førtes af Kaptajn Holm, besat desuden med 18 Mand og førte 4 Kanoner. Blandt Mandskabet var 2 her hjemmehørende; og ved deres lokale Kendskab kom han ind. Han manglede Proviant og forsynes nu dermed og gaar nok til Søs i Morgen. Fartøjet saa meget fjendtligt ud, og derfor kom straks alle Mand i Gevær; men da han nærmede sig vort Batteri, fik han en Kugle derfra forude, hvorpaa han straks ankrede og kom i Land. Det var imidlertid behageligt at være Vidne til den Iver og Lyst, hvormed enhver her greb til Værge.

Men skønt 3 a 4 saadanne, om de end var fjendtlige, ikke kunde bestaaet for vort Batteri eller mod vor Landmagt været i Stand til at gøre Landgang, har det dog gjort megen Opmærksomhed især paa Fastlandet og anlediget virkelige Militæres Ankomst til Grænsen, uagtet vi, som meldt, kun fik Anledning til at løsne et Kanonskud og ingenlunde fandt os trængende til at understøttes fra Fastlandet. Det værste er, at der siges, at han er passeret vore Skibe (7 i Antal) med Rug til Christianssand for kgl. Regning, som han naturligvis ikke kendte, saalidt som de ham, og at nogle deraf desaarsag skal have landsat Skibene norden for Ringkjøbing Havn, ellers hvor mange, ved jeg ikke, og man tror ogsaa, at Skibe og Ladning desuagtet er i Behold. Nogle af disse 7 Skibe vil man i Morges tidlig have set i Søen her uden for Landet."

Først i Avgust Maaned havde man fra Vagterne flere Gange observeret fjendtlige Skibe krydsende uden for Øen; og da det kunde befrygtes, at de vilde kapre Skibene, der udgik af Havnen, blev det ved Befaling af 11. Avgust forbudt alle her hjem-

Nordby Sejlskibsførere.

Fortegnelsen er saa omtrent i alfabetisk Orden. Har vedkommende ført flere Skibe, er kun det største opgivet med Tilføjelse: m. fl.

Anders Cl. Andersen.
Død 19. Feb. 1916, 56 Aar.
Bark Sørine.

Joh. S. Abrahamsen.
Død 6. Feb. 1896, 69 Aar.
Skbr. Margrethe m. fl.

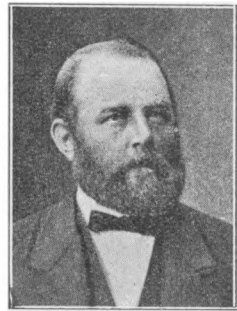
Anders Math. Andersen.
Forulykket 1886.
Skbr. Brunhilde.

Math. M. Andersen.
Død 10. Juli 1896, 84 Aar.
Æresmedlem af Nordby
Skibsrederforening.
Brig Anne Jørgiane m. fl.

Th. Chr. Andersen.
Død 14. Jan. 1887. 64 Aar.
Sparekassedirektør.
Jagt Krabben.

Math. P. Cl. Andersen.
Død 5. Okt. 1888, 51 Aar.
Bark Anita.

Pedes Jessen Andersen.
Død 11. Maj 1919, 81 Aar.
Sk. Ellen.

Hans N. Andersen.
Født 27. Okt. 1866.
Gal. Anne Louise.

Søren Andersen.
Død. 4. Nov. 1920, 78 Aar.
Sk. Karen.

mehørende Fartøjer og Skibe at udsejle af Havnen, og Patrouiller indsatte til Sikkerhed for, at ingen fra Søen skal indkomme — — — og i Tilfælde af Overhørighed fik Batterierne Ordre til at tugte saadanne. Det var lige paa den Tid af Aaret, da Hjemførslen af Hø, Brændsel og andre Fornødenheder fandt Sted fra Ladepladserne paa Fastlandet. Dette foranledigede Birkedommeren til at ansøge om, at denne Befaling ikke skulde gælde nævnte Trafik, da dette ellers kunde blive katastrofalt for Øens Befolkning, derved at blive udsat for Mangel af saa vigtige Fornødenheder til Vinteren. Forbudet blev ogsaa hævet for denne Sejlads' Vedkommende.

Man havde paa Fanø ikke ventet, at Krigen skulde blive af lang Varighed, og troet, at man imidlertid selv vilde kunde udholde Besværlighederne ved Øens Forsvar. Kronprinsen havde ved Krigens Begyndelse beordret, at Fanø skulde forsvares, ihvad det end skulde koste, da her var det letteste Sted for Fjenden baade at gøre Landgang og tillige at erobre sig et saa anvendeligt Materiel til Transport m. v., som Fanøs mange Skibe var.

Først paa Vinteren 1807—08 kom der en Hviletid for Mandskabet ved det militære Korps, da Isen lukkede for al Sejlads, og Faren derfor var mindre for fjendtlige Overfald; men sidst i Januar 1808 optog Vagten igen sin Virksomhed og det øvrige Mandskab ligesaa; men man indsaa det vanskelige ved at holde ud, og navnlig da der skete Udskrivning til Orlogstjeneste af 23 unge Mænd, som vanskeligt kunde undværes ved Forsvaret. Beboerne indsendte saa et Andragende med Bøn om, at de maatte beholde de 23 unge Mænd hjemme og i det hele taget at blive forskånet for Udskrivning. De var da villige til efter yderste Evne selv at forsvare Øen, navnlig naar de maatte faa en Militærperson til at lede Forsvaret, og som kunde have Bopæl paa Øen. *Dines Bagge*, der hidtil havde haft en Slags Overopsyn med Forsvaret, havde Bopæl i Hjerting, kom kun af og til Øen og var tillige optaget af sin Stilling som Overlods og Indrulleringschef for Vestjylland. Paa det nævnte Andragende erklærede Stiftamtmanden, at „jeg anser det ej alene rigtig for bemeldte Fanø selv, men ogsaa for denne Egns Kyster, at de forsvares vel, som sikrest sker ved dets eget Mandskab, og derved beskyrmes for at blive taget af Fjenden, da denne ellers kunde bruge Øens mange Skibe, og dens gamle, erfarne Sømænd der-

Nordby Sejlskibsførere.

Anker N. Ankersen. *)
Død 13. Nov. 1904, 65 Aar.
Sk. Helga.

Th. Math. Andersen.
Død 2. Sep. 1892, 36 Aar.
Jernbk. Anne Agnete
m. fl.

Anker S. Ankersen.
Død 13. April 1875,
47 Aar.
Skbr. Acmel m. fl.

H. N. Ankersen.
Død 3. Juli 1895, 50 Aar.
Skbr. Mette Cathrine
m. fl.

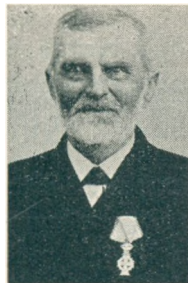
Niels Ankersen.
Død 5. Marts 1892,
92 Aar.
Gal. Anne.

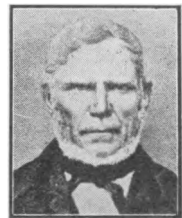
Las Ankersen.
Død 31. Avg. 1906, 88 Aar.
Sk. Peder & Niels.

Niels Ankersen.
Død 10. Feb. 1894, 88 Aar.
Skbr. Ellen Andrea.

Niels Ankersen.
Født 10. Sept. 1844
Dbmd. Veteran fra 1864.
Æresmedl. af Nordby
Skibsrederforening.
Brig Anne Cathrine m. fl.

Peder Ankersen.
Død 26. Marts 1875,
72 Aar.
Gal. Karen Marie m. fl.

*) Gift med en Datter af Lærer og Kirkesanger Tingberg, hvad ikke er blevet anført i 2. Bind, Side 514.

Kaptajn W. M. Winckler.

ved tvinges til at vejlede i Farvandene langs Kysterne og her paa det fatste Land at kunne røve og plyndre.“ Allerede 8 Dage efter (10. Februar) tilskrev Kronprinsen Admiralitetet, at Mandskabet paa Fanø, som behøves til dette Ejlands Forsvar og til dets Batteris Besætning, skal fritages for nærværende Tids Udskrivning til Flaaden samt, at Admiralitetet skal udnævne en Søofficer til Kommandant paa Øen.

Da dette kom til Beboernes Kundskab, blev der almindelig Glæde. Birkedommer Nørup sendte straks (19. Februar) en Takkeskrivelse til Stiftamtmanden, hvori det hedder: „I hele Ej-

landets Navn skal jeg haste med at fremføre vore hjertelige og underdanige Taksigelser for Deres Højvelbaarenheds kraftige og med saa megen Held gjorde Forbøn for os paa højeste Sted.

Vi ville stedse ihukomme Deres Bevaagenhed med dybeste Ærefrygt.

Som Følge af denne kgl. Naade beholder vi de 23 Mand hjemme paa Øen og derhos glæder os til den Søofficer, som vi kan vente.“

Den Mand, der blev udnævnt til at beklæde Posten som Kommandant ved Defensionen paa Fanø, var Søkaptajn *W. M. Winckler*. Ingen tænkte sig dengang, at denne Mand skulde blive paa Fanø i næsten en Menneskealder, og hans Liv og Virke paa forskellige Omraader skulde blive af stor Betydning for dens Befolkning. Om hans Virksomhed som Tolder og Branddirektør er allerede skrevet.

Winckler kom til Fanø 8. Marts 1808, og den 10. fik han alt

Nordby Sejlskibsførere.

Wilh. M. W. Ankersen.
Død 22. Maj 1900, 64 Aar.
Sk. Plejades m. fl.

P. Svendsen Ankersen.
Død 9. Jan. 1924, 75 Aar.
Sognefoged.
Skbr. Afma m. fl.

P. Svarrer Ankersen.
Født 23. Januar 1867.
Jernbark Irvine m. fl.

H. H. Bagger.
Født 24. Juli 1853.
Sk. Ane Kjerstine m. fl.

Søren Ankersen.
Født 29. Dec. 1869.
Jernbark Mary Jose.

Hans L. Beck.
Død 5. Marts 1903,
62 Aar.
Skbg. Maria Peträus.

Hans M. Beck.
Født 17. Nov. 1853.
Staalbk. Prins Valdemar
m. fl.

Jørg. Beck.
Død 1928, 60 Aar.
3 m. Sk. Anna af Kolding.

J. H. Borck.
Død 5. Marts 1877,
58 Aar.
Skbr. Johanne m. fl.

til Defensionen overlevet af Kapt. Bagge,*) hvilket han meddeler Admiralitetet i Skrivelse af s. Dato, og oplyser deri bl. a.: „For at defendere det nordre Indløb til Fanø Havn (Graadyb) er tvende Batterier opkastet og derpaa placeret 6 ottepondige og 2 firepondige Kanoner. Indløbet til Sønderho Haven kan beskydes af tre smaa derved anlagte Batterier, hvorpaa er placeret 2 tolvpondige, 2 sekspundige og 3 firepondige Kanoner. Ved disse Batterier anser jeg de tvende her paa Øen værende Havne at kunne forsvares mod fjendtligt Overfald. Til at hindre Landgang ere 200 af de kongelige Geværer uddelte til det vaabensføre Mandskab, som saa ofte, det er muligt, øves i deres Brug. Til de herværende (d. e. i Nordby) 6 tolvpondige Haubitzer er Vogne indrettet for at transportere til det Sted, hvor de med mest Virkning kunne anbringes — — —.“

Kort efter lader Birkedommeren udstede en Proklamation, der skal læses fra Prædikestolene og paa Paraderne, hvori „Indvaanerne opmuntres til rolig Lydighed og villig Efterlevelse af givende Kommandoer og Øvrigheds Befalinger“.

Til at gøre Tjeneste ved det frivillige Korps eller Kystmilitæsen, som det almindeligvis kaldtes, ankom 25 April 1809 1 Underofficer og 2 Jægere til Nordby og 2 Jægere til Sønderho.

Den 1. Juli ankom i samme Øjemed fra Oberstløjtnant v. Suckows Kommando i Ribe 30 Jægere til Nordby og 20 til Sønderho under Kommando af Major v. Lackendorf. Birkedommeren anmoder Sognefogderne om at foranledige Officererne indkvarteret hos de fornemste. Korpsets Ankomst var foranlediget af en Begivenhed ved Sønderho 28. Juni, da der kom en engelsk Fregat syd fra og ankrede op ca. 2 Mil fra Øen. Natten mellem 28. og 29. Juni kom 6 engelske Barkasser bemanded med omtrent 150 bevæbnede Mand roende ind mod Havnen og Byen for at ødelægge dér liggende Skibe og Byen selv. Fra Batterierne blev disse uindbudte Gæster saaledes modtaget, at de fandt det tjenligst med al mulig Il at vende tilbage. Den derpaa følgende Morgen saas Barkasserne $\frac{1}{2}$ Mil i S.S.Ø. i Nærheden af Mandø, paa hvilken Ø der blev sat et Par Mand i

*)Indrulleringschef og Overlods i Vestjydske Distrikt Dines Chr. Bagge er født 1746 og død 26. Marts 1831 i Hjerting. Han ligger begravet paa Guldager Kirkegaard, hvor et Mindesmærke betegner Stedet. Paa dette staar der bl. a.: Retskaffenhed i Vandel, Troskab og Virksomhed i Kald og stille Godgjørenhed mod Trængende gjorde ham elsket, agtet og savnet.

Nordby Sejlskibsførere.

N. H. Brick.
Død 5. Dec. 1879, 49 Aar.
Sk. Ane Kirstine.

P. H. Brinch.
Død 1. Marts 1870, 39 Aar.
Sk. Karen Louise.

Jens N. Brinck.
Død 1. Juni 1916, 58 Aar.
Gal. Emma.

Jens N. Brinck.
Død 5. Avg. 1921, 57 Aar.
Jernbk. Mary Jose m. fl.

Mads J. Brinck.
Død 7. Jan. 1886, 63 Aar.
Skbg. Dorthea m. fl.

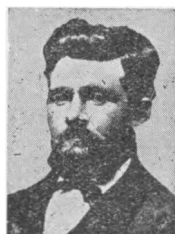
P. J. Brinck.
Død 1. Nov. 1930, 78 Aar.
Bark Mærdor m. fl.

Anders Christensen.
Forulykket 1906. 43 Aar.
Brig Cito.

N. S. Brinck.
Død 8. April 1878, 56 Aar.
Dansk og russisk
Redningsmedaille.
Gal. Apis.

Hans Chr. Christensen.
Forulykket 1876, 35 Aar.
Sk. Haabet m. fl.

Land, men ellers ikke foretaget noget. Kl. 11½ satte de — efter Kapt. *Wincklers* indgivne Rapport — Kursen efter det længere ude liggende Fregatskib.

Denne Begivenhed, som Sønderho har været stolt af, hørte jeg omtalt mange Gange i min Barndomstid i 1870erne; den blev bl. a. fortalt af min Mormor, der havde overværet Begivenheden, og hvis Fader, Sognefoged Jens J. Sonnichsen, var Adjudant ved Korpset; og da jeg saa fandt den indberettet af Kommandant *Winckler*, er det saaledes bekræftet, at den har funden Sted, og at Enkelthederne ved det tilbageslaaede Angreb, som de er bleven mig gengivet af Øjenvidner, ganske sikkert passer. Der fortælles saaledes, at da Faren opdagedes af det vagthavende Mandskab, blev der givet Signal til Batterierne derom. Af disse var det ene Batteri paa Krobanken og det andet ved Kræmmerbjerget (se den med 1. Bind ledsagede Bysplan), hvor dengang Indsejlingen til Sønderho gik lige forbi. Det var fra Kræmmerbjergets Batteri, at Angrebet blev afslaaet. Kommandant var Kapt. P. H. Brinch og Næstkommanderende Kapt. Peder Thomsen. Begge var de meget velstaaende; men Peder Thomsen var dog den rigeste; han havde den paagældende Nat Kommandoen ved Kræmmerbjergets Batteri. Fra Admiralitetet var der givet Korpset Ordre til, at der skulde spares paa Ammunitionen og kun afgives Skud, naar der virkelig var Fare paa Færde. Da Barkasserne nærmede sig, blev Kanonerne gjort klar. Den rige Peder Thomsen, der gik med Sølvknapper i Frakken, skar en af disse af og lagde den i Kanonen, der først skulde fyres af. Det var nemlig en gængs Tro dengang, at et Skud med Sølv i altid var en Træffer. Da saa Kanonen var bragt i Stilling, klar til Affyring, kommanderede Thomsen: Klar! A sejer i Guds og Kongens Navn, lad jen go o mi Regning, a betaler æ Skaad! Som sagt saa gjort, Skuddet gik af og Kuglen slog ned i den første Barkasse, og hele Flotillen vendte øjeblikkelig om og stod ud af Havnen.

Der fortælles, at den Officer, der kommanderede Barkasserne, blev dræbt og en anden fik Laaret knust; men herom staar der intet i *Wincklers* Rapport. Den engelske Fregat havde i Nærheden af Sønderho opbragt en Baadskipper ved Navn Hans Sørensen, der var paa Vej til Sild med Klyne, og udspurgt ham om Forholdene paa Fanø; men da han, der godt forstod Engelsk, alligevel stillede sig an, som han ikke forstod dette Sprog eller

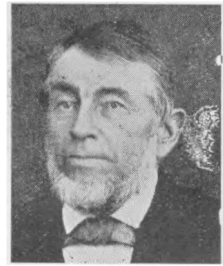
Nordby Sejlskibsførere.

Hans Christiansen.
Død 4. Juni 1912, 60 Aar.
Bark Professor m. fl.

Morten J. Christiansen.
Død 24. Feb. 1907, 54 Aar.
Fuldr. Gladstone m. fl.

Jens Hansen Christiansen.
Død 31. Okt. 1893, 72 Aar.
Bark Feiga m. fl.

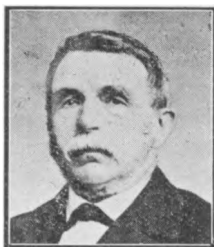
Anders B. Clausen.
Forulykket 1885, 46 Aar.
Brig Amelie.

Cl. J. Clausen.
Død 27. Avg. 1898, 71 Aar.
Skbg. Emanuel m. fl.

Anders Math. Clausen.
Forulykket 1875, 49 Aar.
Sk. Mette.

Cl. P. Clausen.
Død 6. Dec. 1888, 80 Aar.
Sk. Johanne m. fl.

H. M. Clausen.
Død 17. Dec. 1885, 63 Aar.
Brig „Conrad“ m. fl.

H. H. Clausen.
Død 23. Nov. 1915, 63 Aar.
Brig Claus.

Kaptajn Wincklers Grav
paa Nordby
gamle Kirkegaard.

forstod, hvad Englænderne vilde ham, lod de ham gaa.

Den 20. Avgust 1810 inspiceredes Batterierne af Artillerimajor Stabel, og sidst i September blev hele det militære Anlæg inspiceret af den kommanderende General for hele Jylland A. L. Molkte, og 15. Marts 1811 opholdt sig Kammerjunker, Ritmester, Baron v. Adler sig paa Fanø i Anledning af Kornudførslen til Norge.

I de paafølgende Aar af Krigen hører man ikke videre om, hvad der passerer ved Defensionen paa Fanø. Der er næppe sket Overfald af Fjenden, der dog stadig har armerede Skibe og Kasperer liggende uden for Øen for at opbringe de Skibe, der gaar til Norge med Proviant til dette Lands nødstedte Befolkning. Herom vil senere blive berettet.

Kapt. Winckler, der lige efter Krigens Slutning i 1814 forlod Fanø for kort efter at vende tilbage som Toldkontrollør og desuden til sin Død gratis underviste de unge Sømænd i Navigationskundskaber, saa de kunde rejse lige til Eksamensbordet i Kjøbenhavn eller paa Føhr og dér faa deres Eksamensbevis som Styrmand, døde i Nordby 28. Februar 1833. Han var ugift.

Om hans Død og Begravelse findes følgende Notits i „Ribe Stiftstidende“:

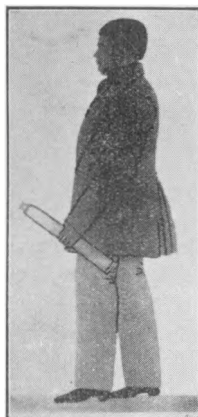
Fanø, 28. Februar. I Morges Kl. 5 døde efter 5 Ugers Sygeleje Hr. Søe-Capitain W. M. Winckler i hans Alders 63'de Aar. 25 Aar har han tilbragt her, først som Øens Kommandant og efter Krigen som Branddirektør og Toldkontrollør. Trofasthed mod Konge og Fædreland, virksom Gavnelyst og uindskrænket Menneskekærlighed besjælede denne ædle og viste sig tydeligt i hver af hans Handlinger. I en Række af Aar har han meddelt Undervisning i Navigation, og mange duelige Sømænd har ham at takke for de grundige Kundskaber, de besidder i denne Videnskab. Hans Levnet var uden Bram, men i Stilhed gavnede han, og mange vil ved hans Grav begræde deres tabte Velgører.

Fanø, 4. Marts. I Dag blev de jordiske Levninger af Hr. Søe-Capitain W. M. Winckler ledsaget til Graven. Alle Skibe saavel i Nordby som Sø-

Nordby Sejlskibsførere.

Jens Jensen Clausen.
Død 29. Avg. 1921,
71 Aar.
3 m. Sk. Anna m. fl.

Jes Clausen.
Død 26. April 1884,
86 Aar.
Gal. Emanuel.

Jens Poulsen Clausen.
Død 19. Feb. 1919, 77 Aar.
Jernbk. Puck m. fl.

Jes Engers Clausen.
Død 8. Sept. 1879, 34 Aar.
Sk. Plejades.

Math. P. Clausen.
Død 28. Avg. 1909, 46 Aar.
Jernbk. Havila.

Niels H. Clausen.
Omk. ved Flyverangreb
i Rouen 24. Avg. 1918,
47 Aar.
Staalbk. Prinsesse Marie
m. fl.

Math. P. Clausen.
Død 5. Okt. 1851, 58 Aar.
Sk. Onkel m. fl.

N. Th. Clausen.
Forulykket 1875, 35 Aar.
Gal. Anne.

derho Havne saa og paa Hjerting Red viste ved at hejse deres Flag paa halv Stang, at de tog Del i den almindelige Sørgefest. Da Liget blev udbaa- ret af den afdødes Bopæl, mødte uanmeldt 6 unge Jomfruer klædte i Sørgedragt (Fanøkvindernes Sørgedragt) tilligemed 6 unge Sømænd af den afdø- des Elever klædte i Sømandsdragt med sort Flor om Armen; disse gik foran Ligkisten, og de to bageste bar hver et Flag paa halv Stang, det ene et Konge-, det andet et Koffardiflag. Liget blev baaret af unge Sømænd, samt- lige den afdødes Elever, og efterfulgt af en talrig Skare af Øens Embeds- mænd og øvrige Beboere, som havde staaet i Forbindelse med den afdøde. Først bragtes Liget ind i Kirken, hvor Hr. Pastor Nielsen for Alteret i en hjertelig Tale skildrede den almindelige Sorg, Øen maatte føle ved at miste denne ædle. Derefter bragtes Liget til sit Hvilested og begravet. Alle forlod sikkert den elskede afdødes Grav med de vemodigste Følelser og mange gen- nemtrængte af inderlig Taknemlighed for de Velgerninger, de af ham havde modtaget. Mindet om denne afdødes inderlige Godhed, Fromhed og uskrøm- tede Menneskekærlighed er uudsletteligt og vil blive bevaret i mange Hjerter."

Sin Husbestyrerinde, Maren Clausdatter, siden gift med Skibsfører P. Ankersen, testamenterede han alle sine Ejendele, mod at hun udbetaler hans afdøde Søster Christine Wilhelmine Blaus Døtre Lovise og Wilhelmine hver 20 Rigsdaler.

Hans Gravsted vedligeholdes endnu af kærlige Hænder. Mindesmærket derpaa er et simpelt Træskjold — han selv hav- de ønsket det saaledes — med følgende Indskrift:

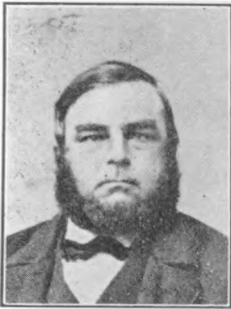
Herunder hvile de jordiske Levninger af
SøeCapt.
VILHELM MART. WINCKLER,
Branddirekteur og Toldkontrolleur paa Fanø,
født den 21. Juni 1771 og død den 28. Februar 1833.

Tro du hørte Pligtens Stemme,
Adlød villig Herrens Bud.
Dine Brødres Vel at fremme,
Var din Fryd, nyd Løn hos Gud.

*Fanø-Skipperes farlige Sejlads med Fødemidler til Norge
i Krigsaarene 1807—14.*

Det varede ikke længe efter Krigens Udbrud, inden vort Broderrige Norge var i Nød for Fødemidler. Regeringen saa sig derfor nødsaget til at bringe dette Land den fornødne Hjælp, og den 9. December 1807 udstedte Regeringen derfor Bekendtgørelse om, at de Skippere og Købmænd, der vilde overføre Levnedsmidler til Norge, kunde faa Skib og Ladning assureret

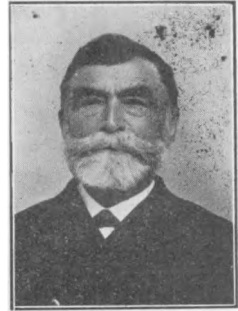
Nordby Sejlskibsførere.

Peder Clausen.
 Dod 21. Feb. 1887, 62 Aar.
 Skbr. Anne Cathrine
 m. fl.

Svend Clausen.
 Død 2. Juni 1897, 43 Aar.
 Jernbk. Lottie m. fl.

P. H. Clausen. *)
 Død 6. April 1924, 76 Aar.
 Havnefoged.
 Bark Laura m. fl.

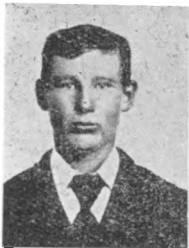
Søren P. Clausen.
 Dod 27. Okt. 1881, 70 Aar.
 Sk. Johanne m. fl.

Søren P. Clausen.
 Født 16. Feb. 1867.
 Bark Lenita.

Søren A. Dam.
 Død 12. Maj 1916, 74 Aar.
 Skbr. Cathrine m. fl.

Morten M. Danielsen.
 Forulykket 1919, 32 Aar.
 Skbr. Clara af Kjøbenh.

Harry P. D. Duysen.
 Død 2. Nov. 1931, 58 Aar.
 Staalbk. Havila m. fl.

D. H. Duysen.
 Død 14. Jan. 1916, 70 Aar.
 Jernbk. Thor m. fl.

*) Hustrus Slægt i *Stamtavle over Slægten Ussing*, Kjbh. 1910.

for alle Eventualiteter. Denne Bekendtgørelse blev opslaaet i Krostuerne paa Fanø og læst fra Prædikestolene, og 20. December kom der ved Ekspresbud fra Stiftamtmanden Ordre til Birkedommeren om at beordre samtlige Skippere og Skibsredere paa Fanø til at møde i Varde Tirsdag den 22. Kl. 10 Form, for at de, som er tjenlige dertil, udtages til at overføre Korn til Kjøbenhavn, hvorfra det senere skulde overføres til Norge. Denne Befaling lod Birkedommeren straks ved ridende Ekspresbud gaa videre til Sognefogden i Sønderho med Anmodning om, „at han i Forening med Hr. P. Thomsen paa bedst mulig Maade besørger og tilholder alle Skippere og Skibsejere, som har til delige Overførelse delvise Fartøjer, at give Møde i Varde. De udelvise vil straks blive forlods udtagen dertil.“

Der blev ved denne Lejlighed udtaget 9 Skibe, som fik Ordre til at møde ved Hjerting 9. Januar og indtage et Parti dér liggende Korn, nemlig 1800 Tdr. Rug og 2600 Tdr. Havre. Helt villige til denne ikke ufarlige Sejlads var Skipperne ikke; de benyttede som Paaskud, at den tilbudte Fragtsum var for lille i Forhold til Risikoen, og at det var vanskeligt at faa Skibsfolk til at gaa med paa denne Aarstid. Efter at Birkedommeren havde betydet baade Skippere og Matroser, at de, om de fastholdt Nægtelsen, vilde blive tvangsudskeven, og at Hyre og Fragt da vilde blive bestemt af Avtoriteterne, alt til en lavere Takst, end der ellers kunde ventes, bøjede de sig for det uundgaaelige. Da Risikoen for Skib og Ladning var større end ved almindelig Fart, og Assurancepræmien af den Grund ret høj, kviede Skipperne sig ved at tegne Assurance.

Birkedommeren anbefaler derfor, at Skipperne maatte tilstaa Kredit paa Assurancepræmien, til Fragten er fortjent, da de ikke har Penge før, og mange af dem mangler Penge til Skibenes Udrustning, da de ej var belavet paa denne Fart. Samtidig henleder han Stiftamtmandens Opmærksomhed paa, at det vil være alt for risikerligt, som ellers paatænkt, at lade nogle Skibe lade ved Ribe paa denne Aarstid. Dette sætter Skipperne sig nemlig bestemt imod.

Endskønt der bliver skyndet paa Skipperne med Afsejlingen, har de dog kun ringe Mod til at gaa ud i Vinterens Hjerte. Stiftamtmanden beklager sig herover i Skrivelse af 11. Januar og „forstaar ikke, hvad der er i Vejen, da Indvaanerne dér paa Landet dog ellers er besjælet af Fædrelandskærlighed og uden

Nordby Sejlskibsførere.

Søren H. Enné.
Død 23. Feb. 1930, 75 Aar.
Gal. Helga.

N. L. Engers.
Død 25. April 1891, 77 Aar.
Æresmedl. af Nordby
Skibsrederforening.
Brig Acmel m. fl.

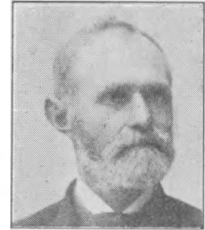
V. B. Eriksen
Død 9. Feb. 1919, 54 Aar.
Jernbk. Sixtus m. fl.

Hans N. Fanøe.
Død 30. Juli 1911, 65 Aar.
Sk. Argus.

Chr. N. Gram.
Død 21. Dec. 1919, 57 Aar.
Bark Aarhus.

Søren J. Farup.
Død 23. Marts 1909,
69 Aar.
Skbg. Margrethe m. fl.

N. N. Gregersen yngre.
Død 25. Feb. 1901, 71 Aar.
Skbg. Ane Kjerstine.

Anders B. Hansen.
Dbmd.
Død 2. Nov. 1929, 84 Aar.
Skbg. Louise af Vejle
m. fl.

N. H. Gregersen.
Født 29. Okt. 1863.
Fuldrig. Gladstone m. fl.

Tvang plejer at opfylde de Pligter, de skylder Kongen og Staten.“

De 9 Skippere, der var udtagne til Farten, var:

Niels Jørgensen Fischer	med 750 Tdr. Rug.		
Hans P. Jensen	” 500	”	”
Niels Hansen Olsen	” 418	”	”
Jens Hansen Frederiksen	” 200	”	”
fra Sønderho.			
Niels Jørgen Callesen	” 418	”	”
Peder Jensen Callesen	” 650	”	Havre.
Hans Jensen Clausen	” 500	”	”
Søren Jepsen	” 330	”	”
Niels M. Hansen	” 218	”	”
fra Nordby.			

20. Januar er de ved Hjerting tilladede Skibe færdige til at afgaa, naar gunstigt Vejr indtræder. Sejladsen skal foregaa gennem den holstenske Kanal,*) og Lodsens fra Tønning skal assistere dem under denne, da der er megen Is i Farvandet.

Birkedommeren har faaet Ordre til daglig at rapportere til Amtsforsvalter Nielsen, Ribe, Skibenes Stilling m. v.

22. Januar hedder det: „Det er i denne Tid ikke muligt at sige, naar de i Transport beordrede Skibe herfra kan afgaa til deres Ladeplads (de, der skal lade ved Ribe. Stiftamtmanden havde nægtet at imødekomme Skippernes Ønske om at befries for Indladning dér), da, naar det én Dag tøer, fryser det en anden, og Strømmen her er daglig fuld af Drivis. Jeg begriber let, det er fortrædelig for Dem som Aflader, og for Skipperne sandelig ligesaa.“

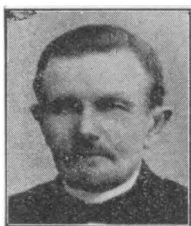
2. Februar er de til Ribe bestemte Skibe indeklemt i Isen ved Fanø og kan intet foretage sig.

Foruden de tidligere nævnte i Rekvisition satte Skibe til Overførsel af Korn til Kjøbenhavn er nu endvidere udtaget:

Hans Jensen Møller	med 300 Tdr. Rug.		
Mads S. Madsen	” 250	”	”
af Nordby.			
Hans J. Pedersen	” 650	”	”
John Nielsen	” 230	”	”
Søren J. Svendsen	” 360	”	”

*) Denne Kanal er gravet 1777—84, er $4\frac{3}{4}$ Mile lang og forkortede Rejsen om Skagen fra Holland og det sydlige England med 180 Mile.

Nordby Sejlskibsførere.

N. S. Gundersen.
Død 10. Marts 1928,
72 Aar.
Brig Claus.

Jacob Hansen.
Død 26. Okt. 1892, 77 Aar.
Gal.
Louise Marie Kirstine.

Gr. P. Gregersen.
Død 5. April 1904, 84 Aar.
Æresmedl. af Nordby
Haandværker- og Indu-
striforening.
Gal. Festina lenta.

Hans J. Hansen.
Født 31. Avg. 1864.
3 m Jernsk. Lemvig m. fl.

Hans L. Hansen.
Forulykket 1. Dec. 1897,
28 Aar.
Brig Claus.

Hans L. Hansen.
Født 21. Nov. 1857.
Jernbk. Doris Brodersen
m. fl.

H. Svarrer Hansen.
Født 26. Sept. 1876.
Staalbk. Prins Valdemar.

Jens Hansen.
Død 5. Maj 1910, 64 Aar.
Jernbk. Peruvian m. fl.

Niels P. Poulsen	med 340 Tdr. Rug.
Hans Jepsen Pedersen	„ 700 „ „
Jes Jessen Anthonisen	„ 360 „ „

af Sønderho.

Assurancen udgør 24 Skil. pr. Td. Rug.

Vinteren var vedholdende, og endnu 1. April var intet Skib afgaaet som Følge af Ishindringer. Kornet var ved at tage Skade, og da Regeringen nærede Betæneligheder ved først at lade Kornet gaa til Kjøbenhavn, blev der den 6. April givet Ordre til, at Indladningen skulde standses, og de allerede tilladte Skibe skulde udlosses.

Nogle Dage efter kommer der Ordre til Birkedommeren om, at Forskuddene paa Fragterne skal tilbagebetales, og Kornet omlosses i andre Skibe for at blive kastet. Ved dette brydsomme Arbejde, der sker under Birkedommerens Opsigt, er denne ved at tabe Taalmodigheden; han skriver 25. Maj til Amtsforvalteren: „Jeg formaar nu ikke mere. Skil mig endelig af med samme Arbejde. Det staar ikke i min Kraft at beordre flere Skibe og Folk end sket er, og Oplagssteder er ikke her paa Øen. Skipperne vil entlediges; have deres Skibe synede og reparerede. Dette sidste er dog uden for min Avtoritet.“ Og senere hedder det: „I Skibene kan Rugen ikke konserveres, efter den har taget Varme til sig. Niels Rødgaards Ladning, 500 Td., er her udlosset i 5 Fartøjer og kan endda ikke røgtes behørig.

Det synes imidlertid nok gørligt at kunne faa nogle Skibe, naar Frygten ej bemægtigede sig Skipperne; men da Kaperen, som her først i forrige Maaned var inde (en norsk Kaper), sagde, at Norges Kyster er ganske besat af fjendtlige Skibe, saa mener Skipperne, det umuligt at komme ind, før Ladningen behørig er udluftede.“

Først den 27. April afgaar der 7 af Skibene fra Hjerting. Det blev henstillet til Skipperne at gaa saa nær Land som muligt langs den jydsk Kyst, for at de mere dybtgaaende engelske Kapere ikke skulde forfølge dem og saa vidt muligt sejle i de mørke Nætter. Et bestemt „Vartegn“ blev dem meddelt, som de skulde vise langs Kysten, for at den dér staaende Kystmilit kunde skelne dem fra fjendtlige Skibe. Men da Modvind straks indtraf, og man forment at have set nogle af Skibene i Søen tvinges til at gaa Syd paa, rejste Birkedommeren 2. Maj til Sønderho for at erholde Kundskab om, hvor Skibene opholdt sig.

Nordby Sejlskibsførere.

Jens Morten Hansen.
 Dod 1869, 64 Aar.
 Tjalk Edel.

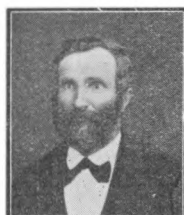
Jørgen N. Hansen.
 Død 21. Dec. 1907, 67 Aar.
 Bark Dora m. fl.

Jes N. Hansen.
 Død 17. Maj 1925, 80 Aar.
 Brig Sørané.

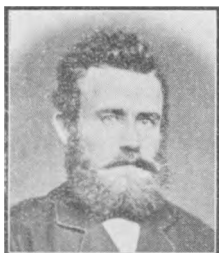
Laurids Jp. Hansen.
 Dod 27. Avg. 1906, 77 Aar.
 Sk. Sophie m. fl.

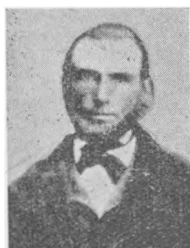
P. Hjorth Hansen.
 Død 7. Okt. 1884, 51 Aar.
 Gal. Nordby m. fl.

Niels Agger Hansen.
 Død 26. Jan. 1929, 72 Aar.
 Italiensk Redningsmed.
 Skbg. Jørgiane og Anne
 m. fl.

P. M. Hansen.
 Dod 17. Juni 1894, 52 Aar.
 Brig Ingmar m. fl.

Søren J. Hansen.
 Død 18. Nov. 1892, 69 Aar.
 Gal. Anne Mathea m. fl.

S. Brinch Hansen.
 Død 12. Marts 1900,
 79 Aar.
 Brig Cecilie m. fl.

Her fandt han 3 af dem liggende paa Reden, nemlig Sonnich Jensen Møller, Hans Mortensen og Søren Nielsen Møller, som sagde, at de andre Skibe laa under List paa Sild.

Storm og Modvind hindrer Rejsens Fortsættelse og nøder 5 af Skibene til at gaa tilbage til Fanø med Lækage og melde Søprotest.

De to andre var kommet op paa Højden af Holmsland, da de forskrækkedes ved Synet af et armeret Skib, som de antog for en engelsk Kaper; det ene, der førtes af Peder Jensen Callesen, satte sig fast i Stranden, og da han vilde forebygge, at „Fjenden“ skulde bemægtige sig Ladningen, huggede han Hul i Skibets Bund.

Siden viste det sig, at det vel var en Kaper; men en norsk, der savnede Proviant og var paa Vej til Fanø for dér at proviantere; det indkom 5. Maj. Det er om denne Kapers Indsejling i Nordby Havn, der berettes Side 72.

Sidst i Marts 1809 afsendtes Briggen „Haabet“, hvis Reder var Købmand N. Jacobsen, med 2000 Tdr. Korn til Norge. Den var fragtet af Kammerraad Langelund i Kolding i Forening med Rederen og Birkedommer Nørup med Assurancen tegnet hos Regeringen. Skibet naede ikke over, idet det forliste ved Klitmøller. Folkene reddedes og ubetydeligt af Ladningen, ellers gik baade Skib, Inventar og Ladning tabt.

„Et betydeligt Tab for Regeringen, men endvidere for vore norske Brødre, der maa savne Kornet og yderst ærgerligt for os, som har haft saa mange Bryderier med Afskibningen,“ skriver Birkedommer Nørup til Langelund, da han meddeler ham Strandingen.

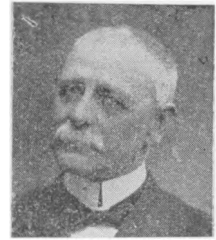
Udskibningen af Korn til Norge bliver nu lagt i Hænderne paa Øens Kommandant, Kaptajn Winckler og Løjtnant Tuxen i Hjertering.

Skibsfører Jacob N. Warrer af Nordby gjorde i dette Foraar en heldig Rejse med sit Skib „Mette Claudiane“ til Norge med 450 Tdr. Rug for kgl. Regning, hvoraf han efter Hjemkomsten ansøger om højeste Fragt. Denne hans Ansøgning faar følgende Erklæring af Birkedommer Nørup: „Ansøgeren er en af de dygtigste og mest patriotiske Skippere paa Øen. I Efteraaret f. A. gik han med Fødevarer til Norge for privat Regning, kom tilbage i Januar d. A., blev derefter tagen i Rekvisition, førte lykkelig sin Ladning over og er nu atter her tilbage. Han fortjener

Nordby Sejlskibsførere.

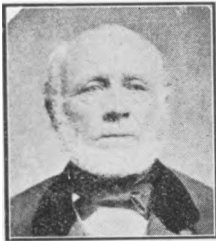
Nicolai Hensen.
Bark Paul m. fl.

Casper P. Holm.
Død 31. Maj 1909, 61 Aar.
Bark Tercera m. fl.

P. N. Harreby,
Dbmd.
Død 1930, 85 Aar.
Æresmedl. af Nordby
Skibsrederforening.
Sk. Johanne m. fl.

W. M. C. Holm.
Død 13. Dec. 1888, 73 Aar.
Gal. Gudena m. fl.

P. P. Holm.
Død 11. Maj 1903, 49 Aar.
Skbr. Venus m. fl.

Lorentz J. Holst.
Født 19. Okt. 1857.
Gal. Nordby m. fl.

Casper W. Holm.
Død 31. Maj 1892 paa
Havet, 44 Aar.
Jernbk. Dania m. fl.

Hans H. Horsbøl.
Født 18. Avg. 1869.
Bark Embla.

at opmuntres og behøver desuden den Fragt, han ufortrødent og nu længe har fortjent; han kan ikke være tjent med ringere end 1 Rdl. pr. Tønde samt 4 Skil. pr. Tønde i Kaplaken, der er den samme Fragt, som Feltkommissionen har akkorderet i slige Tilfælde, og derhos fritages Skipperen for at svare til Maalet. Her er i al Fald ingen Grund til at formode Svig hos denne Mand.“

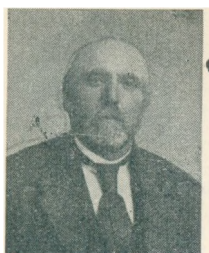
Hen paa Efteraaret blev de Skibe udtaget, der det følgende Efteraar skulde overføre Korn og andre Fødemidler til Norge, og i den Anledning blev de vurderet. Disse Skibe og deres Vurderingssum var følgende:

Galeasen „Mette Cathrine“, Skipper Anthon Jørgensen, ældre, 18 K/L 2600 Rdl., Redskaber 1200 Rdl., ialt	3800 Rdl.
Galeasen „Anne Marie“, Skipper Jens Jessen Anthonisen, 16 K/L 2700 Rdl., Redskaber 1400 Rdl.,	4100 Rdl.
Everten „Frue Anne“, Skipper Niels Hansen Olesen, 9 K/L 1600 Rdl., Redskaber 800 Rdl., ialt	2400 Rdl.
Everten „Mette Dorthea“, Skipper Niels Nielsen Thøgersen, 8 K/L 900 Rdl., Redskaber 650 Rdl., ialt	1550 Rdl.
Everten „Frue Anne“, Skipper Hans Sørensen Thomsen, 5½ K/L 900 Rdl., Redskaber 650 Rdl., ialt	1550 Rdl.
Galeasen „Anne Cathrine“, Skipper Søren Hansen Ibsen, 15 K/L 1700 Rdl., Redskaber 1300 Rdl., ialt	3000 Rdl.
Everten „Frue Catrine & Anne“, Skipper Jens Mortensen, 9 K/L 1300 Rdl., Redskaber 800 Rdl., ialt	2100 Rdl.
Galeasen „Fortuna“, Skipper Jøp Pedersen Andersen, 15 K/L 2300 Rdl., Redskaber 1400 Rdl., ialt	3700 Rdl.
Galeasen „Emanuel“, Skipper Hans J. Pedersen, 17 K/L 2800 Rdl., Redskaber 1200 Rdl., ialt	4000 Rdl.
Et nyt Brigs-kib, liggende i Fanø Havn, Skipper Kaptajn Morten Hansen Toft, takseret for 9500 Rdl., Redskaber 4200 Rdl., ialt	13700 Rdl.
Smakken „Frue Johanne“, Ejer Jens Jensen Michelsen, 11½ K/L 1200 Rdl., Redskaber 800 Rdl., ialt	2000 Rdl.
Sluppen „Bodil Marie“, Ejere Søren Nielsen Møller og Svoger Sonnich Madsen, 12½ K/L 1800 Rdl., Redskaber 100 Rdl., ialt	2800 Rdl.
Smakken „Johannes“, Skipper Niels Nielsen Anthonisen, 12 K/L 1200 Rdl., Redskaber 100 Rdl., ialt	2200 Rdl.

Nordby Sejlskibsførere.

Bertel Cl. Jensen.
Født 1858.
Bark Mærdor m. fl.

Peder Math. Jensen.
Død 3. Nov. 1913, 73 Aar.
Brig Cito m. fl.

J. P. F. M. Jensen.
Død 20. Feb. 1907
i Melbourne, 50 Aar.
Bark Hans.

Hans Morten Jepsen.
Død 25. Dec. 1905
paa Azorerne, 50 Aar,
Bark Embla.

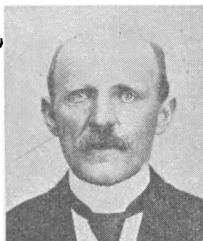
And. L. Jepsen.
Død 3. Juli 1872 i Para,
39 Aar.
Skbg. Hansine Marie.

Morten J. Jepsen.
Død 4. Maj 1900, 41 Aar.
Staalbk.
Kronprinsesse Louise.
m. fl.

Math. S. Jepsen.
Død 18. Juli 1915, 84 Aar.
Sk. Anne Cathrine m. fl.

Niels Jepsen.
Født 11. Okt. 1872.
3 m Sk. Anna m. fl.

G. Theodor Jessen.
Forulykket 1905, 45 Aar.
Brig Ines Röhl m. fl.

- Jagten „Ebenezer“, Skipper Søren Anthonisen Hansen, 9½ K/L
1600 Rdl., Redskaber 1398 Rdl., Skibets Baad 32 Rdl.,
ialt 3030 Rdl.
- Galeasen „Frue Mette“, Skipper Thomas Hansen Fischer, Sønderho, 17½ K/L 2200 Rdl., Redskaber 1800 Rdl., Skibets
Baad 35 Rdl., ialt 4035 Rdl.
- Everten „Chatrina Maria“, Skipper Hans Nielsen Decher, Sønderho, 9 K/L 1600 Rdl., Redskaber 900 Rdl., Baaden 30
Rdl., ialt 2530 Rdl.
- Galeasen „Emanuel“, Skipper Søren Hansen Fisker, 18 K/L
2000 Rdl., Redskaber 1600 Rdl., Baaden 50 Rdl.,
ialt 3650 Rdl.
- Galeasen „Enigheden“, Skipper Sonnich Nielsen, 13½ K/L 2050
Rdl., Skibsbaaden 32 Rdl., Redskaber 1150 Rdl.,
ialt 3232 Rdl.
- Galeasen „Haabet“, Skipper Søren N. Hansen, 27 K/L 4600 Rdl.,
Baad og Jolle 60 Rdl., Redskaber 1900 Rdl., ialt ... 6560 Rdl.
- Galeasen „Maria Cecillia“, Ejer: Skipper og Skibsreder Hans
Mortensen og Niels Pedersen Lassen, 15 K/L 1600 Rdl.,
Redskaber 1350 Rdl., Baad 50 Rdl., ialt 3000 Rdl.
- Everten „Frue Cecilia“, Skipper Niels Pedersen Poulsen, 6 K/L
1200 Rdl., Redskaber 800 Rdl., Baad 28 Rdl., ialt .. 2028 Rdl.
- Everten „Frue Cathrina“, Ejer: Søren Jensen Svendsen, 5 K/L
1100 Rdl., Redskaber 600 Rdl., Ankere med Toug 270 Rdl.,
Skibsbaad 30 Rdl., ialt 2000 Rdl.
- Everten „Anne Johanne“, Skipper Jep Jessen Callesen, 9½ K/L
1700 Rdl., Redskaber 1270 Rdl., Baad 30 Rdl., ialt 3000 Rdl.
- Galeasen „De 3 Brødre“, Skipper Jens Jessen Clausen, 31 K/L
3500 Rdl., Redskaber 1950 Rdl., Baad med Behør 60 Rdl.,
Jollen 12 Rdl., ialt 5522 Rdl.
- Galeasen „Den flyvende Stork“, Skipper Søren Pedersen, 12
K/L 1700 Rdl., Redskaber 1400 Rdl., Baad med Tilbehør
35 Rdl., ialt 3135 Rdl.
- Sluppen „Haabet“, Skipper Jep Jensen Jessen, 10½ K/L 2100
Rdl., Redskaber 1820 Rdl., Baaden 35 Rdl., ialt ... 3955 Rdl.

Alle af Sønderho. Fra Nordby blev udtaget:

- Everten „Haabet“, Skipper Jens Hansen Mandø, 5 K/L 1450
Rdl., Redskaber 980 Rdl., Baad med Tilbehør 40 Rdl.,
ialt 2470 Rdl.

Nordby Sejlskibsførere.

Jes Math. Jessen.
Død 6. Nov. 1889, 70 Aar.
Gal. Georg m. fl.

Jens N. Jessen.
Død 14. Nov. 1900, 67 Aar.
Sk. Mette m. fl.

Math. N. Jessen.
Forulykket 1885, 54 Aar.
Sk. Elane m. fl.

N. Math. Jessen.
Forulykket 1876, 50 Aar.
Sk. Ernestine Cathrine.

Niels H. Jessen.
Forulykket 1865, 64 Aar.
Gal. Leo m. fl.

Hans A. Jørgensen.
Død 10. Juni 1906, 72 Aar.
Sk. Elise.

A. Husted Jørgensen.
Død 22. Juli 1929, 77 Aar.
Sk. Ingmar m. fl.

Hans N. Jørgensen.
Død 8. Dec. 1925, 67 Aar.
Sk. Elise.

Hans Jp. Jørgensen.
Død 15. Okt. 1867, 46 Aar.
Sk. Karen Marie.

- Everten „Chatrine Margrethe“, Ejer Claus Jessen, 4 K/L 1050 Rdl., Redskaber 860 Rdl., Baad 30 Rdl., ialt ... 1940 Rdl.
- Everten „Christine“, Skipper Søren Andersen Fanning, 5 K/L 950 Rdl., Redskaber 770 Rdl, Baad 30 Rdl., ialt ... 1750 Rdl.
- Everten „De junge Jan“, Skipper Jens Jensen Clausen, 4 K/L 1250 Rdl., Redskaber 600 Rdl., Baad 30 Rdl., ialt 1880 Rdl.
- Everten „Anne Dorthea“, Skipper Hans Nielsen, 5½ K/L 2150 Rdl., Redskaber 950 Rdl., Baad 35 Rdl., ialt 3155 Rdl.
- Jagten „Stadt Flensborg“, Skipper Mathias Pedersen, Oldefader, 9 K/L 1850 Rdl., Redskaber 1125 Rdl, Baad med Tilbehør 40 Rdl., ialt 3015 Rdl.
- Sluppen „Fanø“, Skipper Clausen, 14 K/L 1625 Rdl., Redskaber 835 Rdl., Baad 30 Rdl., Jollen, ialt 2510 Rdl.
- Everten „Ebenezzer“, Skipper Andreas Hansen, 5 K/L 750 Rdl., Inventar 425 Rdl., Baad 25 Rdl., ialt 1200 Rdl.
- Sluppen „Haabet“, Skipper Niels Jensen Rødgaard, 19½ K/L 1650 Rdl., Redskaber 350 Rdl., 1 Skibsbaad 30 Rdl., ialt 2030 Rdl.
- Everten „Mette Claudiane“, Skipper Jacob Nielsen Warrer, 9½ K/L 1450 Rdl., Redskaber 950 Rdl., ialt 2400 Rdl.
- Skibet „Frue Else“, Skipper Andres Jørgen Møller, 5½ K/L 1900 Rdl. 1900 Rdl.

Samtidigt blev 2 Skibe beordret til at ligge ved List paa Øen Sild for at tjene som Logiskibe for det paa de kgl. Kanonbaade og Fartøjer værende Mandskab samt som Vagtskibe imod fjendtligt Overfald. Disse Skibe var:

- Galeasen „Fru Mette“, Ejer Michel Johansen, Sønderho, 17½ K/L, vurderet til 6000 Rdl., Redskaber 2150 Rdl., 4 Ankere 330 Rdl., 4 Ankertove m. m. 730 Rdl., Baaden 45 Rdl., ialt 9255 Rdl.
- Jagten „Flora“, Ejer Sonnich Jensen Møller jun., Sønderho, 15 K/L, vurderet til 1800 Rdl., Redskaber 690 Rdl., Ankere med Tov 470 Rdl, Skibsbaad 40 Rdl., ialt 3000 Rdl.

Efterhaanden blev hele Fanøs Skibsflaade udtaget til Transport af Fødemidler til Norge.

Vi skal nu i det følgende høre om alle de Besværligheder og Farer, denne Sejlads medførte. Mange blev kapret af de

Nordby Sejlskibsførere.

Hans J. Jessen.
Født 9. Nov. 1859.
Skbg. Johanne m. fl.

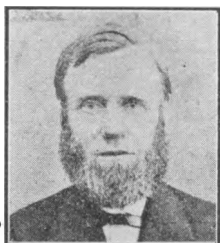
Hans Jensen Jessen.
Død 2. Maj 1830, 62 Aar.
Færgeriejer.
Gal. Anne Marie m. fl.

Hans J. Jessen.
Død 10. Jan. 1924, 68 Aar.
Bark Coranne m. fl.

Hans Morten Jessen.
Død 25. April 1895
i Cadix, 29 Aar.
Jernbk. Maren.

Hans Jepsen Jessen.
Forulykket 7. Juli 1876,
45 Aar.
Skbg. Anne Cathrine
m. fl.

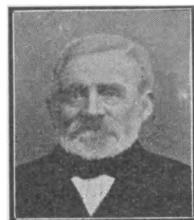
Hans N. Jessen.
Død 22. Nov. 1914, 59 Aar.
Førte Skib fra England.

Jens H. Jessen.
Død 2. Juni 1889 i
Rio de Janeiro, 58 Aar.
Sk. Anc m. fl.

Jens H. Jessen.
Død 13. Dec. 1863
i Mexico.
Brig Dorthea Anne.

Jens N. Jessen.
Sk. Plejades m. fl.
Død 15. Maj 1910, 77 Aar.

Engelske og maatte sidde kortere og længere Tid i Fangenskab — „Prison“. Nedennævnte Fortegnelse over de kaprede Skibe er uddraget af Fanø Birks Notarialprotokoller og omhandler derfor kun dem, der har aflagt Beretning om deres Opbringelse ved dette Ting. Det vides, at der er mange flere, der har været opbragt og har tilbragt en Tid i Krigsfangenskab; men de har gjort Forklaring andre Steder, idet Loven paabød, at denne skulde afgives det første Sted, man ankom til i Riget (selv i Norge). Manges Skæbne kendes derfor ikke. Det hedder sig, at over 200 af Fanøs Sømænd har tilbragt kortere eller længere Tid i „Prison“; og jeg er tilbøjelig til at tro, det passer. Flere døde i Fangenskabet, nogle fik deres Helbred ødelagt for bestandig, og nogle omkom under Flugt og Flugtforsøg.

De opbragte Skibe.

Søren Pedersen Andersen (død 1832, 52 Aar) gik ud fra Nordby en Dag i November 1810 med Norge som Bestemmessted med sit Skib „Cathrine Christine“. Om hvordan han blev jaget af en fjendtlig Kaper, forklarer han i Søren 19. Februar 1811:

„Han holdt sig Landet saa nær som muligt, og blev da Kl. 1 om Eftermiddagen en Sejler var, som han i Begyndelsen antog for et dansk Fiskefartøj, der senere viste sig at være en Slup, førende dansk Splitflag, hvilket dog straks efter blev strøget, og i Stedet blev hejst et blaat Flag. Straks efter vendte den Siden til og gav ham det glatte Lag. Han satte derfor Skibet i Stranden omtrent 1 Mil syd for Nymindegab, hvor ingen Kystmilitz var at se; men da han formedelst den stærke Fralandsvind ikke kunde holde sig fast dér, maatte han, for at retirere i Land, lade Ankeret falde, hvorefter han i saadan Skynding, da Fjenden var ham ganske nær, maatte ile i Land uden at faa sine Papirer reddet; og han saavel som det øvrige Mandskab reddede forresten intet ud over, hvad de havde paa sig. Han tilføjede, at Kuglerne fløj om Ørerne paa ham fra det fjendtlige Skib. Fjenden, som havde 2 Joller ude, bemægtigede sig nu Skibet, ligesom han og, efter at han var kommen i Land, satte sig i Besiddelse af de Baade, hvorpaa han og Folkene var retireret. Han beklagede, at han ikke fik Tid til at hugge Hul i Skibet eller paa anden Maade fik kappet noget, der kunde gøre Bortførelse mindre mulig. Han havde saaledes gjort, hvad han kunde for

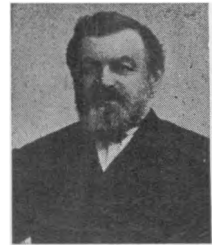
Nordby Sejlskibsførere.

Marcus K. K. Kallesen.
Død 22. April 1922, 65 Aar.
Bark Anne Agnete.
m. fl.

J. J. Kallesen.
Død 1919, 58 Aar.
Skbg. Røhl m. fl.

N. H. Kallesen.
Død 4. Febr. 1911,
76 Aar.
Brig Cito m. fl.

Math. J. Kolster.
Død 4. April 1905, 81 Aar.
Jagt Anne af Randers
m fl.

Peder L. Kolster.
Død 26. Juni 1929, 80 Aar.
Jernbk. Nordby m. fl.

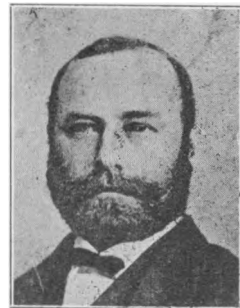
C. W. Kolvig.
Postmester, Dbmd.
Død 11. Maj 1887, 75 Aar.
Gal. „Familien.“

Hans P. Larsen.
Død 28. April 1901 paa
Philipinerne, 49 Aar.
Jernbk. Sixtus m. fl.

Poul Chr. Lassen.
Død paa Havet 25. Sep.
1884, 38 Aar.
Skbr. Anne.

Jes Math. Lauridsen.
Død 14. April 1873
i Hamborg, 35 Aar.
Brig Anne Jørgiane.

at redde Skib og Ladning fra Fjendens Vold, men maatte nøjes med, saa at sige, kun at redde deres Personer.“

Anders Bertelsen (død 1839, 60 Aar), førende Smak „Kirstine“, blev paa sin Rejse til Norge 8. November 1808 opbragt og Skibet ham frataget. Samme Skæbne overgik ham 9. Februar 1813, da han med sit Skib, Galeasen „Niels & Peder Buch“, var paa Rejse til Norge. Herom hedder det i hans Dagbog:

„Kl. 7½, som det just dagedes, gav det et lille Blink i Tykningen, og vi fik da en Brig i Sigte paa vor Luvlaaring omtrent ¼ Mil fra øs, satte derfor straks saa megen Sejl, som Skibet kunde bære, i Haab om at naa Landet; men det var umuligt at undgaa ham, da han var os for nær. Kl. 8½ var han paa Siden af os og skød paa os, hvorpaa vi maatte give op. Dette var ca. 1½ Mil ud af Landet for Lillesand. Det var den engelske Kutterbrig „Loveret“, ført af Kaptajn Georg W. Willes. Min Styrmand forblev om Bord i Galeasen for at gaa med samme til Yarmouth. Jeg og øvrige Mandskab kom om Bord i Briggen, hvor vi blev til 27. Februar, da han satte os om Bord i et norsk Skib, som samme Dag bragte os til Arendal.“ Skib og Ladning beholdt Fjenden.

Broderen *Niels Bertelsen* (død 1827) gik det ligesaa i 1810. Fjenden tog hans Skib „Ebenetzer“ paa Overrejsen til Norge.

Søren Sørensen Brinch af Nordby (Søn af Kroejer Søren P. Brinch, Sønderho) førte Galeasen „St. Andreas“ af Randers; han afgik fra Christianssand 29. November 1808 med en Ladning Trælast og Jern bestemt for Aarhus; men paa denne Rejse blev han opbragt af den engelske Fregat „Crocodille“. Herom hedder det i hans Dagbog:

„Kl. 6 Morgen fik vi en engelsk Fregat at se ret forude, efter Gisning 2½ Mil Sydvest ud af Jæderen, og lidt efter begyndte han at fyre efter os, satte derefter sin Slup ud og kom om Bord til os, og med samme Baad kom vi om Bord i Fregatten.“

Skibsdagbogen er ikke ført mere, da Kommandoen overtages af Kaperens Mandskab, der førte Skibet til Gøteborg, hvortil Kaperen ligeledes havde ført Skipperen og Mandskabet fra „St. Andreas“. Skipperen maatte forblive om Bord paa Fregatten, medens hans Mandskab blev paa hans eget Skib, hvorfra han 12. December afhentede sit Tøj, det vil sige, de Rester deraf, som de engelske Matroser havde levnet ham. Dagen efter blev

Nordby Sejlskibsførere.

Laurids Chr. Lauridsen.
Død 7. Sept. 1883, 30 Aar.
Bark Dora.

Morten J. Lauridsen.
Forulykket 14. Feb. 1920,
54 Aar.
Fuldrigger Wilhelmine.
m. fl.

Niels S. Lauridsen.
Død 7. Sep. 1881, 48 Aar.
Sk. Feiga m. fl.

P. Mortensen Lauridsen.
Død 22. Jan. 1902, 80 Aar.
Gal. Margrethe m. fl.

Niels M. Lybecker.
Forulykket 1875, 41 Aar.
Skbg Dorthea m. fl.

Jens Poulsen Lybecker.
Forulykket 1905.
Bark Anita m. fl.

Hans N. Madsen.
Død paa Havet 19. Avg.
1895, 50 Aar.
Jernbk. Esmeralda.

Verner Lybecker.
Død 1. Jan. 1917, 59 Aar.
Jernbk. Anne Agnete
m. fl.

Mads N. Madsen.
Død 20. Feb. 1914, 79 Aar.
Skbg. Maren m. fl.

Skipper og Mandskab bragt om Bord paa et paa Reden liggende Transportskib, „Nelly“ kaldet; men 2 Dage efter blev Skipperen kaldt i Land til Forklaring og kom ikke siden tilbage. Om trent 3 Uger derefter skrev han fra Land til Styrmanden om nogle Klæder og Regnskabsbøger, som blev ham bragt med en Lods. Styrmanden fik siden Lejlighed at komme i Land og talte da med Skipperen, der betroede ham, at han agtede med første Lejlighed at flygte til Fladstrand (Frederikshavn), og at nogle Fanger fra Læsø sammen med ham havde i den Hensigt købt en Baad, hvormed de og siden skal være udgaaet; men Storm og stærk Isdrift maa have overfalden dem, og det maa anses, at de alle er total forlist. Dette skete sidst i Februar 1809, og siden har det tilbageværende Mandskab intet mere erfaret om deres Skipper. Mandskabet blev frigivet 18. Marts og bragt til Helsingør, hvorfra de rejste hjem til Fanø, hvor de afgav Søforklaring om det skete til Øvrigheden 4. Maj.

Jens Jørgen Callesen (død 27. Oktober 1829, 47 Aar), Fører af Jagt „Neptun“ blev opbragt 1810. Skibet prisedømt. Han blev derefter Fører af Briggen „Talette“, hvormed han gik fra Fanø 14. Marts 1811 med Korn og Fedevarer til Christianssand, men blev allerede den 16. opbragt af den fjendtlige Kutterbrig „Glückstadt“, ført af Kaptajn Heitmann, der indbragte Skib og Mandskab til London. Mandskabet blev anbragt som Fanger paa Fangeskibet „Bahama“ i Chatham, mens Skipperen selv blev en Tid paa sit Skib, der dog senere med Ladning blev kondemneret og solgt ved Avktion. Af et engelsk Handelshus, han tidligere havde haft Forbindelse med, blev han forstrakt med 200 £, saa han blev i Stand til at købe sit Skib paa Avktionen. Han fik ogsaa ved engelske Venners Hjælp sit Mandskab frigivet, og kort efter afsejlede han til Norge. Om Bord paa „Talette“ var med som Passager Anders N. Svarrer, der maatte udstaa 8 Ugers Fangenskab.

Niels Jørgen Callesen (død 17. Maj 1844, 86 Aar), Fører af Galeasen „Maria Cathrine“ blev opbragt 13. November 1808, og Skibet beholdt Fjenden som god Prise tilligemed Ladningen.

Peder Clausen (død 1827, 47 Aar), Fører af Slup „Fanø“, blev opbragt 1809 med Galeasen „Edel Cathrine“ 2. Maj 1811, med Galeasen „Torsken“ 12. Maj s. A. og Galeasen „Falken“ 9. December 1812. Samtlige Skibe blev ham frataget, og selv maatte han hver Gang udstaa nogle Maaneders Fangenskab.

Nordby Sejlskibsførere.

Math. M. Madsen.
Forulykket 1889, 30 Aar.
Jernbk. Elna.

Niels Madsen.
Død 27. Marts 1896,
32 Aar.
Brig Anne & Mathias.

Niels S. Madsen.
Forulykket 1885, 40 Aar.
Skbg. Knud.

Peder N. Madsen.
Død paa Havet
8. Maj 1883, 44 Aar.
Skbg. Johanne.

Hans J. Mathiasen.
Død 28. April 1893,
58 Aar.
Skbr. Hansine Marie.

Hans A. Mathiasen.
Død 15. Jan. 1926.
Jernbk.
Doris Brodersen m. fl.

Ingv. Mathiasen.
Født 24. Feb. 1877.
Jernbk. Serapis.

Math. N. Mathiasen.
Død 12. April 1925,
81 Aar.
Brig Anne Jørgiane II
m. fl.

Laurids A. Mathiasen.
Død 5. Nov. 1921, 83 Aar.
Brig Crimhilde m. fl.

Hans Nielsen Fanø (død 1824, 51 Aar), mistede sit Skib „Haabet“ 1808 og sit Skib „Anne Dorthea“ 1809 ved Opbringelse.

Niels Andersen Fanning ældre (død 8. November 1845, 75 Aar) afgik 11. April 1811 med sit Skib Jagten „Haabet“ fra Fanø med en Ladning Korn bestemt til Trondhjem, paa hvilken Tur han blev opbragt af Englænderne 29. s. M., omtrent 5 Mil ud for Bergen. Herom hedder det i hans Dagbog:

„Den 23. April, Vinden Ø.S.Ø., laber Kuling, afklaret Luft, styrede N.Ø. til N. med Vinden. Kl. 4, da det blev Dag, fik vi Land at se Ø. for os, efter Gisning 5 Mil fra Bergen. Kl. 5 fik vi en Sejler i Sigte, som satte lige paa os, og da han nærmede sig os, saa vi, at det var en Kutterbrig, der havde alle Sejl til; det var umuligt at undgaa ham; da han kom os nærmere, satte han engelsk Flag til og prajede os om, hvor vi kom fra og hvor vi skulde til. Han satte derpaa en Baad ud og kom om Bord hos os og gennemsaa vore Papirer og befalede vi to (Styrmanden og Matrosen) at pakke vort Tøj og følge med i Baaden og Skipperen at blive om Bord i vor Jagt. Vi kom om Bord i Briggen, og vor Jagt blev besat med 3 Mand samt et Fruentimmer, og Kursen blev sat efter England. Vi blev om Bord i Briggen og laa og krydsede under Norge, og næsten hver Dag passerede Krigsskibe. Vi blev om Bord i Briggen til 3. Maj.“

De to Folk, Laurids Jensen og Hans Chr. Jensen (sidstnævnte omkom som Skipper i November 1824, 34 Aar) kom nu om Bord i en forbisejlende Brig, der skulde til Fanø, hvortil de ankom 11. Maj, for at indtage en Ladning Korn til Island; dens Navn var „Anna Dorthea“, 51 K. L. dr. og førtes af Kaptein Hans Jensen Lyebo af Kjøbenhavn. Forinden dette Skib var kommen ind ad Graadyb, blev det anholdt af en engelsk Brig, der var armeret med 16 Kanoner, og som formodedes skulde vedblivende krydse uden for Fanø. Den lod dem dog uhindret passere. Skipper Fanning hjemkom 27. Maj over Kjøbenhavn.

Andreas Hansen (omkom i 1834, 50 Aar) afgik fra Laurvig 26. Avgust 1809 med sit førende Skib „Ebenetzer“ med en Ladning Jern og Trælast bestemt for Husum. Da han fik Bovbjerg i Sigte, kom en engelsk Kutterbrig i Sigte; han satte alle Sejl til og forsøgte at undslippe, hvad ogsaa lykkedes, da Mørket faldt paa; næste Morgen blev han paany forfulgt af en engelsk Kut-

Nordby Sejlskibsførere.

Niels Iversen Mathiasen.
Død 5. Marts 1910, 78 Aar.
Sk. Ellen.

Math. P. Mathiasen.
Født 2. Okt. 1857.
Jernbk. Anne Agnete
m. fl.

Søren Mathiasen.
Død 15. Sept. 1888,
88 Aar.
Jagt Kirstine m. fl.

L. A. Mechlenburg.
Død 20. Jan. 1929, 72 Aar.
3 m. Sk. Marie Louise.

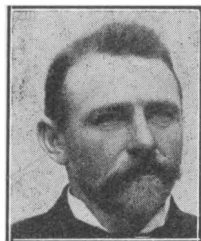
H. Th. Meinertz.
Født 14. Okt. 1864.
Jernbk. Thor m. fl.

Jeppe H. Meinertz.
Død paa Havet
20. Sept. 1879, 47 Aar.
Skbg. Marie m. fl.

H. P. Mortensen.
Død 27. Nov. 1892, 77 Aar.
Gal. Leo m. fl.

Jens M. Mortensen.
Død 27. April 1913,
57 Aar.
Sk. Astrid m. fl.

Math. J. Mortensen.
Død 17. Juni 1906, 78 Aar.
Sk. Dorthea.

færbrig „Aggressor“, Kaptajn John Watson, der indhentede ham og førte ham til England, hvor han blev ført til „Prisonen“ i Chatham; han opholdt sig her i 14 Dage, da han blev frigivet, fandt Skibsløjlighed til Christiania og derfra hjem. Hans Mæstros Anders Hansen blev ikke frigivet inden ved Freden 1814.

Hans Morten Hansen (død 1828, 52 Aar), Fører af Evert „Emanuel“, blev opbragt 12. April 1811 og indbragt til Yarmouth, hvor han og Mandskab forblev i Fangenskab til efter Fredsslutningen 1814.

Mathias Jensen, Fører af Jagt „De tvende Brødre“, 6 K. L., opbragt og prisedømt 26. April 1809.

Mathias Hansen Jessen (død 19. Juni 1859, 75 Aar) førte Everten „Cathrine“, da Fjenden tog den 23. Juni 1809. Aaret efter mistede han sit Skib „De tvende Brødre“, som var tilladet i Ringkjøbing med 180 Tdr. Rug og gik derfra 1. August bestemt for Norge.

Hvordan Fjenden tog hans Skib, berettes saaledes i hans Dagbog:

„Den 2. August 1810 Kl. 4½ Morgen fik vi en Robaad i Sigte agterude, som kom roende efter os; vi tog den an for en Fiskebaad fra Fanø, og at den vilde Gabet ind; men da den kom os paa et Kanonskud nær, rejste den sine Master og satte med ét 4 Sejl til, nemlig 3 Raasejl og en Klyfok, hvorfor vi straks efter Sejlens Beskaffenhed og efter Signalerne paa Bavnen (først Flag paa halv, saa hel, straks strøgen ned og op igen) bedømte, at det var en fjendtlig Baad, hvorfor vi ingen Raad vidste at undgaa Fjenden; derover nødtes vi til at slippe vort Skib og flygte i Baaden ud af Fjendens Magt med Mandskabet, som skete Kl. 5 om Morgenen. Vi fik lidt af vores Tøj med og kom i Land paa Skallingen og siden til Fanø Havn.“

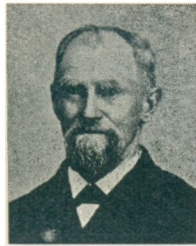
Søren Jepsen (død 4. Maj 1821, 56 Aar), Fører af Evert „Anne Cathrine“, blev med dette Skib 20. Juni 1810 ca. 1 Mil ud for Slien opbragt af 2 engelske Barkasser, der tog Skibet, men gav Fører og Mandskab Lov at gaa i Baaden, hvormed de lykkelig naede Land. Fjenden tog Skib og Ladning.

Jens Sørensen Lauridsen (omkommen paa Havet ca. 1813, ca. 30 Aar), Fører af Evert „De tvende Brødre“, blev paa en Rejse til Færøerne med Fødevarer opbragt af Englænderne 20. Juli 1808 og indbragt til Yarmouth, hvor han forblev i Fangenskab en Tid.

Nordby Sejlskibsførere.

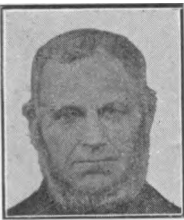
Morten H. Mortensen.
Død 1. Juli 1932, 79 Aar.
Staalbk. Havila m. fl.

Math. J. Mortensen.
Død 29. Okt. 1927, 78 Aar.
Æresmedl. af Nordby
Skibsrederforening.
Brig Fanø m. fl.

Morten J. Mortensen.
Død 19. Juli 1895, 45 Aar.
Gal. Nordby.

Morten J. Mortensen.
Død 19. Juni 1880, 60 Aar.
Sk. Anne Elisabeth.

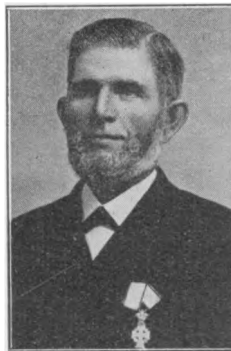
Gr. Math. Møller.
Død 19. Maj 1904, 86 Aar.
Sk. Cathrine Marie.

A. A. Møller.
Død paa Havet 1895,
34 Aar.
Jernbk. Johanne.

Oscar C. N. Mørch.
Havnefoged.
Født 27. Marts 1868.
3 m. Sk. Mærdor m. fl.

Chr. H. Nielsen.
Dbmd. Redn. Hædersmed.
Død 5. Jan. 1913, 81 Aar.
Æresmedl. af Nordby
Skibsrederforening.
Brig Christian m. fl.

Carl Chr. Nielsen.
Død 15. Avg. 1914, 75 Aar.
Brig Maria m. fl.

Niels Sørensen Lauridsen (død 17. Maj 1843, 70 Aar) afgik fra Bergen 22. Januar 1811 med sit Skib Evert „Haabet“ med Sild og Tran til Husum, blev opbragt af en engelsk Kutterbrig 12 Mil ud for Ringkjøbing 12. April og indbragt til Yarmouth, hvor Skib og Ladning blev kondemneret. Han forblev nogle Maaneder i Fangenskab.

Søren Nielsen Lauridsen junior (død 1821, 42 Aar) blev med sit Skib „Fru Mette“ paa Rejsen fra Husum, hvorfra han afgik 11. Juni 1810 med en Ladning Korn bestemt for Bergen, taget af Englænderne, hvorom det hedder i hans Dagbog:

„Den 20. Marts om Morgenen fik Norge at se i N.Ø., efter Gisning 4 Mil af Næsset. Fik Kl. 6 en Luggert at se, som satte efter os og kom om Bord og forlangte at se vore Skibspapirer, og tillige maatte jeg følge med ham om Bord og sagde ham da, at jeg var nødt til at søge Norge formedelst mit Skib var læk, og at jeg umulig kunde holde Søen længere; men han vilde ikke bønhøre mig. Jeg kom saa om Bord i mit Skib efter mine Klæder tilligemed 2 Mand og deres Tøj og kom derefter om Bord i Luggerten igen, men mit Fartøj var prisedømt. Han gik saa atter om Bord i mit Skib og besatte det med sine Folk, og saa plyndrede han Skibet for alt Tovværk, et Dræg, og en hel Del mere, og vores Vandfad kastede de over Bord; tillige tog han nogle Sække Byg af Lasten og satte Kursen efter England til; men Kl. 4 Efterm. satte han os om Bord i vort Fartøj og gav os fri, og da bad jeg atter om at maatte sætte Kursen efter Norge, formedelst jeg troede ikke at kunne holde Søen; men han gav det Svar, at naar jeg vilde sætte Kurs efter Norge, blev der sat Ild paa Skibet, og han tog saa al Vandet fra os undtagen for 1½ Dag, og saa fulgte han os 20 Mil S. V. af Næsset, men da Luggerten var af Sigte, ankrede vi op og satte Kursen N. Ø. efter Norge.“

Peder Pedersen Madsen (død 10. Marts 1850, 71 Aar) Fører af Jagt „De tvende Brødre“, opbragt 13. November 1808 og indbragt til Gøteborg og dér kondemneret som god Prise.

Math. Søren Møller (død 26. Maj 1843, 79 Aar) blev ved Krigens Udbrud paa en Rejse Amsterdam—Kjøbenhavn i 1807 med sit Skib „Fru Kirstine“ opbragt, og Skibet med Mandskab ført til England. Han blev kort efter frigivet og fik Lov at beholde Skibet mod at afgive Løfte om ikke at gøre Rejser til Norge med Fødevarer, saalænge Krigen varede. Han maatte af

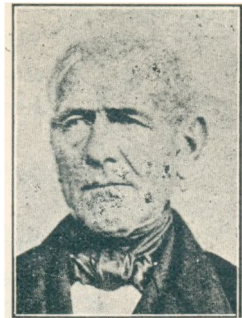
Nordby Sejlskibsførere.

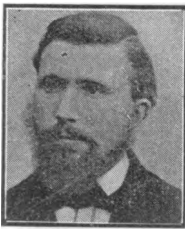
Jes Nielsen.
Død 25. Jan. 1922, 88 Aar.
Skbg. Margrethe.

Jul. A. Nielsen.
Født 14. Maj 1859.
Bark Emilie m. fl.

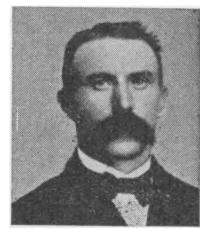
Hans Hansen Nielsen.
Død 27. Dec. 1872, 72 Aar.
Sk. Karen & Louise.

Lars M. Nielsen.
Forulykket 1875, 33 Aar.
Skbg. Ellen.

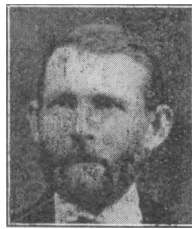
Laurids M. Nielsen.
Død 21. Okt. 1934, 71 Aar.
Bark Nanna m. fl.

Morten Nielsen.
Født 8. Dec. 1860.
Bark Verdande m. fl.

Morten J. Nielsen.
Født 30. Nov. 1858.
Bark Alexander m. fl.

Niels Nielsen.
Død 14. April 1906,
66 Aar.
Sk. Anne Cathrine.

Niels Nielsen.
Død 2. Dec. 1912, 75 Aar.
Gal. Dorthea.

Hans Nielsen, se Side 135.

den Grund lade Skibet sejle med en anden Fører, nemlig N. Vilkensen fra Norge. De turde dog ikke drive Sejladsen fra Fanø, men lod sig fragte fra Løkken. Det gik dog uheldigt. Skibet blev taget af Fjenden og bragt til Gøteborg 4. August 1808, hvor det blev kondemneret ved en Priseretsdom af 15. November 1808.

Om hvorledes Skibet blev opbragt, fortæller Skibsdagbogen følgende:

Den 15. Juli kom vi til Ankers paa Reden ved Løkken. Den 18. Juli om Aftenen havde vi Skibets Ladning, 637 Td. Byg, om Bord. Fjendtlige Krydsere var at se under Kysten.

Den 9. Juli kom en Fregat under Landet Kl. 3 Eftm. og udsatte tvende Langbaade og velbemandet. Vi gjorde alt muligt for i Hast at landsætte Skibet; fik imidlertid Ordre fra Kaptajn Gløt at bringe i Land, hvad muligt var. Fra Batteriet paa Land blev der afgivet 2 skarpe Skud, som gjorde overmaade god Virkning, og de forføjede sig da bort. Om Natten varpede vi tilbage paa Reden.

Den 22. d. blev vi atter nødsaget at landsætte for Overrumpling af 2 fjendtlige Fregatter og en Kutter, som med Magt vilde have taget vores Skib fra Land. Denne Bataille varede 4 à 5 Timer, men de fjendtlige maatte afgaa med uforurettet Ærinde, dog vores Skib blev meget ramponeret. 2 18 Punds Kugler var gaaet gennem Skibet, og en stor Del af de løbende Redskaber beskadiget, men da Skibet var nyt og stærkt, blev det dog uden Lækage under Vandet.

Den 31. d. saa vi Lejlighed at gaa til Søs, da ingen fjendtlig Krydser var at se

Den 1. August om Morgenen Kl. 3 kom en Brig paa 18 Kanoner mod os, hed „Charles“, indhentede os i Løbet af 1 Time, gav os skarpe Skud og tvang os at lægge bi; straks kom en Baad og afhentede vores Skipper med Mandskabet undtagen vores Styrmand, og besatte Skibet med 7 Mand, tog os straks paa Slæb og indbragte os til Gøteborg den 4. August, hvor vi forblev til September, da vi blev bragt om Bord i en engelsk Brig for at afgaa til Leith og videre transporteret til Prisonen i Greenlow, hvor vores Skipper, Niels Vilkensen, døde i December s. A.“

Det øvrige Mandskab blev i Fangenskab til efter Fredsslutningen. Math. S. Møller fik intet at vide om Skibets eller Mand-

Nordby Sejlskibsførere.

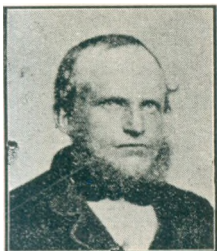
Niels Gr. Nielsen.
Død paa Havet
7. Avg. 1899, 39 Aar.
Jernbk. Dania.

Peder Jensen Nielsen.
Død 3. Marts 1898, 28 Aar.
Jernbk. Døris Brodersen.

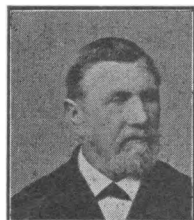
Thomas Nielsen.
Død 1. Feb. 1913, 70 Aar.
Jernbk. Halnaker m. fl.

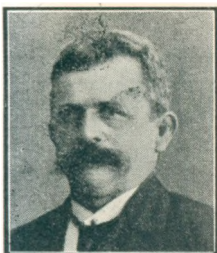
Jg. S. Nørby.
Død 19. Jan. 1906, 80 Aar.
Gal. Karen Elida.

Math. M. Nørby.
Død 23. Juli 1888, 58 Aar.
Brig Cicilie m. fl.

Niels Lauridsen Nørby.
Død 11. Jan. 1894, 72 Aar.
Bark Fanø m. fl.

Peder Mathiasen Nørby,
Bark Dania m. fl.
Død 23. Dec. 1904, 54 Aar.

Niels Mortensen Nørby,
Død 11. Jan. 1912, 90 Aar.
Gal. Ellen m. fl.

Jens J. Nørholm.
Død paa Havet
16. April 1906, 43 Aar.
Staalbk. Bertha.

skabets Skæbne, før ved Fredsslutningen. Det var et stort Tab for denne Mand, der før var ret velstillet. Nu mistede han alt, hvad han ejede. Et Par Aar efter faar han dog Udveje til at faa bygget en Evert, „Maria Cathrine“, paa 9 Læster, og han vover da paa Trods af givet Løfte til Englænderne, men tvungen dertil af den bitre Nød, at gaa i Farten. Den 10. Januar 1810 gaar han til Norge med en Ladning Korn, men bliver uheldigvis taget og ført i Krigsfangenskab i England, hvor han forblev til Krigens Slutning, altsaa i over 4 Aar. Mens han var i Fangenskab, døde hans Hustru fra 5 Børn. De kom alle ud at tjene paa forskellige Steder i Landet; men det gik dem senere alle vel, og deres Efterkommere findes nu spredt rundt omkring i vort Land og i gode ansete Stillinger.

Morten Nielsen (omkom paa Havet 1825, 55 Aar) Fører af Galease „Maria Cathrine“, 12 K. L., opbragt 1810. Forblev i Krigsfangenskab et Aars Tid.

Anker Pedersen (død 1817, 49 Aar) afgik fra Nordby 8. Januar 1813 med sit Skib, Galeasen „Den unge Jacob“, lastet med 818 Td. Rug, bestemt for Bergen. Blev 2 Dage efter opbragt af en engelsk Kutterbrig, „Prindsesse Aguth“, og ført til Yarmouth, hvortil han ankom 28. s. Md. Han og Mandskabet forblev i Fangenskab til 10. April, men Skibet beslaglagt.

Hans Nielsen Pedersen (død 1854, 79 Aar) afgik ballastet fra Nordby 29. September 1810 med sit Skib, Jagten „Nicolaus“, bestemt for Bergen, men blev paa denne Rejse opbragt til Yarmouth, hvor Skibet blev prisedømt. Han blev en Tid i Fangenskab.

Jens Andersen Pedersen (død 20. September 1829, 68 Aar) Fører af Jagten „Haabet“, blev opbragt 20. Oktober 1808. Skib og Ladning prisedømt.

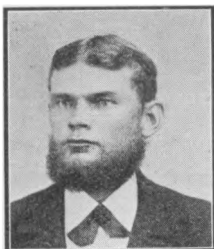
Niels Jensen Rødgaard (død 8. Januar 1836, 52 Aar) afgik fra Bergen 22. Maj 1809 med en Ladning Tran om Bord i sit Slupskib „Haabet“, bestemt for Altona, paa hvilken Rejse han blev opbragt af de Engelske, hvilken Begivenhed beskrives saaledes i hans Dagbog:

„Den 31. Maj fik vi en Konvojflaade i Sigte forude i Læ af os, resolverede med det samme at halse Nord paa, men Flaaden satte sin Kurs efter Kattegat til og lod os passere, og vi halsede da Syd over; men fik straks efter en Fregat i Sigte forude, der satte Kurs efter en Galease, som var $\frac{1}{2}$ Mil forude til Luvart

Nordby Sejlskibsførere.

Jens P. Oldefar.
Død 17. Juli 1866
i St. Petersborg, 42 Aar.
Gal. Marie.

Oluf J. Nørholm.
Død 19. Jan. 1912, 52 Aar.
Jernbk. Peruvian m. fl.

Peder J. Oldefar.
Forulykket 1882, 31 Aar.
Sk. Peder & Niels.

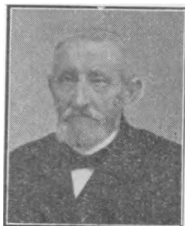
P. Chr. M. Olsen.
Død 23. Avg. 1928, 76 Aar.
Skbr. Brunhilde m. fl.

Andr. Ole Pedersen.
Forulykket 1861.
Gal. Flora.

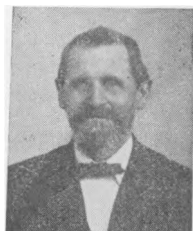
Carl Pedersen.
Forulykket 1910, 31 Aar.
Jernbk. Prinsesse Marie.

Jens Lambert Pedersen.
Død 18. Nov. 1934, 83 Aar.
Sk. Octa m. fl.

Laurids Jp. Pedersen.
Død 26. Avg. 1900, 77 Aar.
Gal. Kirstine.

Lars H. Pedersen.
Død 16. Juni 1933, 83 Aar.
Sk. Anne Cathrine.

af os; resolverede da straks at sætte Nord over for om muligt at slippe fra ham, formedelst Natten stod til, og vi satte da alle Sejl til. Da det blev mørkt satte vi Kursen i Øst.

Den 1. Juni. Vi satte Bredfokken til for om muligt at naa Land, da vi efter Gisning havde Bobbjerg 8 à 9 Mile fra os. Kl. 1 om Natten passerede vi Konvojflaaden igen, som atter lod os passere, og paa samme Tid tog Fregatten Galeasen. Kl. 2½ fik vi ham atter at se agterude, og med alle Sejl til satte efter os og en anden Galease, som var ½ Mil bag efter os. Kl. 3 tog han samme og satte nu efter os, og Kl. 4 var vi under hans Skyts, saa vi maatte dreje under, og han kom saa om Bord, tog Styrmanden og 2 Matroser fra Skibet og bragte dem om Bord i Fregatten, og besatte vort Skib med 4 Mand af sine Folk. Jeg og Drengen blev om Bord og maatte følge Skibet.

Den 6. Juni kom vi til Ankers paa Reden ved Leith.

Jeg forblev om Bord til 15. Juli, da jeg kom om Bord paa en engelsk Slup, der skulde til Helgoland, hvortil jeg ankom 19. s. M., og hvorfra jeg rejste til Cuxhafen, og 30 Juli ankom jeg hjem til Fanø."

Paa samme Maade gik det ham, da han med sin Jagt, „Maria Dorthea“, afgik fra Hjerting 3. Marts 1812 med en Ladning Korn for kgl. Regning, bestemt for Bergen. Om sin Opbringelse et Par Dage efter, hedder det i hans Dagbog:

„Den 6. Marts. Tiltagende Kuling med svær Sø, saa Dækket bestandig var overskyttet med Vand. Kl. 10 om Fmd. fik vi en Sejler at se, som styrede for de Vind. Vi frygtede en Fjende og satte alle Sejl til og forandrede Kursen for om muligt at undsejle ham; men da han nærmede sig os, løsnede han 3 Skud efter os. Da forstaar, vi at det var en fjendtlig Sejler, og da vi umuligt kunde undsejle ham, maatte vi nødes til at dreje bi, da vi efter Gisning stod 14 à 15 Mil ud af Norge. Kl. 12 Middag kom en Slup om Bord til os fra det fjendtlige Skib, som var Kutterbriggen „Reffelman“; samme tog Styrmanden, Hans Hansen Gregersen, og det øvrige Skibsmandskab med sig om Bord i Kutterbriggen, mens jeg maatte blive paa Jagten og følge ham til England. Mit Skib blev straks besat af Engelskmanden, og straks sattes Kursen efter England, og 12. Marts ankom vi til Leith i Skotland og forblev i Fangenskab til 3. Maj, da jeg blev fri og kom med en Slup, der gik til Lillesand i Norge, hvor jeg ankom 7. s. M. Den 8. Juni afgik jeg

Nordby Sejlskibsførere.

Math. Pedersen.
Havnefoged.
Død 25. Juni 1914, 86 Aar.
Brig Dorthea.

Morten A. Pedersen.
Død 17. Nov. 1904
i Guayquil, 40 Aar.
Bark Kronprinsesse
Louise m. fl.

Niels Pedersen.
Død 10. Dec. 1897, 39 Aar.
Brig Cecilie.

Niels Jp. Pedersen.
Forulykket 1897, 41 Aar.
Bark Venus

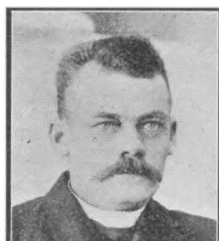
Niels Jensen Pedersen.
Født 10. Avg. 1863.
Jernbk. Vega m. fl.

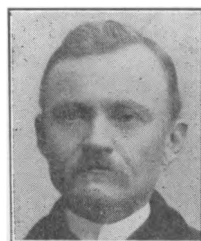
Niels P. Pedersen.
Født 27. Nov. 1858.
Jernbk. Tercera m. fl.

Peder Cl. Pedersen.
Død 1932, 83 Aar.
Gal. Bernhard.

Peder H. Pedersen.
Død 13. Maj 1915, 56 Aar.
Jernbk. Esmeralda.

Peder Math. Pedersen.
Død 4. April 1912, 56 Aar.
Fuldr. Vilhelmine m. fl.

Niels Jessen Pedersen og Peder M. Pedersen, se Side 136.

derfra med en Flensborg Galease, der 14. s. M. anløb Flensborg, hvorfra jeg rejste hjem.“

Niels Clausen Regis (død ca. 1820) afgik fra Christianssand 23. April 1813 med sit Skib, Everten „Anne Chatrine“, lastet med Træ, bestemt for Fanø. Han blev paa denne Rejse anholdt af Englænderne, hvorom hans Dagbog beretter:

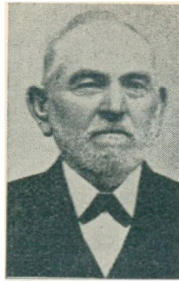
„ . . . I Dagbrækningen d. 24. saa vi os ganske omringet af 4 Skibe, satte nu alle Sejl til, som trække kunde og gjorde alt muligt for at undløbe, men forgæves, da Fregatten „Hamadnyad“ var os ganske paa Siden og skød paa os. Vi maatte da brase op og holde ham under Læ. En Sluppe kom paa Siden af os, og Skipperen maatte om Bord med sine Papirer, som Kaptajnen beholdt. Skipperen kom nu tilbage paa Everten til lige med en Prisemester og 2 Matroser samt 2 Soldater til at besable samme, og vort Skibsmandskab blev taget om Bord i Fregatten tilligemed vore 2 Passagerer; krydsede derefter med østlig Vind efter Gøteborg indtil 26., da vi havde en Storm af Øst med saa svær Søgang, og da der sejledes uforsvarlig med Skibet, trak det en hel Del Vand af den svære Sejlads; der var 3 Fod Vand i Skibet, saa der blev givet Ordre til at pumpe; men de tabte ganske Modet over det meget Vand, og Stafokken og Klefokken, som de havde sejlet med saa længe, var ganske ubrugbare, og da de blev Fregatten var, satte de Flag til og skød mange Nødskud, hvilket den endelig blev var, og holdt saa ned paa os. Besætningen forlangte at komme om Bord, da de ikke længere kunde bjærge Liv og Skib. Sluppen blev udsat, men sloges i Stykker mod Skibet, hvorover Besætningen ikke kunde komme fra Borde den Dag.

Næste Dag, da det blev bedre i Vejret, gik Besætningen fra Everten og kom over i Fregatten, hvorefter Evertens Besætning blev spurgt, om de vilde tilbage til deres eget Fartøj, og da de bejaede dette, skete Overførelsen straks, og de fik da Lov at sejle, hvor de vilde; men forinden plyndrede Englænderne Everten for saa at sige alt: Sejl, Tovværk, Inventar, Kedler, Pander og Kogekar, Madvarer og meget andet samt spolerede, hvad de ikke ønskede at medtage. Heldigvis var der et Par gode Sejl, som Fjenden ikke opdagede. Ved Hjælp af disse lykkedes det Everten at naa til Fanø 29. s. M. Skib og alt saa da saa ilde ud, at Kommandanten paa Fanø, Kaptajn Winckler, og Krigskom-

Nordby Sejlskibsførere.

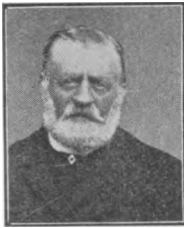
Søren Pedersen.
Forulykket 1877, 50 Aar.
Sk. Anne Kjerstine.

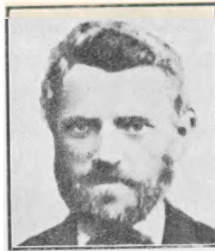
Søren J. Pedersen.
Død 15. Nov. 1934, 79 Aar.
Skbg. Nancy m. fl.

Jens H. Poulsen.
Død 12. Avg. 1905, 59 Aar.
Bark Franz Schwalbe
m. fl.

Mads N. Poulsen.
Forulykket 1891, 64 Aar.
Sk. Cathrine m. fl.

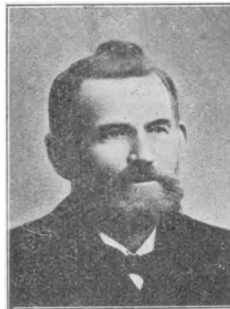
Peder Poulsen.
Død 12. Juni 1900, 64 Aar.
Sk. Acmel m. fl.

Peder Cl. Poulsen.
Død 22. Maj 1889
i Mexico, 59 Aar.
Sk. Mette.

Axel Riber.
Død 1928, 81 Aar.
3 m. Staalsk. Agnes m. fl.

Anders H. Rødgaard.
Død 30. Marts 1918,
69 Aar.
Brig Dorane.

Søren H. Rindby.
Død 9. Avg. 1933, 68 Aar.
Skoleskibet Viking m. fl.

missionær Lybecker, da de havde taget det i Øjesyn, lod alt forsegle for senere at føre Bevis for Udplyndringen.“

Anders Nielsen Svarrer af Nordby (omkom ca. 1840, ca. 58 Aar), Fører af Galeasen „Freden“ af Randers, opbragt og prise-dømt 30. Juni 1813. Var som Passager med J. J. Callesen, da han 16. Marts 1811 blev opbragt og maatte da udstaa 8 Ugers Internering i England

Hans Nielsen Svarrer (død 29. Oktober 1846), førende Jagt „Wilhelmine Frederikke“, afgik fra Amsterdam 5. Juli 1807 med en Ladning Stykgods, bestemt for Kjøbenhavn, blev den 11. s. M. opbragt af en engelsk Fregat, hvorom det hedder i hans Skibsjournal:

„Satte Kursen N. N. Ø., og Kl. 1½ fik vi en engelsk Fregat i Sigte, der Kl. 2 gav os et Kanonskud. Vi satte saa vort Flag til, men straks efter bekom vi nok et Skud, og var saa nødt til at brase Sejlene bak, og straks efter kom en Sluppé for at afhente Skipperen med Papirerne, og vi kunde nu ej blive fri andet end give os under deres Magt. Kl. 4 kom Skipperen tilbage med 4 Mand om Bord fra Fregatten, der tog Kommandoen fra os satte Kursen efter England.“

Blev frigivet med Skib og Ladning 4. Avgust.

Hans Nielsen Svarrer afgik fra Færøerne som Fører af det kgl. Færøiske Handels Skib, Jagten „Frederikke Wilhelmine“, 10. April 1808 med en Ladning Tran for samme Selskabs Regning. Han fik, ifølge afgiven Søprotest af 20. April, 18. April Kl. 4 Morgen et Fregat-Skib i Sigte paa Højden af Jyske Rev 57 Gr., 11 Min., hvilket Skib, som han antog for fjendtligt, han undgik ved at sætte Bredfok til og begunstiget af god Vind lykkelig undgik. Kl. 6 observeredes et Jagtskib, som han ansaa for at være dansk, satte derfor dansk Flag, hvad Jagten ogsaa gjorde og sejlede forbi, men lidt efter halsede om og tonede nu svensk Flag samtidig med at han afgav et Kanonskud; han maatte derfor brase op og gaa paa Siden af Jagten, der tog ham om Bord, og efter at have udspurgt ham om Ladningen og Rejsens Maal erklærede ham for god Prise efter at have gennemrodet Skibets Papirer, og skulde føres til Gøteborg. Kaperen tilbød ham imidlertid, at han kunde købe sig fri, hvis han havde Penge dertil eller kunde give gode Anvisninger, helst paa England. Skipperen svarede, at han af Værdigenstande kun havde sit Uhr og Oktant at tilbyde, hvad Kaperen ansaa for at være

Nordby Sejlskibsførere.

Jens M. Rødgaard.
Død 8. Nov. 1910, 73 Aar.
Skbr. Maren.

Hans M. Rødgaard.
Død 29. Maj 1902, 61 Aar.
Sk. Karen Louise m. fl.

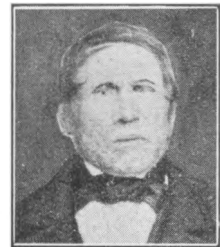
Morten M. Rødgaard.
Død 31. Dec. 1912, 78 Aar.
Brig Cathrine m. fl.

Winther J. Rødgaard.
Død 14. Avg. 1878
paa Havet, 35 Aar.
Sk. Acme.

Joh. P. Sigurdsson.
Født 30. Marts 1868.
Brig Dorane m. fl.

Jes Hansen Sejlmager.
Død 26. Juni 1874, 68 Aar.
Sk. Mette Cecilie m. fl.

Hans A. Sonnichsen.
Død 10. Sept. 1893, 71 Aar.
Jagt Spekulation m. fl.

Peder J. Simonsen.
Forulykket 1904, 29 Aar.
Staalbk. Aalborg.

Hans N. Sonnichsen.
Død 23. Maj 1910, 57 Aar.
Bark Dora m. fl.

for ringe Vederlag. Han maatte derfor opbringe ham. Satte derefter en Prisemester om Bord hos Svarrer og tog dennes Styrmand om Bord i Kaperen, som Svarrer blev beordret at følge. Vinden blev kontra, og Skibet sprang læk, hvorfor Prisemesteren i Stedet for at følge Kaperen fandt det raadeligst at søge Havn og satte Kursen efter Fanø, som naaedes Dagen efter. Svarrer undgik derved Opbringelse og var desuden saa heldig at kunne bringe Prisemesteren med som Fange.

Aaret efter i Juni blev han opbragt paa Rejse fra Færøerne til Fanø. En af hans Matroser, Morten Jensen, og Drengen Morten Hansen fra Nordby blev holdt i Fangenskab til Fredsslutningen 1814. Styrmanden Mathias Lauridsen Mathiasen døde i Fangenskabet i December 1811. Han efterlod sig Enke og 5 smaa Børn, der alle nu var i dybeste Armod.

Hans Christian Schmidt (død 4. Juni 1857, 75 Aar) blev med sit Skib „Samdrægtighed“, der i Oktober 1808 udgik fra Fanø med en Ladning Kornvarer bestemt for Christiania, opbragt af den engelske Fregat „Daphne“, Kaptajn Rohrt, og ført til Gøteborg, hvor Skib og Ladning blev erklæret for god Prise. Han og Mandskabet blev straks derefter ført til Helsingør med et Parlamentærskib.

Han aflagde Søforklaring i Kjøbenhavn.

Aaret efter i April afgik han fra Fanø med sit Skib „Venskab“, bestemt til Færøerne med 358 Td. Byg; men 30. s. M. blev han af den engelske Brig „Kite“, Kaptajn Joseph James, opbragt til England, medens han og hans Mandskab blev bragt til Sverrig, hvorfra de siden kom til Laurvik og dér gjorde Søforklaring.

Niels Pedersen Svarrer (død 30. December 1837, 73 Aar), Fører af Galeas „Dorthea Maria“, 16 K. L., opbragt af Englænderne 30. April 1812, men blev kort efter frigivet med Skib og Ladning.

Søren Nielsen Svarrer (født 1785, død i Aalborg, hvortil han var flyttet), Fører af Galeas „Dragen“ af Bergen, opbragt paa Rejsen Bergen—Husum og prisedømt 12. April 1811.

Peder Hansen Winther (død 1815, 39 Aar), der førte Kufskibet „Christiane Dorthea“, afgik til Norge 28. Marts 1809 med en Ladning Korn og Fødevarer for Regning Støppel & von Datelsen i Altona, paa hvilken Rejse han blev opbragt af Englænderne, og hvorom hans Dagbog fortæller:

Nordby Sejlskibsførere.

N. Chr. Spangsberg.)*
Død 23 April 1902,
56 Aar.
Sk. Elise.

Sonnich H. Sonnichsen.
Død 1927, 71 Aar.
Jernbk. Casma.

Oluf Thorv. Steffensen.
Død 18. Okt. 1896
paa Havet, 30 Aar.
Bk. Mathilde.

Alfred S. Svane.
Død 28. Maj 1922, 54 Aar.
Bark Poul m. fl.

Fr. Struckmann.
Død 1913 paa Havet,
53 Aar.
Fuldr. Copley m. fl.

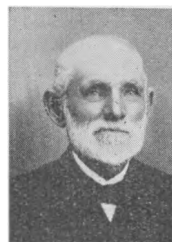
Anders Cl. Svarrer.
Død 12. Juli 1932, 80 Aar.
3 m. Staalsk. Maracaibo.

Anders N. Svarrer.
Forulykket 1903, 41 Aar.
Jernbk. Clara m. fl.

Hans A. Svarrer.
Født 12. Sept. 1866.
Skbr. Nancy m. fl.

Hans Svarrer.
Født 4. Okt. 1850.
Brig Medor.

*) Slægt i *Slægten Spangsberg af 1667*, Esbjerg 1932 og *Familien Spangsberg af 12. Juni 1781*, Roskilde 1934.

Prisonen i Reading, hvor flere Fanøboere tilbragte deres Fangenskab.
Blyantstegning af Drengen Math. P. Clausen, Nordby, 1808.

„Den 31. Marts Kl. 12 Middag tog vi Lodskud paa 30 Favne Vand med dyb grov Sand, gisnede Nordbredde 57 Gr. 11. Min., efter Skaffen (Spisetid) blev et Skib var agter ude, tilsatte Bredfokken og styrede Øst hen. Vinden N.N.V., tiltagende Kuling; vi havde alle de Sejl til, vi kunde have, men det var os umuligt at undgaa ham. Kl. 3 om Eftermiddagen befandt vi os efter Gisning 12 Mile i S.V. til S. for Listerland i Norge, da vi blev tagen til Prise af det store engelske Krigsskib „Bellerephon“, som havde 74 Kanoner, men Chefens Navn visdes ikke, og med det samme kom jeg og mine Folk dér om Bord og mit Skib besat med engelske Folk. Den 1. April faldt Vinden østlig med frisk Kuling, og om Eftermiddagen kom jeg om Bord paa mit eget Skib, som blev bestemt til England, da den blev besat med 5 Matroser og en Prisemester ved Navn Stell; mine Folk blev paa det engelske Skib, som gik til Gøteborg.

Den 9. April blev jeg med Skibet indbragt til Aberdeen, og den 20. April afgav jeg Forklaring, laa saa en Tid lang og ventede paa Kondemnation, men jeg kunde ej oppebie samme og udbad mig derfor et Bevis (for Opbringelsen af Prisemesteren), fandt saa en Lejlighed at flygte til London og kom med Skibslejlighed til Helgoland og derfra med et Fartøj til Husum, hvorfra jeg ankom til Fanø 2. Juni.

Saavel i Skotland som i England beegnedede man mig upaa-klagelig, men i England passerede jeg som Hamborg Matros. I

Nordby Sejlskibsførere.

Jens H. Svarrer.
Død 25. Juli 1914, 72 Aar.
Jernbk. Maren m. fl.

Hans N. Svarrer ældre.
Død 5. Jan. 1903, 70 Aar.
Sk. Marie.

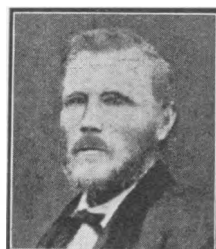
Hans N. Svarrer yngre.
Færgeriejer.
Død 23. Feb. 1899, 60 Aar.
Sk. Marie.

Niels Svarrer.
Død 25. Okt. 1902, 36 Aar.
Brig Anne & Emmy.

Niels H. Svarrer.
Død 18. Sept. 1899, 73 Aar.
Sk. Helga m. fl.

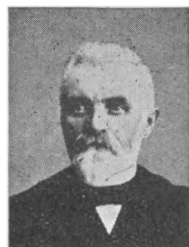
Niels Jensen Svarrer.
Død 28. April 1894
paa Havet, 46 Aar.
Jernbk. Maren.

Niels Marius Svarrer.
Død 25. Maj 1934, 74 Aar.
Brig Sophie m. fl.

P. Clausen Svarrer.
Død 20. Okt. 1894, 53 Aar.
Jernbk. Havillah m. fl.

Niels N. Svarrer.
Død 20. Nov. 1901, 70 Aar.
Skbg. Grev Rantzau

Niels P. Svarrer, se Side 135.

Reading. Blyantstegning af Drengen Math. P. Clausen, Nordby, 1808.

England hørte jeg intet om sammes fjendtlige Anslag mod Danmark, men i Skotland gik Rygtet, at en Ekspedition skulde gaa fra England til Østersøen og tage Bornholm."

Styrmanden Søren Nielsen Thøgersen, Matroserne Hans Hansen Winther og Math. N. Thing forblev i Fangenskab til 1813, altsaa i 4 Aar.

Winther H. Winthersen (død 17. Februar 1847, 70 Aar) afgik med sit Skib *Everten „Anne Marie“* 13. Maj 1809 fra Christianssand med Trælast og Jern bestemt for Ringkjøbing, men blev Dagen efter opbragt af den engelske Kutterbrig *„Royal Georg“* og ført til Leith, hvor Skib og Ladning blev kondemneret. Han og Mandskabet forblev om Bord i Briggen som Fanger til 27. Maj, da de blev sendt til Prisonen i Greenlow i Skotland; den 10. Juli fik han Parole Pas og rejste til Peebles, hvor han blev paa Parole til i Oktober, da han blev frigivet og kom med et engelsk Koffardiskib til Gøteborg, hvorfra han kom hjem i November s. A.

Hans Sørensen Woldborg af Nordby (død 28. April 1837, 77 Aar) kom til London 25. Juli 1807 fra Tønder med sit Skib *Galeasen „Ellen Cathrine“*, 17½ K. L. dr. lastet med Havre, altsaa lige som Krigen udbrød med Danmark. Skib og Ladning blev beslaglagt, og da han ikke havde assureret for Opbringelse, eftersom Krigen ved hans Afrejse fra Danmark endnu ikke var udbrudt, tabte han hele Værdien, han deri havde anbragt. Han

Nordby Sejlskibsførere.

Peder N. Svarrer.
Havnefoged.
Død 21 Maj 1872, 75 Aar.
Gal. Ellen

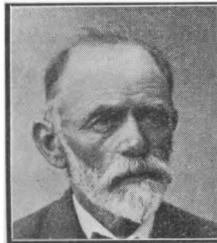
Peder N. Svarrer.
Død 19. Dec. 1902, 51 Aar.
Skbg. Dorthea.

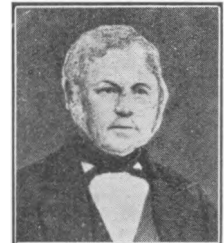
Peder Sv. Svarrer.
Forulykket 1875, 51 Aar.
Sk. Sophie.

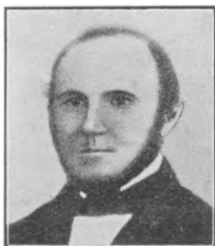
Peder Sv. Svarrer.
Død 19. Okt. 1902, 72 Aar.
Sk. Elise m. fl.

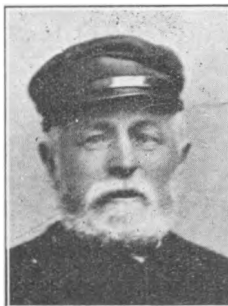
Hans N. Svendsen.
Død 13. Marts 1920, 61 Aar.
Jernbk. Puck m. fl.

Jens P. Svendsen.
Død 3. Juli 1884, 82 Aar.
Sk. Anne m. fl.

Laurids Svendsen.
Død 16. Feb. 1874,
49 Aar.
Gal. Genius.

Jørgen Svendsen.
Død 16. Jan. 1894, 62 Aar.
Gal. Snapop m. fl.

Laurids Svendsen.
Død 18. Sept. 1888 i
Falmouth, 42 Aar.
Skbg. Mette Johanne.

forblev i Fangenskab i Reading til December næste Aar og hjemkom til Fanø 3. Februar 1809 over Mandal, hvor han paa Grund af manglende Skibslejlighed havde været et Par Maaneder.

Han havde sin 13aarige Stedsøn Mathias Peder Clausen med om Bord som Skibsdreng, da han blev opbragt. Han var i Fangenskab lige saa længe som Faderen, nemlig 2½ Aar, og blev konfirmeret derovre. Han har tegnet 2 Billeder af sine Fængsler, hvilke Billeder endnu er i Slægtens Eje og som findes angivet Side 124 og 126.

Efterfølgende er fra Sønderho.

Jeppé P. Andersen (død 1833, 47 Aar), opbragt 3. September 1809 og ført til Skotland, hvor han forblev i Fangenskab til 1810. Hans Skib, Galeasen „Fortuna“, blev beslaglagt. Hans Matros, Peder Hansen Clemmensen, maatte blive i Fangenskab til Fredsslutningen 1814.

Jeppé Anthonisen (død 1833, 54 Aar) afgang 25. September 1809 fra Sønderho med sit Skib, Galeasen „Fru Mette“, lastet med Korn bestemt for Færøerne. Den 12. Oktober næst efter blev han 20 Mile ud for Hetland i Norge opbragt af den engelske Orlogsbrig „Shekking“, Kaptajn Thomas de Junge, hvorom det hedder i hans Dagbog:

„Den 11. Oktober. Vinden Ø.N.Ø. med flov Kuling, styrende Kurs N.N.V. til om Eftermiddagen; fik da en Konvojflaade at se til Luvart fra os, satte Kursen N.V. til henimod Aften.

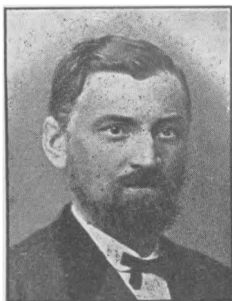
Den 12. Oktober. Vinden den samme. Kl. 9 fik vi en Sejler at se til Luvart; den holdt lige paa os, og da han kom os paa Skud nær, skød han adskillige Gange efter os, hvorfor vi befandt det umuligt at redde Skibet for Overmagten og var derfor nødsaget til at give op; han kom derefter om Bord og tog Kommandoen fra os og besatte vort Skib med 5 Mand, tog mig tillige med 2 af mine Folk om Bord i Orlogsbriggen, men Styrmanden blev tilbage paa Galeasen.“

Skibet blev indbragt til Garnes i England og prisedømt i London. „Kondemnations Akterne, der kosted mange Penge, var det ham ej muligt at bekomme, da han hverken havde Penge eller Kreditiv“ forklarer han i Retten 25. Maj 1811, nogle Dage efter han var kommen hjem fra Fangenskabet, hvor han altsaa havde været i over 1½ Aar, og hvorfra han var flygtet med et Skib, der gik til Fredericia. Hans Matroser, Morten Gregersen

Nordby Sejlskibsførere.

Math. L. Svendsen.
Forulykket 1886, 56 Aar.
Brigantiner Nellie.

Niels Svarrer Svendsen.
Forulykket 1877, 38 Aar.
Skbg. Anne m. fl.

Peder Svendsen.
Død 1. Febr. 1885 i
Santos, 26 Aar.
Skbg. Nancy.

Chr. C. Sørensen.
Død 27. Febr. 1917,
57 Aar.
Fuldr. Gladstone.

Peder J. Svendsen.
Død 14. Okt. 1894, 64 Aar.
Skbr. Johanne m. fl.

Jens N. Sørensen.
Død 1. Juli 1928, 63 Aar.
Havnefoged.
Staalbk. Union.

Niels Sørensen.
Død 14. Jan. 1892 i
Guayquil, 40 Aar.
Jernbk. Erna m. fl.

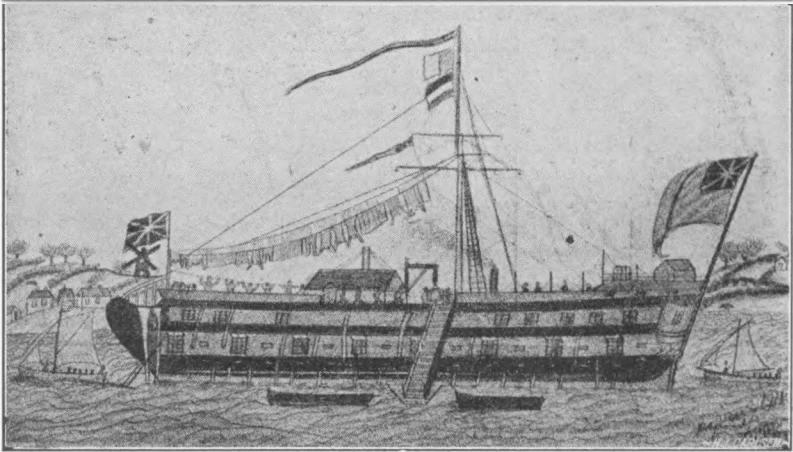
Fanes Historie.

Oskar Sørensen.
Forulykket 1908, 51 Aar.
Bark Dagmar af Korsør.

Jens S. Terkelsen.
Død paa Havet 9. Juli
1886, 53 Aar.
Brig Clara Andrea m. fl.

Fangeskibet paa Themsen, hvor danske, opbragte Søfolk var interneret.

og Peder Hansen fra Nordby, blev ikke frigivet før ved Fredsslutningen 1814.

Anthonis Nielsen Anthonisen (død 1819, 34 Aar) afgang fra Husum 15. Juli 1813 med sit Skib „Haabet“ med en Ladning Fødevarer bestemt for Bergen. Dagen efter blev han opbragt af den engelske Kutterbrig „Pertia“, Kaptajn Thompson, og indbragt 22. Juli til Yarmouth, hvor han blev til 31. s. M. Skib og Ladning blev kondemneret. Han kom derefter til London og blev frigivet 10. August s. A.

Gregers P. Carstensen (død 30. Maj 1816, 40 Aar), Fører af Galeas „Cupedo“, opbragt og prisedømt 22. December 1808, Galeas „Pauline“ opbragt og prisedømt 26. Juni 1809. Var tillige som Styrmand i engelsk Krigsfangenskab fra 1807 i et Aars Tid.

Jeppe Jessen Callesen (død 1830, 59 Aar) har været opbragt 3 Gange og hver Gang tilbragt nogle Maaneder i Fangenskab efter Familie Tradition.

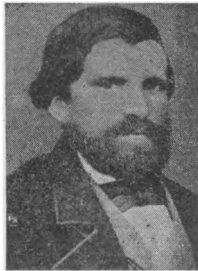
Sonnich Nielsen Degn (død 3. November 1824, 34 Aar), der i April 1809 med Jagt „Enighed“ udgik fra Hjerting med Kornvarer bestemt for Norge og den 18. i denne Maaned blev opbragt af de Engelske, beskriver denne Tildragelse saaledes i sin Dagbog:

„Den 18. April. Kl. 10 klarede det op, og vi fik Norge i Sigte, laa saa med Stille til Kl. 2, fik da en stiv Kuling af N. V.

Nordby Sejlskibsførere.

Peder H. Terkelsen.
Død 19. Nov. 1931, 86 Aar.
Skbg. Ines Røhl m. fl.

Søren S. Terkelsen.
Død paa Havet 15. Juli
1875, 37 Aar.
Skbg. Ellen m. fl.

Math. N. Thing.
Død 21. Juli 1900,
66 Aar.
Skbg. Argus.

Jacob Thomsen.
Død 11. Dec. 1928, 80 Aar.
Æresmedl. af Nordby
Skibsrederforening.
Bark Emilie m. fl.

Hans P. Thomsen.
Født 19. Avg. 1858.
Jernbk. Johanne.

Thomas A. Thomsen.
Død 10. Okt. 1928, 68 Aar.
Bark Thora m. fl.

Sonnich J. Thomsen.
Død 21. Avg. 1872,
28. Aar.
Skbg. Acmel.

Jens Thøgersen
Død 20. Marts 1931,
65 Aar.
Jernbk. Havillah m. fl.

Jens P. Toft.
Død paa Havet 10. Juli
1896, 49 Aar.
Bark Laura.

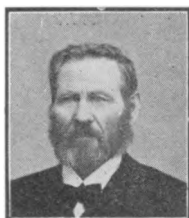
og satte Kursen N.Ø. efter Land, efter Gisning 4 Mil af Næsset, og gik saa fort til Kl. 5, da vi fik en Fregat at se forude til Lu- vart; den kom langs Land øster paa, og $\frac{1}{2}$ Time efter var han paa Siden af os og skød da paa os, saa vi blev nødsaget til at brase op; han kom om Bord med 2 Slupper og tog Kommandoen og halsede med Skibet ud efter; da var vi ud for Mandal, $\frac{1}{2}$ Mil af Land. Jeg og Styrmanden blev om Bord tilligemed 5 af de Engelske, og Kursen blev sat efter Leith, hvor vi ankom 27. s. M.“

Her blev nu Skib og Ladning kondemneret, siden fik han udstedt Pas til Helgoland, hvortil han begav sig, og derfra kom han til Cuxhafen, hvorfra han fortsatte Rejsen hjem, og 29. Av- gust for Øvrigheden aflagde Beretning, og over for hvem han udtalte, at han i sit Fangenskab blev upaaklagelig begejnet. Ved Opbringelsen og paa hans Rejse fra Skotland havde han fra dan- ske Undersaatter modtaget 24 Breve at befordre hjem, som han afleverede i Retten, der i Overværelse af Øens Kommandant, Winckler, blev aabnet og gennemlæst; men da intet strafværdigt befandtes deri, blev de ham tilbagegivet til videre Besørgelse.

Hans Styrmand, Peder Nissen Sørensen, blev først frigivet ved Fredsslutningen 1814.

Skibsfører *Søren Hansen Ibsen* (død 1830, 45 Aar) afgik med sit Skib „Anna Cathrine“ 28. Oktober 1808 fra Hjerding med en Ladning Korn bestemt for Christiania (Oslo). 3 Dage efter blev han opbragt af en engelsk Kutterbrig og ført til Gøte- borg, hvor Skib og Ladning blev ham frataget som en god Prise, men han selv og Styrmanden Niels Hansen Pedersen af Søn- derho (død 1863, 80 Aar, var da Skibsfører) saa Lejlighed til at flygte. Han forklarede i Retten, at „Rejsen var gaet lykkelig til 31. Oktober. Kl. 8 Formiddag blev jeg en Kutterbrig var agter ude paa Bagbords Laaring; den satte lige efter mig, hvor- for jeg søgte ved al mulig Raad at undgaa ham, men da Taage havde foraarsaget, at han allerede var kommen os for nær, saa jeg ikke havde over $\frac{1}{2}$ Mil forud fra ham, saa indhentede han os straks og kom mig Kl. 10 paa et Geværskud nær, og kort ef- ter var han paa Siden af mig med sin Sluppe, hvori han medtog min Styrmand og mig og satte straks Kursen efter Gøteborg; her maatte vi aflægge beediget Forklaring for den engelske Kon- sul.“ Han fik derefter Lov til at gaa frit omkring, og en Dag fik han for en Betaling af 65 Rdl. en Fisker overtalt til at føre

Nordby Sejlskibsførere.

Johannes J. Toft.
Død 20 April 1903,
62 Aar.
Sk. Maria Cathrine.

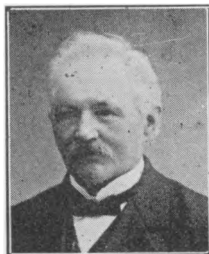
Niels S. Toft.
Død 20. April 1874,
51 Aar.
Sk. Johanne m. fl.

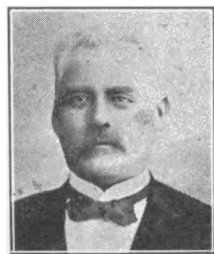
Søren N. Toft.
Forulykket paa Havet
1885.
Brig Dorthea.

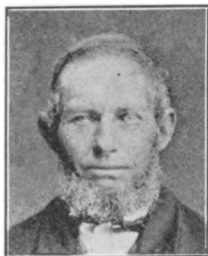
Hans J. Warrer.)*
Forulykket 1872, 36 Aar.
Brig Hroar.

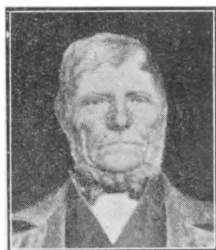
Jacob Warrer.
Død 16. Maj 1927 i
Hundested.
Brig Dorthea m. fl.

Jacob Husted Warrer.
Død 20. Juli 1912, 56 Aar.
Bark Nanna.

Jens Jac. Warrer.
Død 29. Juli 1875, 68 Aar.
Brig Activ m. fl.

H. P. Winther.
Død 6. Avg. 1879.
76 Aar.
Jagt Ane Johanne m. fl.

Laurids Warrer.
Født 28. Sept. 1876.
Bark Emilie.

*) Om Warrer Slægten se *N. M. Kromann, Fanø-Slægten Warrers ældste Led*, Nordby 1931.

ham og Styrmanden samt Skipper Niels N. Thøgersen af Sønderho, der ogsaa gik som Fange i Gøteborg, til Jylland.

Hans Peder Jensen (død 14. November 1852, 77 Aar. Forfatterens Oldefar) afgik fra Christianssand 9. September 1809 med sit Skib Galeasen „Anne Cathrine“ med en Ladning Træ, Jern, Salt og Tjære bestemt for Fanø, da han Dagen efter blev opbragt af Englænderne. Hans Skibsdagbog fortæller derom:

„Den 10. September. Vinden Ø.N.Ø. med haard Vind, sejlede fort til Kl. 1½ om Natten, da brækkede vores Gaffel af Storsejlet, men det var saa mørkt, at vi ikke kunde se at gøre det i Stand, da vi ikke turde bruge Lys formedelst ej at blive opdaget af Fjenden, sejlede saa fort til Kl. 5 i Dagbrækningen og fik da vores Gaffel i forsvarlig Stand og satte saa Storsejlet til og satte Kursen S.S.Ø., holdt bestandig Udkig efter Sejler og sejlede saa fort til Kl. 10 om Formiddagen; vi blev da en Brig var, der var paa vor Luvbov, og som stiledede mod os og straks skød efter os, kom derefter til Luvart af os og bordede os straks med en Slup og tog Kommandoen fra os. Jeg og Styrmanden maatte følge med om Bord paa Briggen, der hed „Rower“, Kaptejn A. M. Vicar. Vi havde da Bovjerg Ø. til S. for os. Vore Matroser blev om Bord og maatte følge med til Leith i Skotland. Vi andre to blev paa Briggen til 7. Oktober, da vi kom paa Leiths Red og derfra i Prison i Skotland 10. s. M.“

Skipperen blev i Prisonen i Greenlow i Skotland til 4. April 1811, da han og Mandskabet blev transporteret til Chatam Prison i England, hvortil de ankom 12. s. M. Kort efter forsvandt Matrosen, Jens H. Lydom, uden at man senere hørte noget til ham. Skipper Jensen og Styrmanden blev i samme Prison til 24. December 1813, da Skipperen kom paa Parole i Reading. Styrmanden blev tilbage, men døde kort efter. I Reading blev Skipperen til 3. Juni 1814, da han blev frigiven som Følge af Fredsslutningen. Rejste saa til London, og kom med et Skib til Husum 18. s. M., og var hjemme paa Fanø 26. s. M. efter 4½ Aars Fangenskab.

Mads Søren Jessen (omkommen 1824, 45 Aar) afgik 29. September 1813 med sit Kufskib, „Fru Regina Lybecker“, fra Tønder Ladeplads med en Ladning Kornvarer bestemt for Norge. Paa Grund af Stormvejr laa han ved List til 20. Oktober, da han gik til Søs, men blev samme Dag taget af Englænderne. Herom hedder det i hans Dagbog:

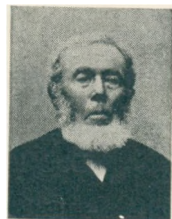
Nordby Sejlskibsførere.

Morten N. Winther.
Død 1916, 74 Aar.
Jernbk. Serapis m. fl.

Morten A. Warrer.
Død 29. Dec. 1921, 81 Aar.
Skbg. Anne Cathrine.

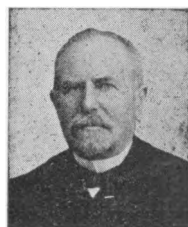
Niels M. Winther.
Død 11. Nov. 1901,
89 Aar.
Gal. Mette Claudiane.

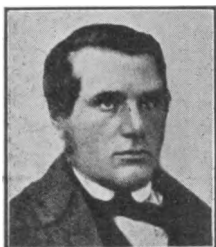
Niels M. Winther.
Født 22. Feb. 1873.
Jernbk. Serapis.

Peder Lassen Winther.
Død 13. Okt. 1917, 63 Aar.
Jernbk. Prinsesse Marie
m. fl.

P. N. Winther.
R. a. D.
Æresmedl. af Nordby
Skibsrederf.
Død 25. Juli 1920, 79 Aar.
Brig Gylding m. fl.

Niels P Svarrer.
Forulykket 1866, 41 Aar.
Sk. Cathrine.

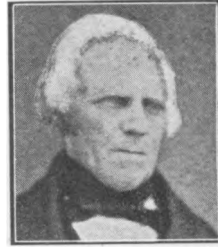
Søren A. Winther.
Død 16. Feb. 1924,
80 Aar.
Æresmedl. af Nordby
Skibsrederf.
3 m. Sk. Amete m. fl.

Hans Nielsen.
Død i Maccarsar 22. Dec.
1878, 38 Aar.
Brig Fanø.

Niels Jessen Pedersen.
Død 19. Juli 1894,
46 Aar.
Gal. Bernhard.

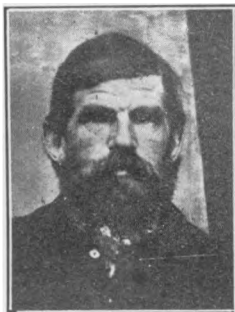
Peder M. Pedersen.
Død 20. Jan. 1887,
82 Aar.
Gal. Enigheden.

„Den 20. Oktober om Morgenen gik vi med en god Sydøst-
vind til Søs. Vi styrede N. V. til om Eftermiddagen, da Ku-
lingen tiltog af Øst. Satte nu ret N., og fik da en Sejler i Ø.
N. Ø. i Sigte, som syntes at styre mod os. Vi antog den for et
Skib, der kom fra Fanø og skulde til Norge. ½ Time efter
kom det nærmere og paa én Gang forandrede Kurs og styrede
lige ned paa os med forcerede Sejl. Vi forandrede straks Kurs
til V. med forcerede Sejl og gjorde alt for at undgaa det fjendt-
lige Skib. Da han kom nærmere saa vi, at det var en armeret
Kutterbrig, men vi havde godt Haab om ved Hjælp af Nattens
Komme at undløbe ham. Kl. 6½ om Aftenen kunde vi næppe se
ham, og vi forandrede vores Kurs til Nord og mente at skære
ham afsides forbi. Kl. 7 blev det noget klarere i Luften, og vi
kunde nu se, at han styrede lige paa os, og at han var os meget
nærmere. Vi forandrede straks igen vores Kurs til Vest og V.
S. V. og forcerede Farten, hvad mulig var for at undgaa ham; lidt
derefter fyrede han efter os, men vi vedblev vores Kurs til Kl.
8½, da vi var under hans Skud; han skød endnu nogle Skud,
tørend vi opgav Forcingen, men da hans Kanonkugler gik
tværs over Skibet, saa vi os nødsaget til at overgive os. Kutter-
briggen sendte straks 14 Mand om Bord til os og tog Komman-
doen fra os samt vore Skibspapirer. De Engelske tog derpaa
vort Skib paa Slæb og satte en Prisemester og 2 Mand om Bord.
Vi laa nu saaledes med forskellige Vinde og differerende Kurser
til den 24., da han bragte os til Ankers ved Helgoland. Dagen
efter blev vi taget i Land med al vores Tøj, og Skibet blev losset.
Vort Rederi købte derefter Skibet, og 2. November kom vi igen
om Bord og gjorde alt i Stand, hvad de Engelske havde spoleret,

Sønderho Sejlskibsførere.

Niels Andersen.
Død 9. Dec. 1895, 69 Aar.
Sk. Karen m. fl.

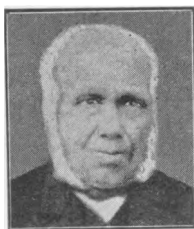
Jens Anthonisen.
Død 23. Avg. 1880,
48 Aar.
Sk. Fortuna.

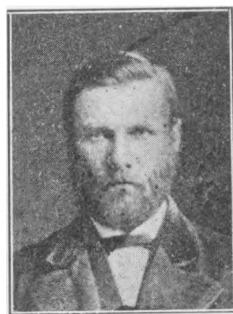
Jens Jessen Anthonisen.
Forulykket 13. Juni 1867,
50 Aar.
Sk. Mette.

Niels H. Anthonisen
Død 1927, 78 Aar.
Brig Birgitte Gjoe m. fl.

Niels H. Anthonisen.
Død 9. Jan. 1881, 83 Aar.
Sk. Lene m. fl.

Søren N. Anthonisen.
Forulykket 1876, 33 Aar.
Sk. Maric.

Hans C. Berg.
Død 30. Dec. 1881, 66 Aar.
Bark Ema m. fl.

Hans Brinch.
Død i Brasilien 27. Jan.
1892, 29 Aar.
Bark Imperieuse m. fl.

Carl H. Berg.
Død 28. April 1932.
76 Aar.
Reserveløjtnant.
Bark Ema m. fl.

og den 3. s. M. var vi sejlklar til at gaa til Varel og søge Fragt. Kl. 10 gik vi til Ankers dér, men vi kunde ingen Fragt faa og ingen Kredit, og maatte derfor sejle ledig hjem efter."

Jes Nielsen Jessen (død 4. Februar 1843, 54 Aar) blev med sin Jagt „Haabet“ paa Overrejsen til Norge opbragt 26. April 1810 og Skib og Ladning beslaglagt; og i 1812 tabte han paa samme Vis i Maj Everten „Anne Johanne“. Dette Skib blev ført til England, hvor han blev i Fangenskab $\frac{1}{2}$ Aars Tid.

Anthonis Jørgensen (omkommen 14. Oktober 1824, 45 Aar) afgik 6. Marts 1810 fra Fanø med sit Skib, Galeasen „Anne Mette Cathrine“, med en Ladning Korn for Regning Købmand Jørgen Tranberg af Varde til Norge, men allerede Dagen efter blev han opbragt af Englænderne, hvorom han ved Fanøs Birke-ting afgiver følgende Forklaring:

„Den 7. Marts om Morgenen fik vi en Sejler at se forude i Læ, og da vi troede, at det var Fjenden, satte vi til efter Land, men Vinden var saa østlig, at vi paa ingen Maade kunde undgaa ham. Kl. 9 om Morgenen skød han efter os, saa vi da var nødsaget til at brase op og bie efter ham. Han kom straks om Bord til os i sin Baad med 6 Mand og hentede mig og Andrew Schouboe, som var med mig som Købmand, om Bord paa den engelske Kutterbrig og overhalede vores Papirer. I samme Tid vi var der om Bord, kom et andet fjendtligt Skib og satte til min Galease og besatte den med 5 Mand af de Engelske og tog alle mine Folk om Bord, og da jeg og Hr. Schouboe havde afleveret vore Papirer, blev vi satte tilbage i Galeasen og skulde følge med til England. Vi var da 10 Mile vest ude af Bovbjerg. Den 16. Marts blev vi indbragt til Yarmouth. Hr. Schouboe kom straks om Bord i Vagtskibet, hvor han forblev i 8 Dage, da han saa blev frigiven og kom i Land. Vi kom derefter begge i Forhør, men da vi ikke kunde befri os for noget, blev vort Skib med Ladning kondemneret, og vi blev fri af Prisonen og fik Til-ladelse til at rejse hjem, men alle vore Folk sidder den Dag endnu i Fangenskab.“ (24. Februar 1813, da han afgav denne Forklaring til Retten paa Fanø).

Niels P. Larsen (død 1824, 52 Aar) havde i Aaret 1811 med sit Skib, „Anne Cecilie“, været i Norge med Korn for kgl. Regning; paa Hjemrejsen med Ballast blev det opbragt af Fjenden.

Skibet var forinden Afrejsen blevet takseret til 3000 Rdl. Kur. og assureret med Ladningen. Denne Sum synes det at have

Sønderho Sejlskibsførere.

Hans P. Brinch.
Død 18. Maj 1891, 43 Aar.
Brig Ane m. fl.

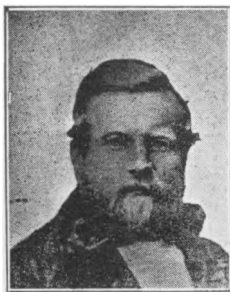
Jes P. Brinch.
Død 9. Okt. 1905, 85 Aar.
Gal. Aurora m. fl.

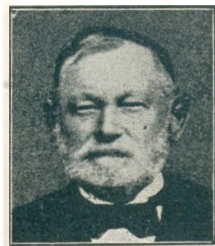
L. F. Brinch.
Død i Kjbh. 15. Juni 1931,
70 Aar.
Staalbk. Martha m. fl.

Mads Math. Brinch.
Forulykket 1888, 55 Aar.
Skbg. Esbjerg m. fl.

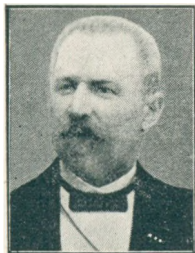
Mikkel J. Brinch.
Forulykket 29. Dec. 1879,
52 Aar.
Sk. Anna Louise m. fl.

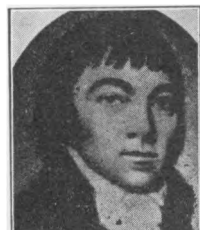
Niels H. Brinch.
Død 22. Okt. 1915, 83 Aar.
Skbg. Nielsine m. fl.

N. Th. Brinch.
Født 7. Maj 1867.
Bark Hans m. fl.

Peder Brinch.
Død i Esbjerg 20. Dec.
1908, 67 Aar.
Bankdirektør. R. D.
Brig Ane m. fl.

Peder H. Brinch.
Død 10. Maj 1826, 59 Aar.
Brig St. Peder m. fl.

været vanskeligt at faa udbetalt, formodentlig fordi der opstod Tvivl om, Skibet ogsaa var assureret som ballastet, og Assuranceancen muligt derfor ikke dækkede selve Skibet. Han indsendte gentagende Gange forgæves Ansøgning om Udbetaling af Taksationssummen, og under 6. Oktober 1812 giver Birkedommer Nørup ham den Erklæring, „at Andrageren ved denne Ulykke er en ruineret Mand og maa leve i Armod med Kone og Børn, og efter Forhøret ikke kan udfinde, at han har forsømt noget for at undgaa Opbringelse.“

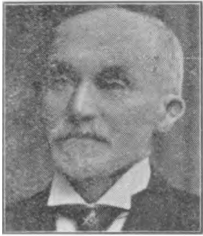
Han fik dog senere nogen Erstatning, men i tildels værdiløse Pengesedler som Følge af Statsbankerotten 1813.

Hans Peder Madsen (død 20. Juni 1856, 81 Aar) afgik med sit Skib, Galeasen „Cathrine Kirstine“, 26. Juli 1807, „da man endnu ikke tænkte paa Krig med England, under Befragtning med en Ladning Korn fra Tønder til London, hvor han den 15. Avgust ogsaa indtraf, blev udlosset den 25. s. M., men Skibet lagt under Embargo, samt Skibspapirerne den 3. September ham fratagen og han med Mandskabet den 12. November gjort til Krigsfanger. Saaledes mistede han ganske Skibet og dets Tilbehør og maatte udholde over 2 Aars Fangenskab — blev fritgivet 25. Oktober 1809 — uden i nogen Maade at faa mere end 114 Pund, som den engelske Konge efter foregaaende Ansøgning tilstod ham til Underholdning for ham og Mandskabet, Penge gik til Underholdning og Hjemsendelse saanær som 57 Mark danske Kur., som han havde i Behold. Han er saaledes ved dette Uheld berøvet baade Skib og Levebrød, og da Skibet ikke var forsikret enten for Søskade eller Opbringelse, kan han ikke vente nogen Godtgørelse derfor eller ser sig i Stand til igen at faa eget Skib at føre. Denne Forklaring bekræfter han nu med Lovens Ed og opholdne Fingre,“ staar der i Fanø Birks Søprotestprotokol under 4. April 1812, da han vil forsøge at faa nogen Godtgørelse fra Regeringen.

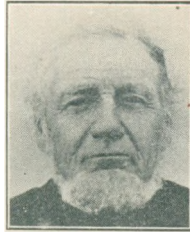
Sonnish Madsen (død 7. Oktober 1865, 80 Aar) afgik fra Christianssand 8. November 1809 som Fører af Sluppen „Haaßbet“, der var lastet med Tran og Skind til Husum, paa hvilken Rejse han blev jaget af en fjendtlig Kaper, hvorom det hedder i hans Dagbog:

„Den 9. November, Vinden Ø. t. N. med stiv Kuling og klar Luft; om Eftermiddagen tog Kulingen mere til med overtrækkende Luft. Kl. 3½ Lods om Bord og resolverede vi os til

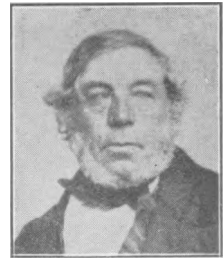
Sønderho Sejlskibsførere.

P. Math. Brinch.
Død i Esbjerg 25. Febr.
1917, 73 Aar.
Bark Imperieuse m. fl.

P. P. Brinch.
Død i Esbjerg 21. April
1899, 82 Aar.
Sk. Sophie m. fl.

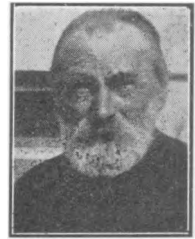
S. L. Brinch.
Død 8. Juni 1868,
70 Aar.
Gal. Anne m. fl.

S. P. Brinch.
Død 21. Febr. 1890,
75 Aar.
Sk. Haabet m. fl.

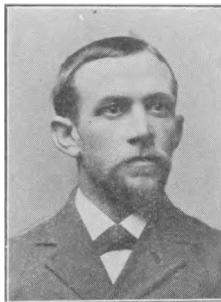
S. P. Brinch.
Død 9. Maj 1934, 74 Aar.
Jernbk. Killena.

Th. H. Brinch.
Død 8. Jan. 1915, 75 Aar.
Jernbk. Hans m. fl.

Jeppe Carstensen.
Død 11. Avg. 1918,
55 Aar.
Jernbk. Helene.

Hans Christiansen.
Født 19. Jan. 1868.
Jernbk. Fides m. fl.

P. Gr. Carstensen.
Død 1. April 1885,
74 Aar.
Sk. Ane Marie m. fl.

i Guds Navn at gaa til Søs. Kl. 4 kvitteredes Lodsens, og vi satte Kursen S. t. Ø. med stiv Bramsejls Kuling, og det gik saaledes fort til Kl. 5½, da vi blev et fjendtligt Fartøj var, som jagede stærkt paa os og tillige afgav adskillige Skud, saa vi i største Hast maatte vende ind til Landet med forcerede Sejl. Da Mørket faldt paa og intet mistænkeligt observeredes, halsede vi fra Land og satte samme Kurs med stiv Kuling og Hagelbyger. Vi prøvede Pumpen og maatte have 400 Slag, saa Skibet var blevet betydeligt læk med den svære forcerede Sejlads, saa Pumpen maatte for det meste bestandig gaa, og gik saaledes fort med stiv Kuling Natten over."

Den 10. indkom han i Sønderho Havn, hvor han maatte losse Skibet.

Jens Jessen Mathiasen (død 1821, 35 Aar) laa ved Krigens Udbrud i London 1807 med sit Skib, „Fru Cathrine“. Skibet blev beslaglagt, og han forblev i Fangenskab til 24. Oktober 1809. I Februar 1813 er han med sit Skib, „Fru Marie“, undervejs til Norge med en Ladning Fødevarer, men blev den 10. s. M. opbragt af en engelsk Kaper, der førte ham og hans Skib til England, men undervejs forliste Skibet. Han maatte nu anden Gang i Fangenskab, hvor han blev til 2. Juni 1814.

Hans Hansen Munch (død 1825, 47 Aar) blev den 7. September 1809 med sit Skib, „Haabets Anker“, opbragt i Nordsoen af den engelske Kutterbrig „Rower“, Kaptajn Alexander Mai Wiker. Skibet blev taget med til England som Prise, mens Skipper og Mandskab blev landsat paa den jyske Kyst.

Jes Nielsen (død 1825, 50 Aar) Fører af det kgl. Færøiske og Grønlandske Handelskompagnis Skib „Maria Cathrine“ blev paa Overrejsen til Færøerne opbragt 16. Juli 1813, og Skib og Ladning beslaglagt. Han havde paa samme Vis mistet Galeasen „Anne Marie“ i 1809.

Nis Nielsen Nissen (omkom paa Havet 1830, 67 Aar) var paa Rejse til Færøerne med sit Skib, Galeasen „Fredens Forsvar“, da Krigen udbrød. Han blev opbragt 10. September 1807 og ført til London, hvor Skib og Ladning blev ham frataget og selv forblev han og Sønnen, Niels Nissen, i Fangenskab til 25. Oktober 1809.

Da han ikke havde forsikret for Opbringelse, led han et betydeligt Tab.

Niels Hansen Olsen (død 21. Maj 1840, 57 Aar) afgik 27.

Sønderho Sejlskibsførere.

Jens Christiansen ældre.
Død 30. Jan. 1915,
87 Aar.
Sk. Fredericia.

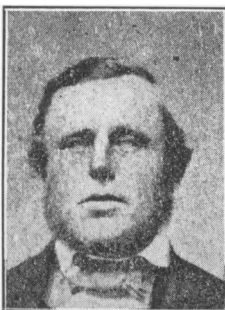
Mikkel Christiansen.
Forulykket 2. Sept. 1884,
54 Aar.
Sk. Anne Louise m. fl.

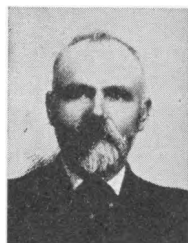
Jens Christiansen yngre.
Død i Kolding 28. Sept.
1917, 82 Aar.
Sk. Anne Louise m. fl.

Hans Th. Fischer.
Død i Sept. 1934, 71 Aar.
3 m. Jernsk. Elisabetha
m. fl.

Mikkel I. Fischer.
Død 12. Febr. 1864,
42 Aar.
Sk. Plutus m. fl.

Niels H. Fischer.
Død 2. Nov. 1910, 63 Aar.
Sk. Otto m. fl.

Søren A. Fischer.
Død 9. Jan. 1917, 76 Aar.
3 m. Jernsk. Elisabetha
m. fl.

Th. Brinch Fischer.
Forulykket 1912, 44 Aar.
Staalbk. Martha.

M. N. Frandsen.
Forulykket 1875, 50 Aar.
Sk. Valdemar.

December 1811 med sit Skib Jagten „Fru Anne“ fra Sønderho lastet med Korn, bestemt for Bergen, men blev 2 Dage efter opbragt af Englænderne, hvorom det hedder i hans Dagbog:

„Den 29. December om Morgenen Kl. 6 fik vi Skib i Sigte i S. Ø., og vi lagde da nord over, men vi befrygtede da med det samme, at det var Fjenden, vi resolverede med det samme at sætte Fokken til for at løbe fra ham. Det blæste helt haardt med Sne og Hagelbyger. Vi kunde se Skibet bag ude, som var et Koffardiskib. Kl. 8 sprang Vinden Ø. N. Ø. med Byger; vi halsede med det samme for de Vind om og lagde Bagbords Hals til, vi kunde sejle S. Ø. og S. Ø. til S., dog det blæste haardt. Efter Gisning var vi 10 Mile V. N. V. ud af Bovbjerg til sønder Kant paa Revet paa 26½ Favne Vand. Kl. 10 kom der et Skib i Sigte N. Ø. af os, som gik Vest paa; befrygtede, at det var Fjenden og resolverede med det samme at sætte Kursen Syd paa i Mening at undfly, men det blev forgæves. Han satte straks lige paa os, og Kl. 11 skød han paa os, og formedelst Oversusen af Kugler maatte vi lægge bi. Han satte sin Slup ud og kom om Bord til os og fordrede at faa Skibspapirerne at se og forlangte at opbringe os til England. Vores Jagt blev besat med en Prisenester og 3 Matrosør. Styrmanden og Drengen kom om Bord paa den engelske Fregat, „Rosa“ kaldet, Kaptajn Thomas Mansel. Skipper Olsen blev om Bord paa Jagten, der satte Kursen efter Hull.“

Her ankom Jagten den 12. Januar, og Skipperen forblev i Fangenskab til 19. Februar, da han blev frigivet og kom med et svensk Skib til Christianssand og derfra hjem, hvor han ankom 3. Marts. Styrmanden Calle Nielsen Dækker og Drengen Hans H. Olsen blev nogle Dage efter under Norge sat over paa en dansk Galeas, der førte dem til Kjøbenhavn.

Niels Hansen Møller (død 1837, 56 Aar), laa ved Krigens Udbrud i Bordeaux med sit Skib Gal. „Fru Cecilie“. Han turde ikke for Faren ved Opbringelse afsejle derfra, men rejste selv hjem. Skibet blev liggende og blev tilsidst aldeles ødelagt. Han fik da et mindre Skib „Jomfru Marie“, som han var saa uheldig at miste ved Opbringning 24. Juni 1809.

Sonnich Jensen Møller, Ejer af Galeasen „Emanuel“ lod dette Skib befragte i 1809 til Norge med Korn. Skibet, der førtes af Søren H. Fischer (død 1836, 53 Aar) udgik fra Hjerting 16. April, men var saa uheldig at blive opbragt af en engelsk Brig 2

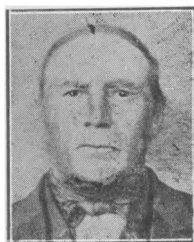
Sønderho Sejlskibsførere.

Hans Frederiksen.
Født 13. Nov. 1867.
3 m. Sk. Agda af Esbjerg
m. fl.

Hans H. Frederiksen.
Død i Afrika 1884,
48 Aar.
Sk. Karen m. fl.

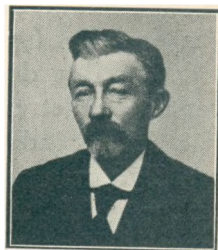
Hans J. Frederiksen.
Død 18. Maj 1878,
70 Aar.
Gal. Patrioten m. fl.

P. Frederiksen.
Død i Jerne 6. Jan. 1923,
71 Aar.
Sk. Karen.

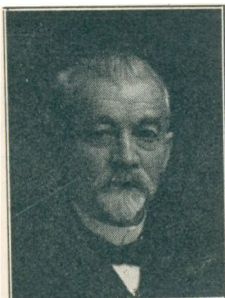
Jes S. Frederiksen.
Død i Juni 1923, 75 Aar.
Dbmd.
Preusisk Kroneorden.
Sk. Karen.

Hans P. Hansen.
Død 18. Dec. 1927, 65 Aar.
Bark Embla m. fl.

Hans Hansen.
Død 26. Maj 1934, 79 Aar.
Skbg. Anne Marie.

Niels Hansen.
Død i Esbjerg 20. Marts
1922, 75 Aar.
Bark Christine m. fl.

Søren Hansen.
Død i Königsberg 1866,
32 Aar.
Gal. Hertha.

Dage efter. Den tog Skipper og Mandskab med til England. Styrmanden, der var fra Stavanger, blev frigivet en Maanedstid efter og kom da til Christianssand, hvor han traf Hans Nielsen Dækker og Calle Jensen Berg fra Sønderho, hvem han fortalte, hvorledes Opbringningen var foregaaet. Hjemkommen til Fanø afgiver de 2 Mand Forklaring for Retten om, hvad Styrmanden havde meddelt dem. De forklarer som følger:

„Da Skibet „Emanuel“ var tilladet med 700 Tdr. Kgl. Magasin Korn at føre til Christianssand, og Skipperen, Søren H. Fischer Dagen før Afrejsen blev tilholdt ikke at gøre Rejsen den jyske Kyst for nær, men gaa med nogle Mile fra Landet an paa Norge vest for Lindenæs, fik 16. April en strygende sydlig Vind at gaa til Søs med og holdt undervejs den befalede Kurs efter rettelig, hvor heller ingen Hindringer mødte, indtil de den 18. April fik Listerland at se, da kom der et Fregatskib sættende paa dem, det fyrede skarpe Skud paa dem, saa Kuglerne strejfede omkring dem, vilde desuagtet ikke overgive sig, idet man ventede til det yderste at kunne opsejle Land, men med sin hurtige Sejlads indhentede han dem snart, og med sin Sluppe tog han Skipperen og Matrosen Niels Bertelsen fra Borde til Fregatten og derefter besatte „Emanuel“ med engelsk Kommando, hvorefter Fregatten forlod dem og tog en anden Kurs. Alt dette blev set fra Lodshavn, og da Fregatten var af Sigte og intet derfra at befrygte, kom en norsk Kaper fra Lodshavn og bemægtigede sig „Emanuel“, og med Forcing af Sejl sattes Kurs efter Land; imidlertid kom en Orlogsbrig øster fra, som vilde og kunde afskære den fra Land, hvad ej var at undgaa.

Den norske Kaper ansaa det nu rigtigst at tage Flugten, men forinden spolerede de ved Kapning baade Master og de staaende Redskaber, vilde ogsaa have hugget Hul paa Skibet for at sænke det, men dertil blev ej Tid. Den norske Kaper forlod derefter Skibet i saadan Tilstand, men tog Styrmand og Drengen med sig. Fjenden tog derefter Skibet og stak til Søs dermed; man vidste ikke, hvor det siden blev af.

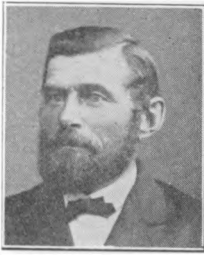
Dette er Styrmandens hele Forklaring om „Emanuel“s Attaque og Opbringelse, som vi edelig og uden Partiskhed kan bekræfte.

Sønderho, 22. Maj 1809.

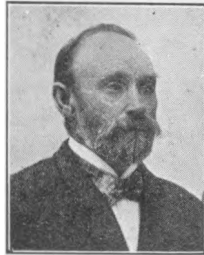
Hans N. Dækker.

Calle J. Berg.“

Sønderho Sejlskibsførere.

P. N. Harbye.
Forulykket 1888, 54 Aar.
Sk. Union m. fl.

Th. S. Hansen.
Død 3. Juni 1928,
78 Aar.
Jernbk. Killena m. fl.

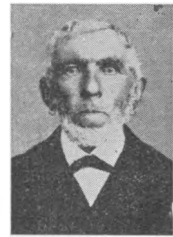
Søren Hansen.
Død 5. Dec. 1912, 64 Aar.
Jernbk. Bertha m. fl.

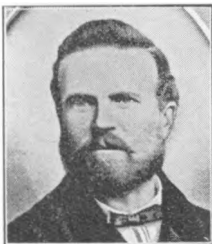
Jens L. Harreby.
Forulykket 1882, 30 Aar.
Brig Anne Marie.

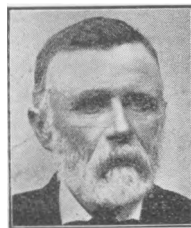
Laurids Harreby.
Født 13. Sept. 1861
Jernbk. Cingalese m. fl.

Poul P. Harreby.
Død 26. Jan. 1904,
89 Aar.
Sk. Abba m. fl.

Peder H. Harreby.
Død 18. Juli 1877,
40 Aar.
Skbg. Marie.

Søren L. Harreby.
Død 24. Nov. 1913,
71 Aar.
Jernbk. Elisabeth m. fl.

Niels Ibsen.
Forulykket 1899, 40 Aar.
Jernbk. Henny.

Skipper Søren H. Fischer hjemkom først i Februar 1814 efter 5 Aars Fangenskab; heraf havde han udstaaet 14 Maaneders strengt Fængsel.

Hans Jepsen Pedersen (død 3. November 1824, 47 Aar) gik med sit Skib, Galeasen „Emanuel“, fra Arendal 20. Marts 1808 med adskillige tilladelige Varer, bestemt for Husum. Paa Rejsen blev opbragt af Englænderne; ifølge hans Dagbog skete det saaledes:

„Den 30. Marts om Morgenen Kl. 6, som det blev Dag, havde vi en engelsk Fregat, „Melphomene“, Kaptajn Parker, i en liden Afstand fra os; han satte straks Sluppen ud og kom om Bord til os, gjorde os til Prise og bragte os efter 3 Dages Forløb til Shields i England.“

Skib og Ladning blev kondemneret og solgt ved Avktion som god Prise. Han og Styrmanden, Hans Nielsen Uldahl, blev frigivet i Anledning af den engelske Jubelfest 25. Oktober 1809 og af et engelsk Fartøj ført til en holstensk Havn, hvorfra de hjemkom i Midten af December.

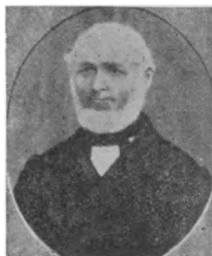
Hans Jørgensen Schmidt (død 3. November 1824, 50 Aar) afgang fra Sønderho 17. September 1813 med sit Skib, Slup „Sophia og Maria“, for med en Ladning Korn og Fedevarer at gaa til Bergen. Han blev opbragt af Englænderne Dagen efter som meddelt i Skibsjournalen:

„Den 18. September. Paa Hundevagten flov Kuling, Dagvagten ligesaa. Ved Solens Opgang fik vi en Brig at se til Luavart, styrende ned paa os. Vi var efter Gisning 10 Mile fra Land. Vi vendte straks ad Land til, da vi befrygtede, det var et fjendtligt Skib, og gjorde vores bedste for at undløbe, men forgæves. Kl. 8 var den paa Siden af os og skød 2 Skud; maatte derfor dreje under. Han kom nu med sin Baad om Bord med 8 Mand og tog os fra Borde, besatte Skibet med 3 Mand og 1 Officer og styrede med det samme ad Helgoland til.“

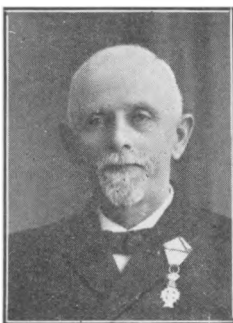
Skibet blev dér straks udlosset. Ladning og Skib solgt ved offentlig Avktion 24. s. M. Skibet købtes af Skipper Schmidt og Medredere, og de vendte straks tilbage til Sønderho. Schmidt var i 1809 Fører af Galeasen „Thomine Charlotte“ af Randers, hvilket Skib ogsaa blev opbragt 24. Januar 1809.

Niels Nielsen Thomsen (død 1818, 45 Aar) afgang 14. Oktober 1813 fra Bergen med sit Skib, Jagt „Venus“, med en Ladning Tran, bestemt for Aalborg, Ringkøbing eller Fanø, hvor

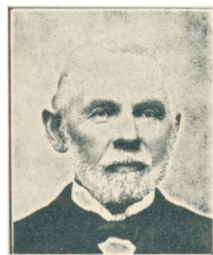
Sønderho Sejlskibsførere.

Th. H. Ibsen.
Død 19. Dec. 1885, 69 Aar.
Gal. Concordia m. fl.

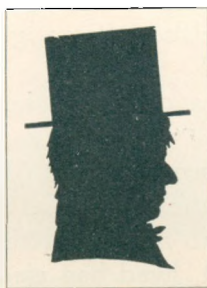
Søren H. Ibsen.
Død i Esbjerg 25. Sept.
1930, 79 Aar.
Lodsoldermand, R. D.
Sk. Marie.

Anthonis M. Jensen
Født 23. Nov. 1842.
Skbg. Johanne m. fl.

Hans Jensen.
Død 14 Juli 1923,
70 Aar.
Sk. Fortuna m. fl.

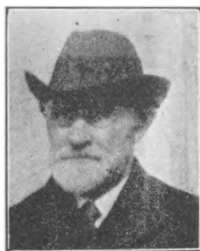
Hans P. Jensen.
Død 14. Nov. 1852, 77 Aar.
Gal. Anne Cathrine m fl.

Jens Jensen.
Født 3. Okt. 1879.
3 m. Sk. Starny m. fl.

Jens N. Jensen.
Død 16. Nov. 1904,
82 Aar.
Skbg. Anne Charlotte
m. fl.

Jes Poulsen Jensen.
Født 20. Sept. 1848.
Bark H. C. Berg m. fl.

Peder N. Jensen.
Død 1898, 89 Aar.
Sognefoged.
Sk. Mathilde m. fl.

han bedst kunde anløbe; herom beretter han til Øvrigheden paa Fanø 27. s. M.:

„Den 18. Oktober paa Dagvagten blæste det en stiv Kuling af N. V. med Hagelbyger. Kl. 8 fik vi en Sejler at se i N. V., som styrede lige paa os. Kl. 9 kunde vi skønne, at det var et armeret Skib, nemlig en Fregat, som var ca. 1½ Mil fra os. Vi stak Reberne ud af Storsejlet og Stafokken og satte Klefok til og forcerede Sejladsen alt, hvad vi kunde med Kurs S. S. Ø. Kl. 10 drejede han under Vinden og skød med Kanonkugler 3 Gange, som gik os agter om; jeg maatte altsaa dreje bi, og han bordede os straks med en Baad, eftersaa Papirerne og tog dem i Forvaring, tog mine 2 Mand fra Borde og besatte mit Skib med 5 Mand. Jeg forblev om Bord, og vi skulde bringes til Gøteborg. Ved Overgivelsen stod mit Bestik 14 à 15 Mil retvisende N. V. fra Bovbjerg, Lodskud paa ca. 40 Favne. Kom 24. ds. til Gøteborg, kom i Land med Prisemesteren og aflagde Forklaring for den derværende engelske Officer og Notarius. Skib og Ladning erklæret for Prise.“

Mandskabet blev paa den engelske Fregat, men Skipperen fik Lov at rejse hjem.

Skibsfører *Jens Nielsen Thomsen* (død 1. Juli 1846, 80 Aar) Fører af Everten „Dorthea“, opbragt og prisedømt i August 1807. Han og Mandskab forblev i Krigsfangenskab til 25. Oktober 1809. Mistede alt, hvad han ejede derved.

Mads Thomsen (død 12. Februar 1836, 62 Aar) gik fra Christianssand med sit Skib, Everten „Line Christine“, til Sønderho 4. September 1809 med en Ladning norske Produkter. Han blev paa denne Rejse opbragt af Englænderne og ført til London. Herom fortæller hans Dagbog:

„Den 4. September. Vinden Ø. N. Ø. med stiv Kuling. Var i Søn Kl. 4, satte vor Kurs S. S. V. Lod en Mand holde bestandig Udkig fra Stortoppen for at erfare, om Fjenden skulde være dér; da intet var at mærke, blev vi ved vores bestemte Kurs. Skibets Fart var 5½ Mil i Vagten. Kl. 8 sattes Vagten og en Mand til at holde Udkig, og saadan gik det Vagten over. Den 5. paa Hundevagten. Tyk Luft. Skibets Fart 5 Mil. Kl. 3 blev vi en Sejler var ikke langt fra os i N. N. V., som satte lige paa os. Vi fik straks vort Skib til Vinden for at undgaa ham, men da han mærkede dette, begyndte han at fyre paa os. Da vi var under hans Skudvidde, nødtes vi til at dreje under Vinden, da

Sønderho Sejlskibsførere.

Søren Jensen.
Forulykket 1872, 28 Aar.
Sk. Ellen.

Søren Madsen Jensen.
Forulykket 1892, 40 Aar.
Sk. Eleonora.

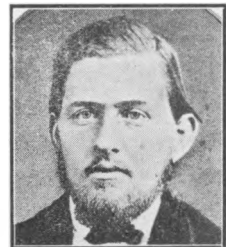
Jens N. Jepsen.
Død 31. Juli 1908, 67 Aar.
Sk. Lene m. fl.

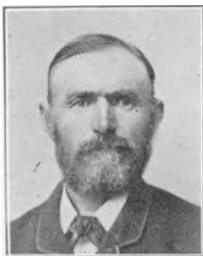
Hans N. Jerne.
Død i Esbjerg 1924,
73 Aar.
Skbg. Edelene.

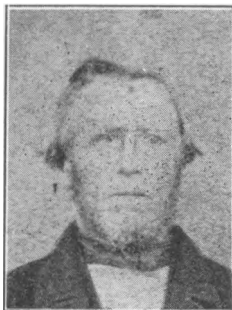
Niels Th. Jerne.
Forulykket 1874, 32 Aar.
Sk Hessiane.

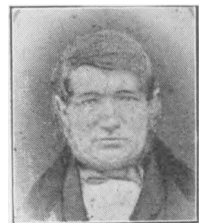
Niels Jessen Jerne.
Forulykket 1883, 33 Aar.
Skbg. Thomas Jerne.

Søren Th. Jerne.
Død i Kjbh. 7. Avg. 1925,
90 Aar.
Brig Anne Jørgiane.

Th. N. Jerne.
Død 2. Juli 1874,
64 Aar.
Sk. Hessiane m. fl.

Hans H. Jessen, ældre
Død 12. Juli 1877,
81 Aar.
Gal. Cathrine m. fl.

det ikke var os muligt at undslippe. Han sendte derpaa sin Sluppe hen til os og tog alle mine Dokumenter fra mig og tog mine Folk med sig og besatte vores Skib med Engelske. Kaperen hed „Aggresson“, Kaptajn John Watron. Vi var Distance Christianssand 16 Mile S. S. V. derfra eller ud af Bovbjerg 6 à 7 Mil i N. V. derfra. Skibet bragtes til London og dér beslaglagt.“

Han hjemkom fra Fangenskab først i Januar 1810. Styrmanden, Hans Jessen Sonnichsen, først i Juni 1814.

Hans Søren Thomsen, førende Everten „Fru Anna“, afgik fra Christianssand 22. November 1808 med en Ladning af Tran, Jern m. v., bestemt for Husum. Da han Dagen efter fik Jylland i Sigte og sejlede Syd paa langs Kysten med gunstig Vind, fik han en Sejler i Sigte forude til Luvart, „men kunde ej skønne, hvad Skib det var; kort efter saa vi ham forandre Kurs og satte lige efter os; vi fik derover Mistanke til ham og stillede derfor vor Kurs lige ind mod Landet for at undgaa ham derved. Ved Middagstid kunde vi klarlig se, at det var et Fregatskib, og efter hans Sejlds og Anstalter kunde vi fornemme, han vilde om Bord til os, men til vor Lykke stillede Vinden af, og vi maatte arbejde af alle Kræfter for at komme Stranden saa nær som mulig. Dette naaede vi ogsaa ved Bovbjerg, hvortil vi kom Kl. 3 slet Eftermiddag, og gik der til Ankers. Det blev paa samme Tid tyk og taaget, og vi var derved reddet.“

Niels Nielsen Thøgersen (død 21. Februar 1842, 60 Aar), Fører af Evert „Mette Dorthea“, opbragt 31. Oktober 1808 paa Rejse til Kristiania med Korn og indbragt til Gøteborg. Her fik han og Mandskabet sammen med S. H. Ibsen, der ogsaa var Fange, en Fisker overtalt til mod en Betaling af 65 Rdl. at hjælpe dem til Flugt, hvilket lykkedes, idet de paa Flugten blev optaget af et dansk Skib, der landsatte dem i Fladstrand (Frederikshavn) 11. November.

Den 1. November 1810 afgik han med sit Skib, „Cathrine Marie“, fra Christianssand med en Trælast, bestemt for Tønder. Allerede Dagen efter blev han opbragt af en engelsk Kaper og ført til Helgoland, hvor han ankom 6. s. M., og Skibet kondemneret. Han forblev der omtrent 14 Uger, i hvilken Tid Skib og Ladning blev solgt paa Avktion for kun 1550 Mark og købt af en Købmand dér paa Stedet, som overlod Skipperen Skibet for samme Beløb mod en Anvisning paa Amsterdam. Han fik der efter Lov til at gaa ballastet til Fanø. I 1813, den 7. Juli, blev han

Sønderho Sejlskibsførere.

Jes A. Jessen.
Død i Marseille 21. Okt.
1883, 31 Aar.
Brig Clara.

Hans H. Jessen yngre.
Forulykket 1860, 35 Aar.
Sk. Karen.

Niels H. Jessen.
Død i St. Petersborg 1859,
33 Aar.
Sk. Maria.

Jes N. Jessen ældre.
Død 27. Juli 1883,
72 Aar.
Sk. Anne m. fl.

Niels Calle Jessen.
Død i Skotland 5. Avg.
1875, 36 Aar.
Sk Anne.

Jes S. Jessen.
Forulykket 1899, 39 Aar.
Jernbk. Eliza.

Niels P. Jessen.
Født 27. Okt. 1846.
Sk. Anne.

Hans Johansen.
Død 19. Marts 1906,
86 Aar.
Gal. Anne.

Niels Møller Jørgensen.
Forulykket 13. Juni 1867,
38 Aar.
Gal. Karen Marie.

for tredje Gang opbragt, og Skib og Ladning blev da frataget ham.

Søren Nielsen Thøgersen (død 27. Marts 1823, 43 Aar), Fører af Galeasen „Haabet“, opbragt 11. September 1809. Han forblev i Krigsfangenskab til i Juni 1811. Mistede derved alt, hvad han ejede.

Jacob Nielsen Warrer, Sønderho (født i Nordby, død i Sønderho 1853, 75 Aar), Fører af Evert „Mette Claudiane“, opbragt 30. April 1812 og Skib og Ladning prisedømt.

Følelig Mangel paa Brødkorn i Krigsaarene.

Det var frygtelige Aar, Fanøboerne maatte gennemleve under Krigen. Der var Mangel paa alt, og i de sidste Aar af Krigen, da den gamle opsparede Kapital var forbrugt, havde man ikke noget at købe for. Den talrige Befolkning — omtrent dobbelt saa stor som Ribes og Vardes tilsammen — havde hidtil hentet sine Indtægter paa Havet. Dette blev de udelukket fra, da Krigen brød ud. Den var henvist til at leve af, hvad den kunde producere hjemme. Hver en lille Plet Jord mellem de sandfygende Klitter blev gravet af Kvinderne og tilsaaet. Gødning, fik Jorden kun lidt af, og Udbyttet blev derfor ringe. Fiskeriet, som afkastede en væsentlig Del af den Gødning, der brugtes — Hoved og Indvolde af Fisken — var betydelig indskrænket og gav derfor kun lidt Affald til Gødning. Der var derfor hvert Aar stor Mangel paa Brødkorn, en Mangel, der tiltog for hvert Aar, Krigen varede. Man forstaar egentlig godt, hvorfor Skipperne aldrig kunde udmaale deres Kornlaster — Kornet laa løst i Lasten — med samme Maal, som de indtog. Vel var der et naturligt Svind i Korn, der tidt henlaa Maaneder i Skibsrummene; men Svindet var dog ofte Ladningsmodtagerne for stort, og de mistænkte derfor Skipperne for Underslæb. Det var dog sikkert den bitre Nød i Hjemmet, der havde noget af Skylden for, at der blev „toldet“ af Ladningen.

Et lille Træk om Nøden den Gang har min Farmor fortalt mig. Hendes Far sad paa femte Aar i „Prison“ i England, kapret paa Overrejsen fra Norge til Fanø. Selv var hun født en Maaned efter, Faderen var blevet taget af Englænderne. Hun blev en Dag sammen med sin ældre Broder, den senere Skibsfører Hans Hansen Pedersen, død 1893, 87 Aar, sendt hen til den rige og med en stor Kornbeholdning forsynede Skipper Tho-

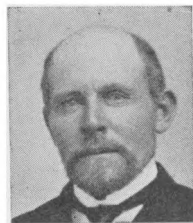
Sønderho Sejlskibsførere.

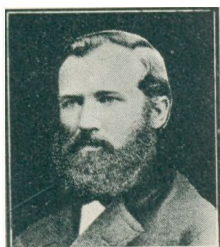
Peder Poul Jørgensen.
Død 24. Febr. 1916,
94 Aar.
Sk. Abclone Kirstine.

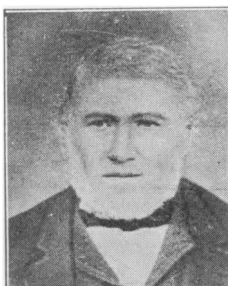
Anders Math. Knudsen.
Død 8. Febr. 1931,
82 Aar.
Jernbk. Lucayos m. fl.

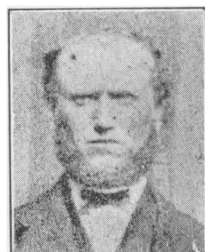
Sonnich Jørgensen.
Født 5. Febr. 1867.
Sk. Anne Charlotte.

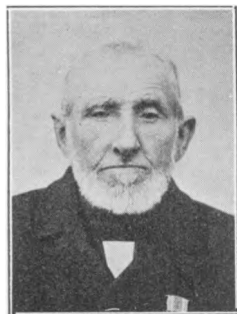
Jens Math. Knudsen.
Forulykket 29. Dec. 1879,
36 Aar.
Sk. Karen Bothilde.

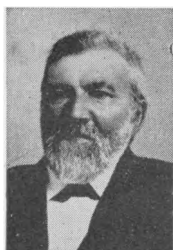
Math. J. Knudsen.
Død 12. Nov. 1891,
83 Aar.
Sk. Karen Bothilde m. fl.

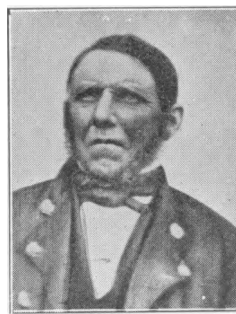
Jes S. Kromann.
Forulykket 1880, 47 Aar.
Sk. Sophie m. fl.

Anth. N. Kromann.
Død 2. Sept. 1910,
85 Aar.
Gal. Rasmus m. fl.

Jes Math. Knudsen.
Død 6. Maj 1924, 82 Aar.
Jernbk. Eliza m. fl.

Mads N. Kromann.
Død 21. Juli 1881, 70 Aar.
Sønderho Toldkrydser.

Skibsfører Morten Mathiasen, Sønderho, død 1823, 60 Aar, med sit Skib, Slup „Ellen Cathrine“. Billedet er fra 1807.

mas Foged med Bøn om at faa 1 Fjerding^s kar Rug paa Kredit, til Fiskeriet kom i Gang. Dette blev næg^tet. De havde hver^sken Brød eller Kartoff^ler hjemme og maatte derfor i flere Dage leve udelukkende af saltet Fisk. Saa var de saa heldige en Dag at fan^sge en Sælhund; det gav Kød i Huset. Saaledes led ikke alle^sne denne Familie Nød, men mange andre lige^ssaa i de Aar, Krigen varede.

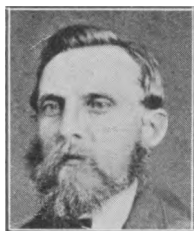
Her skal nu gengi^sves en Korrespondan^sce om Ansøgning til Kongen om at faa Korn udleveret til Brød. Samme illustrerer paa en sørgelig Maade den herskende Nød.

I April 1812 udgik der kgl. Ordre til in natura at levere et vist Kvantum Korn til de kongelige Magasiner og til Norges Providering. Vel nærmest ved en Fejltagelse kom der en saadⁿdan Udskrivningsordre til det kornfattige Fanø.

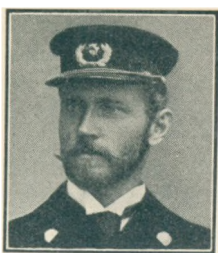
Beboerne indgiver da Ansøgning om at blive fritaget for denne Leverance, da de ikke har Korn nok til eget Behov. Paa denne Ansøgning erklærer Birkedommeren under 24. Maj følgende:

„Krigens Følger var paa denne Ø aldrig føleligere end nu. Søfarten — Indvaanernes Hovedernæringsvej — standsedes og kun faa har derved Lejligh^hed til at tjene noget. Fiskeriet f. A. mislykkedes, som man ikke lidet til^s skriver de mange Blankeneserfiskere (se 2. B. S. 152), der flokkede sig paa vor Kyst. Kornet steg til en her ukendt Pris og er nu ikke til at faa for

Sønderho Sejlskibsførere.

Niels Madsen Kromann.
Død 27. Marts 1896.
57 Aar.
Brig Familiens Haab.

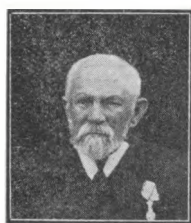
Niels S. Kromann.
Forulykket 2. Juli 1904,
44 Aar.
Jernbk. Ribe m. fl.

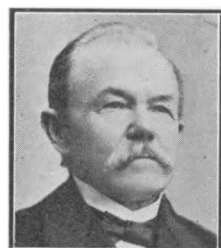
Niels N. Larsen.
Død 1. Dec. 1872, 58 Aar.
Jagt Spekulation.

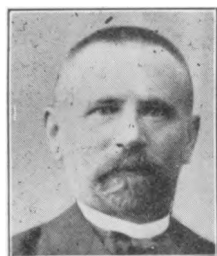
P. Calle Larsen.
Død 24 Juni 1914,
72 Aar.
Skbg. Brage m. fl.

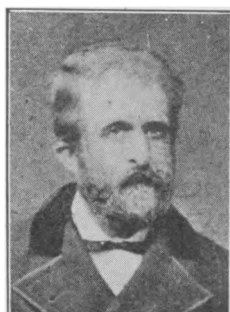
Jens H. Lydom.
Død 27. Nov. 1915,
84 Aar.
Dbmd.
Sk. Maren m. fl.

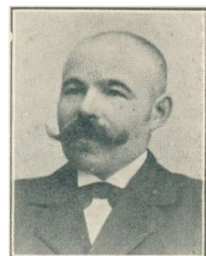
Laurids H. Lauridsen.
Død i Esbjerg 31. Marts
1934, 70 Aar.
Bark Glad m. fl.

S. Brinch Lydom.
Født 13. Sept. 1859.
Skbg. Mary.

Jeppe H. Madsen.
Død i Nykøbing F. 24.
Juli 1902, 72 Aar.
Brig Christiane m. fl.

Anthonis Madsen.
Død 22. Sept. 1927,
65 Aar.
Sk. Hejmdal af Thuro.

Penge — vanskeligt paa Fastlandet og her aldeles ikke, saa jeg gruer for en Fremtid her, jeg ikke tør nævne. Den Kornavl, som Øens mest sandige og sandføgne Marker aarlig yder os, udgør maaske ikke en Tiendel af denne absolutte Nødvendigheds Fødevarer, som til Indvaanernes Underholdning behøves. Besværligt og bekosteligt skal Resten søges paa Fastlandet, og Gud ved hvorledes og hvorfra mange vil faa Pengene dertil — naar endelig Korn for Penge kan faas. Alt nogen Tid stod jeg og flere i Begreb med at ville gennem Stiftet ansøge om at faa et Kvantum Korn af de kgl. Magasiner for en taalelig Pris overladt for at tildeles de trængende og fattige i begge Sogne, som mangler baade Penge og Kredit og dog skal fødes; men saalænge Udskeibningen var i Gang, har man troet, at sliq Velgerning ej kunde ventes.

Som det er med Korn, er det med Hø og Straa. For mange Tusinde Rigsdaler Hø maa aarlig købes og indføres fra Fastlandet....

Jeg er derfor beføjet at forene min Bøn med Andragerne, at dette maa ske."

Det synes ikke, at Beboernes Andragende er blevet bevilget; thi de indsender i November s. A. et fornyet Andragende om Befrielse. Paa dette Andragende erklærer Birkedommeren:

Det er mere end sørgeligt, at jeg nødes til at bevidne, at deri foredragne er den nøgne Sandhed. Over 2000 Mennesker her raaber om Brød og kan intet faa.

Landmanden vil ikke — jeg ved det af egen Erfaring! — sælge, enten fordi han ikke kan undvære noget fra hans egen Fornødenhed og den paa budte Leverance til Magasinerne eller og fordi, han spaar sig en Pris saa høj, som han endnu blues ved at forlange.

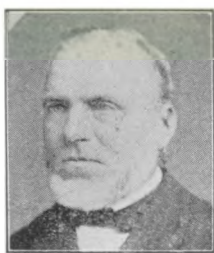
Det er grusomt at tænke, at hverken den fattige eller formuende dér kan faa Fal for Pengene. Øens Forfatning er da saa beklagende, at det, som meldt i Erklæringen, ikke engang er nogen Velgerning, at man maa forandre den udskrevne Kornsort til anden Sort, efterdi man aldeles intet har at levere. Jeg gyser for en Fremtid, naar Omstændighederne ikke forandres og formildes, som truer den største Del af Indvaanerne med Betelstaven.

Imidlertid for at gøre mit til at aftørre den Armes beføjede Taarer, vover jeg at bede Deres Højvelbaarenhed at indstille til Hans Maj. Kongen, om ikke denne Ø, som Krigen trykker saa meget, fordi deres bedste Skibe er røvet af Fjenden paa Rejser mellem Danmark og Norge, og hvis Fiskeri og i Aar er mislykket, allern. maa fritages for sliq Korn- og Fourage Leverance og i dets Sted at betale med Penge efter Kapiteltaksten eller anden taalelig Bestemmelse.

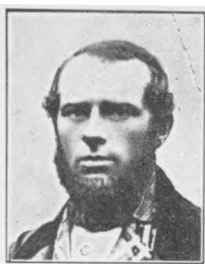
Frimodig anbefaler jeg med Varme denne de trængendes Sag til Deres Højvelbaarenheds højstformaende Indstilling til allernaadigst Bønhørelse."

Om den attraaede Begunstigelse opnaaedes, vides ikke; det er dog troligt, da Beboerne var aldeles ude af Stand til Ydelse af

Sønderho Sejlskibsførere.

Hans N. Mando.
Død 5. Avg. 1890,
68 Aar.
Sk. Anne Marie m. fl.

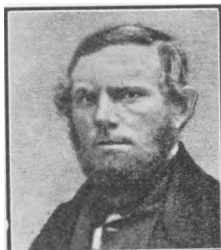
Jens Mathiasen.
Forulykket 3. Dec. 1867.
47 Aar.
Gal. Karen Marie.

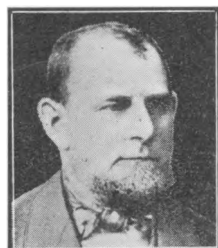
Math. J. Mathiasen.
Født 7. Marts 1855.
Sk. Camilla af Svendborg
m. fl.

Niels Mathiasen.
Død 28. Juni 1924,
78 Aar.
Sk. Anne Sophie m. fl.

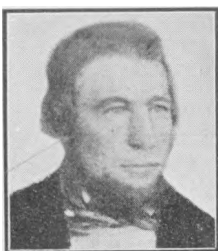
Sonnich Mathiasen.
Død i St. Petersborg
1871, 46 Aar.
Gal. Abelone.

Ingv. Woldsen Meinertz.
Død i London 23. Nov.
1886, 52 Aar.
Skbg. Anne Cathrine.

Søren Meinertz.
Død i Kjøbenhavn
15. Avg. 1923, 71 Aar.
Jernbk. Hoangho m. fl.

Jes S. Meinertz.
Forulykket 1876, 47 Aar.
Sk. Edel Cathrine.

Thomas Meinertz.
Død 3. Avg. 1881, 60 Aar.
Sk. Asma.

nogen Art Vare in natura. De ser sig tværtimod, grundet paa den yderste Nød, tvungen til at anmode om at faa Korn udleveret fra offentlige Magasiner. Et Brev derom er afsendt af P. H. Brinch, Sønderho. Det lyder saaledes:

Til Kongen!

Allerunderdanigst Promemoria.

Anno 1801 blev Øens Beboere paa Fanø og Sønderho enige om frivillig at forsvare Øen imod al fjendtligt Anfald, og som England truede Danmarks Rige med Krig, gjorde vi allerunderdanigst Ansøgning om KrigsAmmunition, som og blev os tilsendt 1807; da Krigen udbrød mellem Danmark og England blev os befalet af Øvrigheden at udvælge os en Anfører, som blev mig, *Peder H. Brinch*, over Batteriet og Korpset i Sønderho og i Nordby Sogn blev samme befalet, som og blev efterkommet. Samme Aar blev os tilsendt en Oberanfører, Kapt. v. Winckler i Søetaten — Øen har til nu forsvaret sig selv uden nogen Kasse — og som Øen var velsignet med Fartøjer saa har denne Krig nu næsten blottet os ved samme, dels blev enkelte rekvireret ved Krigens Udbrud og dels er nogle rekvireret med Kongelig Magasin Korn til Norge og da ved Fjenden bortrant, — saa at Øen er næsten saaledes, at den ene ikke kan hjælpe den anden, og især dette Sogn som har lidt mest, formedelst den havde de største og fleste Fartøjer. — Vi ansøger derfor her ved allerunderdanigst os allernaadigst maa forundes at faa vores til Føde fornøden Korn fra Ribe Amtstue imod at betale for Tønden dennes allernaadigst befalede Kapiteltakst. Thi som det lader sig mærke saa vil det være vanskeligt at faa og dertil dyrt, og den største Del af Sognene ikke straks har Pengene til at betale med, saa bliver der næsten intet at faa. Saa udbeder vi, at Amtsstuen efter Kapiteltakst maatte blive vores Brødkammer, som er det fornemste af vores Føde. Saa kunde Trangen afhjælpes ved Borgen, den ene for den anden og til befalende Tid blive betalt. Vores allerunderdanigste Ansøgning haabe og beder vi paa anført Grund os forundt.

Allerunderdanigst

Peder Hansen Brinch.

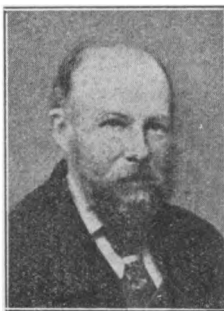
Sønderho paa Fanø, den 15. November 1812.

Birkedommeren erklærer herpaa:

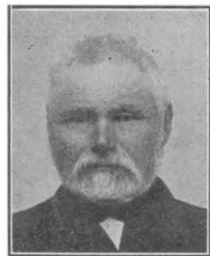
„Nøden driver mig til herved underdanigst at bede, at denne Velgerning snarest muligt maa vederfares os, efterdi Nøden og Trangen allerede er i saadan Grad forhaanden, at Indvaanerne gaar her i flokkevis og spørger efter Korn og klager for Brød. For Guds Skyld, bevaagne Herre og Konge, ræk disse halvfortvivlede Folk Haanden, medens det endnu er Tid. For Betalingen af det, Øen tilsiges, vil jeg indestaa, mere formaar jeg ikke. Men da der i Hjertring skal være Oplag, og da Vinteren nu synes at ville aldeles standse Udskibningen, saa indstilles om ikke derfra snarest maatte anvises 100 a 200 Tdr. Rug til Udlevering.“

Hans N. Mikkelsen.
Død 22. Sept. 1900, 74 Aar.
Sk. Anna.

Anth. J. Mikkelsen.
Død 17. Febr. 1891, 55 Aar.
Sk. Emanuel.

Jes Mikkelsen.
Død 7. April 1904, 71 Aar.
Skbg. Mary.

Jes N. Mikkelsen.
Død i Galipoli 10. April
1878, 33 Aar.
Skbg. Anne Marie.

Søren Mikkelsen.
Død i Holland 21. Maj
1894, 45 Aar.
Sk. Cito.

P. S. Mortensen.
Død i England 28. Nov.
1900, 52 Aar.
Bark Anna m. fl.

Hans P. Nielsen.
Død i Maj 1933, 77 Aar.
Sognefoged.
Bark Nordsøen af
Helsingør m. fl.

Hans Hansen Munch.
Forulykket 1825, 47 Aar.
Gal. Johanne Marie.

Jens Mikkelsen Nielsen.
Død i Esbjerg 4. Maj 1929,
65 Aar, Dbmd.
Gal. Ingeborg.

Der hengik dog over 1 Maaned, inden det ønskede Kvantum Rug blev anvist til Udlevering, idet det først skete den 2. Januar, da 100 Tdr. blev tilbudt til en Pris af 40 Rdl. K. (ca. 128 Kr.) pr. Td., hvilket dog kun var Halvdelen af Rugens Pris paa Markedet.

Dette Kvantum, der blev uddelt blandt de mest trængende, slog ikke længe til, og 23. Marts gentager Birkedommeren sine Bønner om mere Rug, „da Brødet deraf alt længe er spist. Selv den fattige nærer en vis rosværdig Undseelse, der hidtil gjorde, at han, der ikke vidste Raad til Betaling, ej turde melde sig om ny Hjælp. Dette er Aarsagen, at man tav saa længe. Jeg, som har gjort Anstalt til det modtages Betaling, skønt jeg endnu ikke her har modtaget en Skilling derfor, bør ende Værket og fremdeles føje Anstalt dér, hvor den Arme ikke kan, uagtet jeg daglig aparte maa yde min Skærv til den trængende. Og da man paany har opfordret mig, saa vover jeg herved underdanigst at bede om, at de sidste 100 Tdr. Rug ogsaa af Amtets Magasin maa anvises Øen, og at Henstanden med Pengene for samme eller dette, at det lovede Kvantum højgunstigst afdeltes i 2 Terminer, ikke maa virke nogen Forhøjelse i det forhen de fattige akkorderede 40 Rdl. pr. Tønde.

Det er ikke min, men flere Hundrede Trængendes Sag, jeg taler. Jeg beder derfor, at min Paatrængenhed ikke mistydes. Maaske er jeg — efter mit Kald — ikke den, der i dette Tilfælde burde tale først, men da maaske Trangen ligger min Dør nærmere, og jeg ikke mærker, nogen anden med Varme taler denne Sag, tror jeg det min Pligt at tale og virke, hvad jeg kan.

Jeg anbefaler derfor atter den arme!“

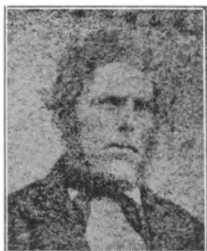
Paa dette Andragende fik han kun det Svar, at han skulde forsøge selv at opkøbe noget. „I den Anledning har jeg ladet mig underrette, om nogen havde Korn at sælge, men forgæves. — Naar altsaa de kgl. Magasiner ej maa aabnes for den fattige, vil han komme til — som ikke sjældent skal have været Tilfældet — at spise tør Fisk til fersk Fisk, saavidt han ej formaar at skaffe sig Brød.

Det er imidlertid en sørgelig Bekendelse i et med Korn ellers velsignet Land!“ skriver Birkedommeren 24. Maj til Stiftamtet.

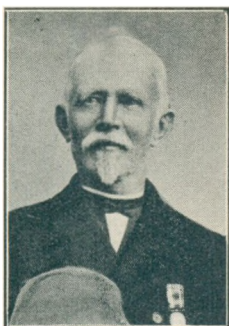
Stiftamtmanden erklærer ligeledes paa Ansøgningen:

Saavel deraf, som efter det Kendskab, jeg har om Øens Beskaffenhed, er jeg overbevist om, at der paa Øen ej kan avles

Sønderho Sejlskibsførere.

Jeppe Nielsen.
Forulykket 16. Juni 1867.
Sk. Amant m. fl.

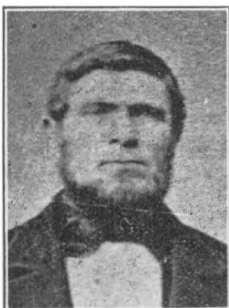
Johannes Nielsen.
Død 24. Maj 1918, 72 Aar.
Sk. Lene.

Niels Nielsen.
Forulykket i Nov. 1880,
42 Aar.
Skbg. Anne & Ellen.

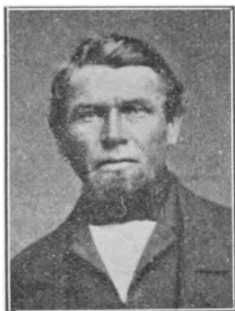
Niels Th. Nielsen.
Død 29. April 1878,
69 Aar.
Gal. Concordia.

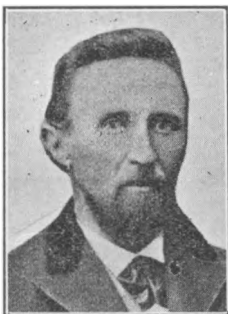
Jes N. Nissen.
Død 26. Juni 1884, 62 Aar.
Sk. Cito.

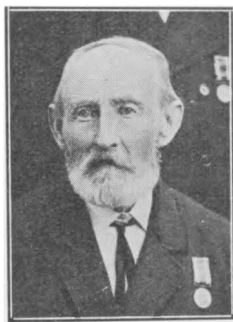
Søren Rask Nielsen.
Død 3. Febr. 1894, 42 Aar.
Jernbk. Henny.

Peder N. Nissen.
Død i Esbjerg 20. Maj
1907, 89 Aar.
Sk. Fides m. fl.

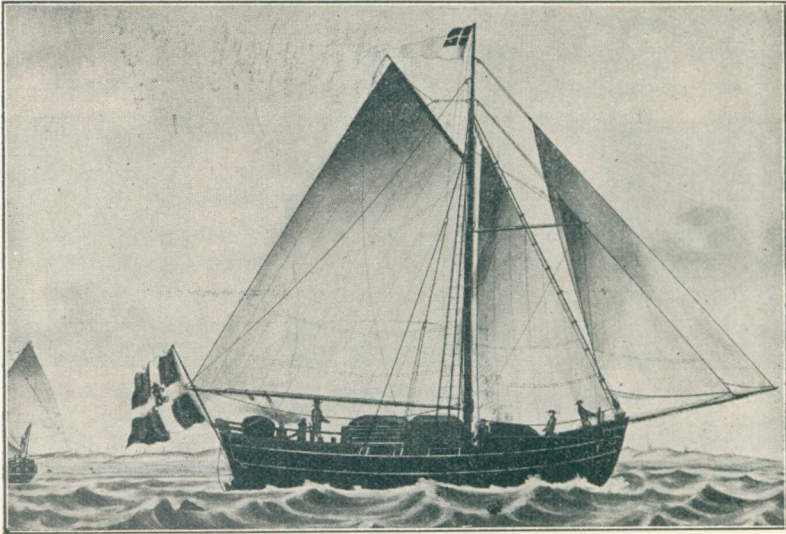

Niels Nissen.
Død paa sit Skib 12. Dec.
1903, 55 Aar.
Staalbk. Martha.

H. H. Olsen.
Død 24. Sept. 1919, 88 Aar.
Sk. Karen Marie.

...

Jagt „Anne“, 8 L., bygget i Nordby 1827. Ført af Math. P. Clausen, død 5. Oktober 1851, 58 Aar.

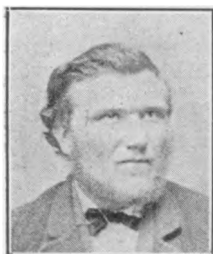
saa meget Korn, som behøves til dens Fornødenhed, og at dertil maa købes en ej ubetydelig Del fra det faste Land, samt at de fleste af Øens Beboere er fattige, og i nærværende Tid formædelst Krigen savner en Del af den ellers ved Søfarten og Fiskeri hafte Næring. Særdeles velgørende for disse vilde det altsaa være, om hans kgl. Maj. allern. vilde tillade dem at erholde Rug af det kgl. Magasin.

..... Saa stor end vore Norske Brødres Trang er og pligtsskyldigst bør afhjælpes, saa tungt ville det dog være for vort eget Lands Beboere selv at savne det, som med eget Arbejde og Møje er tilvejebragt til det nødvendige til Livets Ophold.“

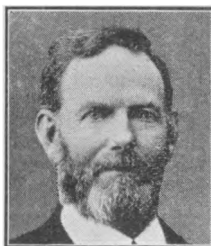
Beboerne fik derefter tilstaaet et Kvantum Brødkorn paa 100 Tdr. til en Pris af 40 Rdl. K. (128 Kr.) pr. Td. Birkedommeren skal derhos paase, at de virkelig Trængende nyder godt af denne Foranstaltning. Men dette Kvantum slog langt nær ikke til, hvorfor et fornyet Andragende ved Kroholder Niels Jacobsen i Nordby af 4. Januar 1813 indsendes om yderligere 100 Tdr., hvilket ikke blev imødekommet af Mangel paa Forraad.

Af det Kvantum Korn, der fra det kgl. Magasin blev tilstillet Sønderhos Beboere for en lav Pris, blev ved frivillig Over-

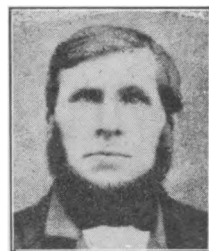
Sønderho Sejlskibsførere.

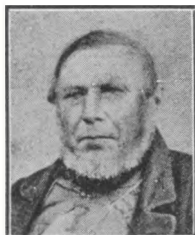
S. A. Outzen.
Forulykket 3. Nov. 1877,
34 Aar.
Gal. Anne Marie.

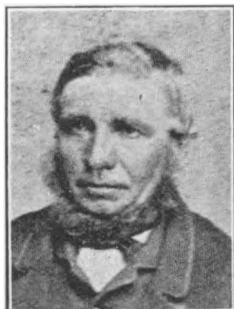
N. Jepsen Outzen.
Død 20. Jan. 1916, 67 Aar.
Bark H. C. Berg m. fl.

Anthonis Pedersen.
Forulykket 1865, 37 Aar.
Sk. Valdemar.

Hans H. Pedersen ældre.
Død 24. Febr. 1893,
87 Aar.
Gal. Providentia m. fl.

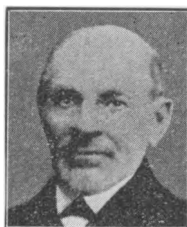
Hans N. Pedersen ældre.
Død 26. Juni 1892, 81 Aar.
Gal. Anne Cecilie.

Hans H. Pedersen yngre.
Forulykket 1880, 41 Aar.
Sk. Sønderho.

Hans N. Pedersen.
Født 21. Juli 1866.
Bark Konsul Nielsen
af Nykjøb. F.

Hans S. Pedersen.
Død 26. Febr. 1914, 65 Aar.
Jernsk. Anne Charlotte.

Hans N. Pedersen yngre.
Død 2. Dec. 1894, 79 Aar.
Gal. Familien.

enskomst af enhver, der kunde betale for Kornet, afstaaet et vist Kvantum til de fattige, som intet havde at betale med, med Undtagelse Skipper Niels Peder Poulsen, der af det ham tilmaalte Kvantum intet vilde bidrage dertil. Dette kommer Birkedommer Nørup for Øre, og han tilskriver i den Anledning Sognefogden i Sønderho: „Ugerne maa jeg erfare, at Niels P. Poulsen udmærkede sig i Vrangvillighed, skønt han bebor — og halvt har fundet — et Landsted dog vægret sig ved den Leverance, som ellers hele Sognet frivilligt ydede. Enken gav sin Skærv, og Kristus roste hende, thi hun gav af sin Fattigdom, men af godt Hjerte.

Niels P. Poulsen skal give forholdsvis som de andre: 3 Fdk., 3½ Pot Rug og 3 Fdk. og 1½ Pot Byg eller og samme skal udpantes, og det hele skal da være offentlig bekendtgjort.

Dette vil Sognefogden straks vidnefast lade N. P. Poulsen vide, og at han straks til Præsten i Sognefogdens Overværelse leverer, hvad han bør.“

Man mærker her Birkedommer Nørups Nidkærlighed og Omtanke for de fattige, en Egenskab, han under hele sin Embedstid paa Fanø udviste. Selv havde han kun smaa Indtægter og en stor Familie; men baade han og hans Hustru ofrede gerne af det lidet, de besad.

Heltedaad og Oplevelser i Krigsaarene.

De mange Skibe, der tabtes ved Kapring af Fjenden, foranledigede et Par Mænd i Sønderho til at gøre Modtræk. Skibsfører Gregers P. Carstensen i Sønderho mistede sit Skib ved Kapring i December 1808. Hjemkommen derefter gaar han i Kompagni med Skibsreder Peder Thomsen med Udredning af et Skib, hvormed de vilde søge at gaa paa Jagt i Vesterhavet efter Fjendens Handelsskibe. Peder Thomsen havde netop et til dette Brug passende Skib, som de fik armeret og hyret Folk til. Et Eksempel af Hyrekontrakten er i min Besiddelse og lyder saaledes:

Hyrekontrakt.

Underskrevne Kaptajn Gregers P. Carstensen, førende det her fra Øen hjemmehørende og udrustede Kaperskib „Selskabet“ kaldet, tilstaaer herved dertil at have forhyret undertegnede Mandskab paa følgende Vilkaar:

1. Hver Mand giver jeg straks, naar han paamønstres, 12 Rdl. dansk Kurant (ca. 38 Kr.), der er hans Gage og Kostpenge for en Krydstur af 5 Uger.

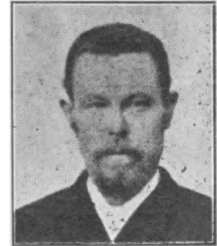
Sønderho Sejlskibsførere.

Jes Pedersen.
Død 17. April 1893,
44 Aar.
Sk. Camilla m. fl.

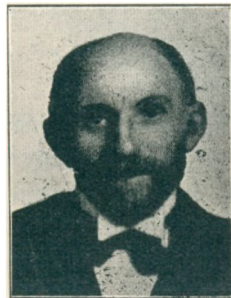
Jens H. Pedersen.
Født 27. Juli 1854, Dbmd.
Prøjsisk Redningsmed.
Sk. Mette.

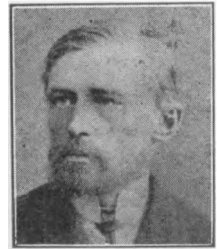
Jeppe N. Pedersen.
Død i Tønning 1892,
34 Aar.
3 m. Staalsk. Elisabetha.

Jes H. Pedersen.
Død 10. Jan. 1921, 76 Aar.
Gal. Emma m. fl.

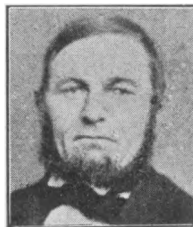
Niels Jepsen Pedersen.
Død i Esbjerg 1. Marts
1921, 71 Aar.
Gal. Anne m. fl.

Jes N. Pedersen.
Død i Kiel 6. Jan. 1891,
47 Aar.
Sk. Mathilde Caroline m. fl.

Niels Jepsen Pedersen.
Født 9. Sept. 1860.
Bark Georg Schwalbe
m. fl.

Jes H. Schmidt.
Død 3. Marts 1901, 79 Aar
Navigationsskolelærer.
Gal. Minerva.

And. Jessen Sonnichsen.
Forulykket 1862, 30 Aar.
Sk. Karen.

2. Desuden nyder Mandskabet Halvparten af Prisepengene, delt mellem dette og Skibet efter Skik og Brug.

3. Hvis vi kommer ind i Holsten og derfra udruster, nyder Mandskabet Gage og Kostpenge efter 1ste Post betalt i Slesv. Holst. Kurant.

4. For hver Tur der gøres, betales de da som anført efter 1ste og 3die Post.

5. Indbringes Prisen i Holsten og der gøres i Penge faar Mandskabet deres Lod i Slesv. Holst. Kur., men indbringes de og sælges de paa dansk Plads i Dansk Kurant.

Iøvrigt opfører enhver sig paa den Post, han betros, efter Lovene, og som det anstaar en ærekær og retskaffen Sømand og gaar om Bord saa snart forlanges.

Fanø, 4. Marts 1809.

Gregers P. Carstensen.

(11 Matrosers Underskrift, deraf var 3 fra Nordby, Resten fra Ho og Oksby. Sønderhoningerne syntes ikke at have haft Mod til denne Færd.)

En Dag sidst i April stak Carstensen i Søen og satte Kursen Syd paa efter Helgoland, i hvis Nærhed han den 28. April opbragte en Sluppe, ført af Skipper Alte Jansen Skatteborg, og ladet med Korn og Stykgods bestemt for Fjenden. Hans Dagbog forklarer derom:

„Om Morgenen i Dagbrækningen fik vi en Sejler at se i Læ, purrede Mandskabet ud og gjorde klart Skib, satte an paa ham, der styrede bort. Vi gav ham et Kanonskud med skarpt agterover, hvorpaa han halsede om til os. Da han ikke vilde tone Flag, gav vi ham et Geværskud, fik ham saa paa Siden og tog hans Papirer, som vi forseglede. Vi tog Skipperen om Bord og besatte Skibet med 2 Mand og en Prisemester. — — Skipperen bød os 300 Gylden for at slippe fri, men vi opbragte ham. Skipperen tilbød nu at vilde give 350 Gylden for sin Frigivelse. Vi overlagde Tilbudet med Mandskabet. Vi tog da Pengene med Forbehold og forseglede dem med den opbragte Skippers og vort eget Skibs Segl. Det var nu alt Bevis nok for, at hans opgivne Bestemmelsested var falskt. Tog uden videre fra ham 23 Stk. Guldpenge. Da vi hørte nogle Kanonskud i Nord, holdt vi os ind under Land.“

To Dage efter ankom de til Sønderho Havn, hvor Skib og Ladning blev solgt til Fordel for Kaperen.

Skipper Carstensen kom ikke til at gøre flere Kup, da Kommandanten paa Fanø ikke tillod ham at gaa ud oftere paa Grund af, at Englænderne havde forstærket deres Vagt omkring Fanø med flere Fregatskibe.

Sønderho Sejlskibsførere.

Hans Sonnichsen.
Død 1930, 77 Aar, Dbmd.
Skbg. Familiens Haab
m. fl.

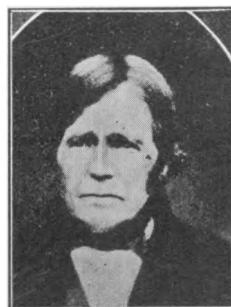
Jens Jensen Sonnichsen.
Død 28. April 1887,
69 Aar.
Gal. Thomsen m. fl.

Jens Jensen Sonnichsen.
Død 16. Feb. 1810, 62 Aar.
Sognefoged, Branddirekt.
Tjalk Anna.

J. J. Sonnichsen ældre.
Død 15. Juli 1856,
79 Aar.
Gal. Anne Elisabeth m. fl.

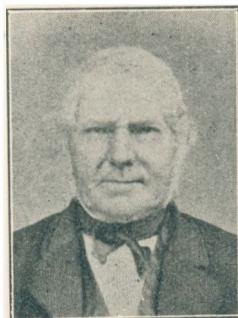
*Jes Jessen Sonnichsen
yngre.*
Død 19. Jan. 1865, 80 Aar.
Sk. Lise Augusta.

Jørgen Th. Sonnichsen.
Død 28. Feb. 1869, 55 Aar.
Sk. Anne m. fl.

Niels J. Sonnichsen.
Død 19. Maj 1893, 57 Aar.
Sk. Abelone.

Niels J. Sonnichsen.
Død 3. Marts 1888, 93 Aar.
L'loyds Agent.
Gal. Anne.

Om den Side 80 omtalte Begivenhed, da Sønderhoningerne tilbageviste Englændernes Angreb paa ders By, indberetter Kommandant Winckler følgende:

Det Høikongelige Admiralitets og Commissariats Collegium.

Underdanigst Rapport.

Den 27. Juni ankom til Sønderho Havn paa Fanø Kaperføreren Hermann Strobet med Kaperchaluppen „Det faste Haab“, udrustet af Købmand Peter Clausen Stühr i Flensborg; straks efter bemeldte Kaper kom en engelsk Luggert Syd fra og sendte en Barkasse til Kaperen; men da denne afyrede et Skud, holdt Barkassen hen til Luggeren, der sejlede Syd efter.

Den 28. Juni kom en engelsk Fregat Syd fra og ankrede 2 Mil fra Øen. Natten mellem den 28. og 29. Juni kom 6 engelske Barkasser med omtrent 150 Mand roende ind imod de i Sønderho Havn liggende Skibe; men da der blev fyret fra Batterierne retirerede de i muligste Hast. — Ved Dagbrækningen saas Fartøjerne ro ved Mandø. — Kl. 11½ om Formiddagen sejlede de ombord til deres ved Fanø liggende Fregat efter at have været i Land paa Stranden ved Mandø, dog uden at foraarsage de der liggende Baade nogen Skade, formodentlig fordi disse var gamle og næsten ubrugelige.

underdanigst

W. Winckler.

Fanø, den 30. Juni 1809.

Begivenheden findes derefter omtalt saaledes i „Statstidende“ for 11. Avgust:

„Den 28. Juni om Formiddagen fik man fra Sønderho en fjendtlig Fregat i Sigte 2 Mil sydvest fra Landet. Denne Fregat udsatte 6 armerede Barkasser, hvilke om Natten i al Stilhed forsøgte at indløbe i Havnen ved bemeldte Sønderho, formodentlig for at røve eller ødelægge de der liggende Skibe og Byen selv. Fra Batteriet blev disse uindbudne Gæster saaledes modtagne, at de fandt det tjenstligt for sig med muligt Il at vende tilbage. Den derpaa følgende Morgen saas de ½ Mil S. S. Ø. i Nærheden af Mandø, hvor en af Barkasserne paa Pynten af den saakaldte gamle Mandø, der er ubeboet, satte en Mand i Land, som siden blev indtaget. Den 2. Juli havde Fregatten og Barkasserne forladt denne deres Station ved Mandø, og siden den Tid er hverken der eller paa Sønderho noget fjendtligt blevet bemærket.“

En Stranding ud for Sønderho i December 1809 af et Pappenberger Skib, Tjalken „Vraue Christine“, ført af Skipper Johan Rolufs, og hvis Ladning var bestemt for Landets Fjender, kan ogsaa komme ind under Begrebet „et heldigt Kup“, idet Besætningen bemægtigede sig Skib og Ladning, dog uden Sværds slag.

Skibet var sprunget læk i aaben Sø og var ved at synke, saa Besætningen gik i Baadene og forsøgte at naa Sønderho Strand.

Sønderho Sejlskibsførere.

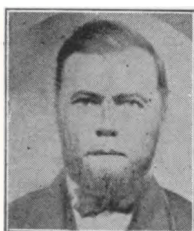
Peder Sonnichsen.
Død 18. Marts 1870,
69 Aar.
Sognefoged, Dbmd.
Jagt Anne.

Søren J. Sonnichsen.
Død 7. Marts 1868, 60 Aar.
Gal. Meta m. fl.

Sonnich J. Sonnichsen.
Død i Kjøbenhavn 21.
Juni 1896, 67 Aar.
Sk. Freja.

Jens Svendsen.
Død 10. April 1907,
85 Aar.
Skbg. Fides m. fl.

Anthonis P. Sørensen.
Død 24. Jan. 1876, 71 Aar.
Sognefoged.
Gal. Anne Caroline.

Søren J. Svendsen.
Død i Holland 5. Jan.
1826, 42 Aar.
Gal. Marie.

Hans Th. Sørensen.
Født 23. Maj 1865.
3 m. Jernsk. Maria Louise
m. fl.

Chr. Gjørtz Sørensen.
Forulykket 20. Nov. 1888.
45 Aar.
Sk. Anne Cecilie.

Niels Sørensen.
Forulykket 30. Marts
1863, 51 Aar.
Sk. Esperance.

Under dette Forsøg kæntrede Baaden, og Skipperen og Drengen druknede, mens 2 Matroser kom levende i Land. Da de fortalte om Skibets Ladning og Bestemmelsessted, gik flere Baade med Mandskab ud fra Sønderho, fandt Skibet, der endnu ikke var sunket, og fik det bjerget ind til Stranden. Ladningen bestod af Sukker, Indigo, Farvetræ m. m. og udbragtes ved Avktion til 19,033 Rdl. K., som blev fordelt mellem 45 Mand, der havde deltaget i Bjergringen. Skipperens og Drengens Lig drev i Land paa Sønderho og blev begravet paa Byens Kirkegaard under stor Deltagelse fra Beboernes Side. Tilstede var ogsaa Kommandant Winckler og Birkedommer Nørup.

Fire Mand fra Sønderho blev taget til Fange af Englænderne uden for Sønderho 1810.

Den 5. August 1810 observeredes fra Sønderho et Skib, der anstillede sig, som vilde det løbe ind til Sønderho, men paa Grund af manglende Kendskab til Farvandet holdt sig en Dags-tid uden for Sejlløbet, nær oppe mod Grunden. Da man i Sønderho formodede, det ønskede Lods eller anden Hjælp, gik to Baade ud med Skipperne Hans Jepsen Pedersen og Anthonis Nielsen for at tilbyde mulig Hjælp; „men som de kom ud for den Sand, kaldet Inderknude, saa de en Slup og nogle faa Mænd gaa paa Sanden. Dette saa uformodentlige Forhold standsede deres Forsæt, og de sejlede ind tilbage,“ meddeler de til Forhøret, der paa Foranledning af Øens Kommandant, Kaptajn Winckler, blev afholdt. Videre fortæller de, „efter at vi var kommen i Land, sagde vores Kaptajn, Peder Hansen Brinch, at de burde have gaaet ud og talt med Folkene, da det sikkert maatte antages, de ønskede Lodshjælp og i Tilfælde af, at Skibet skulde opholde sig til i Morgen, og ingen anden vilde begive sig derud, vilde han med Styrmand Holm derud for at lodse Skibet ind, der maatte antages for at være norsk.“

Den 6. Avgust opholdt Skibet sig endnu paa samme Sted, og i Anledning af, hvad der forrige Dag var passeret og sagt af vores Kaptajn, Hr. P. H. Brinch, sejlede vi fire ud til Gabet for at komme Skibet til Hjælp. Da vi saa kom ud i Gabet, lagde vi Baaden for Anker for at tilkendegive, at vi ikke vilde længere ud, men han maatte nærme sig os, saafremt han vilde have Hjælp. Efter at vi havde ligget en kort Tid, og der ingen Forandring skete med Skibet, gjorde vi Baaden løs og vilde begive os hjem-

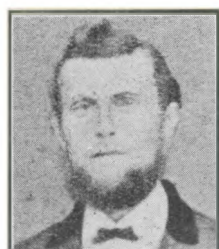
Sønderho Sejlskibsførere.

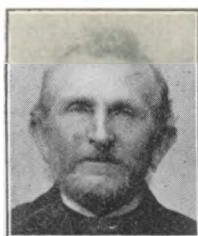
Niels Sørensen.
Død i Kjøbenhavn
26. Maj 1922, 65 Aar.
Jernbk. Fides m. fl.

Peder A. Sørensen.
Død i Rio Janeiro
20. Feb. 1878, 38 Aar.
Sk. Fides m. fl.

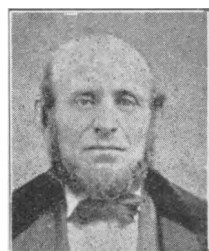
Poul Th. Sørensen.
Forulykket 1884, 34 Aar.
Sk. Adolph.

Søren Anth. Sørensen.
Død i Esbjerg 1. Sept.
1909, 75 Aar.
Sk. Marie.

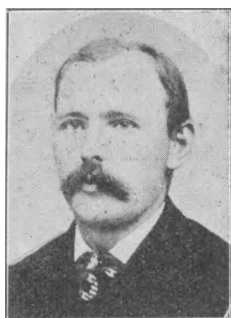
Hans J. Thomsen.
Født 25. Okt. 1859.
Jernbk. Else m. fl.

Hans Jensen Thomsen.
Forulykket 3. Dec. 1867,
41 Aar.
Gal. Thøgersen & Cecilie.

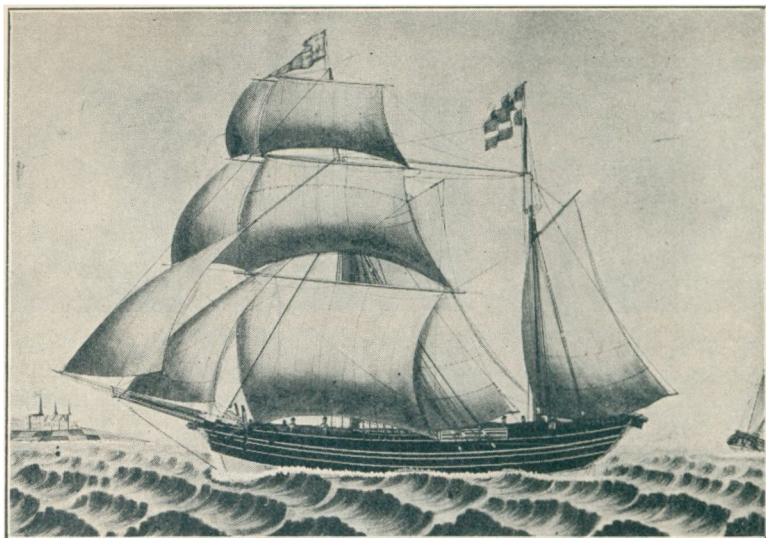
Jens Thomsen.
Født 11. Sept. 1862.
Jernbk. Erna m. fl.

Jens H. Thomsen.
Død paa Havet 18. Nov.
1894, 37 Aar.
Jernbk. Erna.

Niels Anth. Thomsen,
Død 11. Okt. 1926, 66 Aar.
Jernbk. Eliza m. fl.

Galcasen „Johanne“, 20 L., bygget i Nordby 1817 af H. H. Knudsen yngre, forlist 1827. Ført af J. P. Kalleesen, død 22. Marts 1842, 46 Aar.

efter, men det fremmede Skib holdt da op efter os, og vi kunde nu se et dansk Flæg paa Toppen, og det nærmede sig os saa meget, at vi kunde se, der var Folk paa Dækket; men da de kom os saa nær, at de kunde beskyde os, kom mange flere til Syne paa Dækket, og det danske Flæg blev nedtaget, samtidig begyndte de at fyre paa os, hvorfor vi tog Flugten, men ved det andet Skud maatte vi erkende, at det var umuligt at undfly. Vi maatte mod vores Vilje underkaste os deres Gevalt og blev saa af deres Lumskhed bedraget og taget om Bord paa Skibet, der var en engelsk Kaper. Vi saa nu, det førte 6 Kanoner og var bemanded med 25 Mand. Vi bad straks om vores Frihed, men fik den Besked, at vi skulde blive om Bord og ikke komme til at lide Mangel, hvilket Løfte de ogsaa opfyldte. De sejlede nu ud fri af Grunden.

Den følgende Morgen Kl. 4 lod de en Sluppe gaa fra Borde med syv Mand i, som blev borte til om Eftermiddagen. Vi erfarede da, de havde været inde i Listerdyb.

Den 8. Avgust var vi saa langt i Søen, at vi ikke kunde se Land. Vi drev nu for smaa Sejl nord efter. Op paa Dagen fik vi et Fartøj i Sigte uden for Rømø, som de gjorde den allerstørste Jagt paa, de kunde, men kunde ikke komme det saa nær, at de-

Sønderho Sejlskibsførere.

Niels Jg. Thomsen.
Død i Santos 1895,
45 Aar.
Jernbk. Cingalesa.

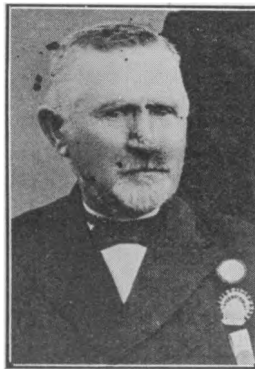
Nis Thomsen.
Død 12. Juli 1870, 93 Aar.
Gal. Else m. fl.

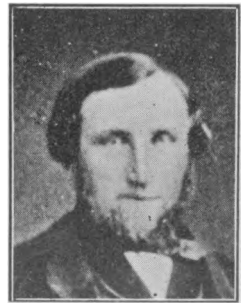
Peder Thomsen.
Død 5. Maj 1816, 72 Aar.
Gal. Anne.

Peder Thomsen.
Død 7. Feb. 1909, 73 Aar.
Sk. Renner m. fl.

Sonnich Thomsen.
Død i Kjøbenhavn
27. Okt. 1914, 78 Aar.
Bark Ingolf m. fl.

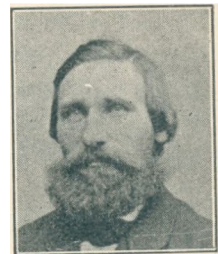
Peder P. Thomsen.
Død i Kjøbenhavn
22. Jan. 1882, 53 Aar.
Skbg. Termanne.

Th. S. Thomsen.
Død 27. Dec. 1905, 63 Aar.
Sk. Anne.

Jacob W. Thygesen.
Forulykket 1883, 37 Aar.
Brig Najaden.

Hans S. Thygesen.
Forulykket 1888, 56 Aar.
Sk. Cecilia m. fl.

res Skyden kunde naa det, da Grundene standsede dem i at komme det nærmere; men deres Begær efter Prise var saa stor, at de sprang i Sluppen for derved at indhente Fartøjet, som ogsaa skete ind mod Nordenden af Mandø. Vi maatte nu se det smertelige Syn, at vore Landsmænds Ejendom blev et Rov for de Engelske og tillige maatte lægge Øren og Øjne til at høre og se deres Frydeskrig derover. De benyttede sig ogsaa mod vores Vilje af vores Baad, som de gik 5 Mand i for at hjælpe med at tage Prisen.

Da nu vore kække Bysbørn paa Land saa alt dette, var de ej sene til at resolve til at gaa ud med 3 velbevæbnede Baade, hvormed de ogsaa straks drev Fjenden paa Flugt og fratog dem Prisen, som de bragte ind i Sønderho Havn. Hvilken Glæde og Fornøjelse det gjorde os, kan enhver rettænkende Patriot selv forstaa.“

De fire Skippere, der forøvrigt var blevet „godt begejnet“ om Bord, fik nu Lov til at gaa i deres egen Baad. Først forsøgte Kaperens Kaptajn dog at presse ud af dem, hvorledes det stod til med Forsvaret paa Øen, hvilke Spørgsmaal de, trods deres Kendskab til det engelske Sprog, dog lod, som de ikke forstod.

Ved Hjemkomsten paa Stranden blev de modtaget af Beboerne, der var begejstret for deres tilendebagte Eventyr, og gav dem et dundrende Hurra derfor; men Kaptajn Winckler var ogsaa tilstede, og da han havde udstedt Forbud mod at have nogen som helst Samkvem med ukendte Fartøjer, maatte han dadle deres Adfærd som „ubetænsksom og forvoven“ og maatte derfor indstille dem til at erlægge en Bøde, som Birkedommeren ansatte til 15 Rdl. for hver af de 4 Mand at erlægge til Øens Forsvarsvæsen, hvis de ikke foretrak at „underkaste sig Justitsens Tiltale og Dom til korporlig Straf.“ De valgte at betale Bøden, der med Datidens Kurs paa dansk Mønt ikke var særlig stor. Bagefter skal efter Sigende baade Birkedommeren og Kommandanten have kaldt de 4 Mand brave og deres Adfærd, om end vovelig og ulovlig, dog uforfærdet og patriotisk.

Bøden blev udredet af Beboerne i Sønderho i Fællesskab.

— — —
Beboerne i Nordby har dog ogsaa opnaaet at udføre en lille Heltedaa, hvorom Kaptajn Winckler har indberettet 10. August 1810:

3. Binds 2. Del forventes færdig til Udsendelse omkring 1. April n. Aar, og Indholdet vil blive en Fortsættelse af Skibsfartens Historie og tidligere omskrevne Emner.

Fanøboere og de, der har Slægt og Venner paa Fanø, vil — for de flestes Vedkommende — kunne vente i Bogen at finde fortalt Træk af disses Liv og Virken.

Bopælsforandringer bedes altid meddelt mig.

Fortegnelse over de benyttede Kilder samt Navneregister vil findes i Slutningen af sidste Bind.

Under Forudsætning af fornøden Tilslutning vil der blive fremstillet et originalt Bind til Bogen, hvorefter nærmere vil blive meddelt i næste Del.

Fanø-Søfolk, der har oplevet et eller andet interessant under deres Fart med Sejlskibe, bedes venligst meddele mig Oplysninger derom snarest — mundtlig eller skriftlig — til Optagelse under Søfartens Historie.

For Oplysninger om mulige Trykfejl og andre Fejl eller paa-krævede Rettelser vel jeg være taknemlig.

N. M. Kromann: Af Slægten Warrers Historie. Pris 1 Kr., 3. Ekspl. 2 Kr. 50 Øre, 6 Ekspl. 4 Kr. 50 Øre. Sønderho Slægten Thøgersens ældste Led, 50 Øre. Forsendes franko fra Udgiveren, naar Beløbet sendes forud i Frimærker eller pr. Girokort. Girokonto 38678.

